

ARMOLLINEN SEKSUAALISUUS

Materiaalipaketti rippikouluun sekä
nuorten kanssa työskenteleville

Tiina Partanen ja Minna Suihkonen
Opinnäytetyö, syksy 2010
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diak Itä Pieksämäki
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto
Sosionomi(AMK)
+ kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Partanen, Tiina & Suihkonen, Minna. "Armollinen seksuaalisuus". Materiaalipaketti rippikouluun sekä nuorten kanssa työskenteleville. Pieksämäki 2010, sivuja 105 liitteitä 1 kpl.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Pieksämäen toimipaikka, Sosiaalialan koulutusohjelma, kristillinen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) +kirkon nuorisotyöntekijän virkakelpoisuus.

Opinnäytetyöprosessin tavoitteena oli tuottaa rippikoulumateriaali, jossa käsitellään nykypäivänä nuorten elämässä esiintyviä seksuaalisuuteen liittyviä asioita. Materiaali on tueksi ohjaajalle käsiteltäessä seksuaalisuutta rippikoulussa. Se pitää sisällään draamallisilla menetelmillä läpi käytäviä case-tapauksia. Niiden purkumetodina käytetään dialogisuutta. Materiaalin on tarkoitus antaa ohjaajalle pohjatietoa erilaisista nuorten elämään liittyvistä ilmiöistä rippikouluoppitunnin toteuttamista varten sekä yhdistää kirkon keskeisin sanoma armosta osaksi seksuaalisuusopetusta. Ajatuksemme oli luoda raakaversio materiaalipaketista, jota voimme tulevaisuudessa kehittää julkaistavaksi materiaaliksi.

Keräsimme aineistoa materiaalia varten talvilomarippikouluista. Nuorten ideoiden pohjalta muokkasimme materiaalin ensimmäisen version. Sovimme Pieksämäen seurakunnan kanssa yhteistyöstä ja tältä pohjalta testasimme materiaalimme toimivuutta nuortenleirillä 12.9.2009. Saamamme palautteen avulla toteutimme materiaalien pohjalta oppitunnin talvilomarippikoulussa. Keräsimme palautteen rippikoululaisilta. Palaute oppitunnin sisällöstä oli suppeaa, mutta sävy oli myönteinen.

Koemme, että suunnittelemamme materiaali on tarpeellinen tämän päivän rippikouluun. Nykypäivänä media muokkaa nuorten käsityksiä seksuaalisuudesta. Kirkko on ollut mediassa esillä seksuaalisuuden eri osa-alueilla. Media muokkaa kuvaa kirkosta ja seksuaalisuudesta ja näin nuorelle voi muodostua vääristynyt kuva molemmista. Rippikoulussa on mahdollisuus keskustella ja vaikuttaa nuorten käsityksiin ja asenteisiin, mutta ennen kaikkea antaa nuorelle eväitä kohdata nykypäivän haasteita ehjänä ihmisenä. Työmme aikana esiin nousi jatkotyöskentelymahdollisuuksia sekä tutkimusideoita.

Asiasanat: armo, seksuaalisuus, rippikoulu, media, dialogisuus, draamapedagogiikka.

ABSTRACT

Partanen, Tiina and Suihkonen, Minna. " Graceful sexuality" –Material for confirmation training

105p. appentic 1. Language: Finnish. Pieksämäki. Autum 2010.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services

The study process was to produce material for confirmation class counselors. In the material, we are dealt with issues of sexuality in the life of the youth today . The purpose for the material was also to support counselors working with the youth and dealing with sexuality in confirmation classes. The material included case studies which were carried out using methods of drama. Case studies were meant to be debriefed using methods of the elements of dialogue.

The Material contained basic information for counselors on the phenomena of sexuality in young people's lives. The target of the material was in the church's main message of grace, which means that sexuality can also be merciful. Our thought behind the thesis was to create a raw version of a material package, which can later be developed to publishable material.

We collected data on a wintertime confirmation camp. We modified the first version based on the ideas of the youth and the workers. As a result of agreeing to cooperate with Pieksämäki congregation, we tested the functionality of our material with the young people in the camp in 9/12/2009. With the help of the feedback we received, we carried out a one-day class based on the material in a confirmation camp in 3/3/2010. We collected feedback on the confirmation camp. The Feedback was limited, but the tone was positive.

We feel that the material we have created is necessary in the confirmation school of today. The media has a big influence on young people and counselors about the attitudes on sexuality today. The church has been in the media presenting different areas of sexuality. Media edits the image of the church and of sexuality, which can resulting a distorted image of those two in the minds of young people. Confirmation school is an opportunity for conversation with young people and to have influence on young people's perceptions and attitudes, but, above all, to give the young the tools to face the challenges as an intact human being of today. Our work resulted in further study opportunities and research ideas.

Key words: grace, mercy, sexuality, confirmation class, media, conversation, drama pedagogics.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	6
2 OPINNÄYTETYÖMME TARKOITUS JA TAVOITTEET	8
3 NUOREN KEHITYS.....	10
3.1 Nuori ja identiteetti.....	10
3.2 Nuoren seksuaalinen kehitys.....	11
3.3 Nuoren hengellinen kehitys	12
4 RIPPIKOULU.....	13
4.1 Rippikoulusuunnitelma	13
4.2 Kirkon kasvatustyön painopisteet	14
5 SEKSUAALIKASVATUS	15
5.1 Mitä on seksuaalikasvatus?.....	15
5.2 Seksuaalikasvatus koulussa.....	16
5.3 Seksuaalikasvatus rippikoulussa.....	16
6 ARMON JA SYNININ KÄSITTEISTÄ	19
7 SEKSUAALISUUDEN POHDINTAA RAAMATUN VALOSSA	21
7.1 Raamattu ja seksuaalisuus	21
7.2 Raamattu ja pidättyväisyys	22
7.3 Raamattu ja homoseksuaalisuus	22
7.4 Raamattu ja sen tulkinta.....	24
7.5 Raamattu rippikoulussa.....	24
8 SEKSUAALISUUSUUTEEN LIITTYVÄÄ EETTISTÄ KESKUSTELUA LUTERILAISESSA KIRKOSSA.....	26
8.1 Katsaus luterilaisen kirkon seksuaalisuutta koskeviin asenteisiin ja niiden muutokseen	26
8.2 Suomen kirkko seksuaalikasvattajana.....	28
8.3 Rakkauden muutos	29
9 SEKSUAALISUUDEN ULOTTUVUUKSIA	30
10 MATERIAALIPAKETIN PEDAGOGISET MENETELMÄT	32
10.1 Draamapedagogiikka	32
10.2 Dialogisuus.....	32
10.3 Tapauskertomukset eli caset	33
11 MATERIAALIPAKETIN SUUNNITTELU JA TESTAUS.....	35
11.1 Suunnitteluvaihe ja palautteen keruu	35
11.2 Materiaalipaketin testaus	37

11.3 Teoriatiedon keruu ja kirjoittamisvaihe	38
12 MATERIAALIPAKETIN KUVAUS	40
12.1 Materiaalipaketin neljä osa-aluetta	40
12.1.1 Seksipainotteinen ilmapiiri	40
12.1.2 Vähemmistöseksuaalisuus	42
12.1.3 Nykypäivän sitoutuminen	43
12.1.4 Aktiivinen ja varhainen seksuaalinen käyttäytyminen	45
12.2 Ohjaajan rooli materiaalia toteutettaessa	47
13 TYÖSKENTELYN ANALYSOINTI JA ARVIOINTI	49
13.1 Yhteistyön arviointi	49
13.2 Lähteiden ja teoriatiedon keruun arviointia	50
14 OPINNÄYTETYÖPROSESSIMME ARVIOINTI	52
15 POHDINTA	54
15.1 Tavoitteiden toteutuminen	54
15.2 Aiheen ajankohtaisuus	55
15.3 Oma ammatillinen kasvumme	56
16 ONKO SEKSUAALISUUS ARMOLLINEN – JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	57
LÄHTEET	59
LIITTEET	63
Liite 1: Materiaalipaketti	63

1 JOHDANTO

Seksuaalisuus on yksi henkilökohtaisista ihmisen elämän osa-alueista. Jokainen meistä on seksuaalinen olento ja kaikilla meistä on jokin näkemys omasta seksuaalisuudestamme. Silloin, kun on kyse ihmisten henkilökohtaisesta alueesta, kasvaa riski toisen näkökulmien ja oman seksuaalisuuden kokemisen loukkaamiseen. Riskin määrä kasvaa lisää, kun liitetään mukaan toinen abstrakti ulottuvuus eli usko ja uskonnollisuus. Kristinuskon pyhässä kirjassa Raamatussa annetaan toimintaohjeita siitä, miten kristityn tulee toimia maailmassa. Raamattu antaa myös ohjenuoran seksuaaliasioihin. Historian valossa tarkastellen sanatarkasta Raamatun tulkinnasta ollaan yhä enemmän siirtymässä kriittiseen, tulkinnanvaraiseen tapaan tutkia sisältöä. Tämän kautta on avautunut keskustelu siitä, mitkä asiat ovat sanatarkan tulkinnan kohtia ja missä kohtaa tulkinta voi olla vertauskuvallisempi.

Samaan aikaan yhteiskunnassa muutos on nopeampaa. Seksuaalisuudesta ja suoraan seksistä puhumisen tabu ei ole enää niin suuri kuin vielä muutama vuosikymmen sitten. Muutos tuo mukanaan uusia asenteita, tapoja toimia sekä näkyvyyttä niin hyvässä kuin huonossakin valossa. Viime vuosina keskustelu on keskittynyt hyvin paljon samaa sukupuolta olevien avioliittojen vihkimiseen. Keskustelu on tulenarkaa ja kannanotot niin puolesta kuin vastaan näkyvät ihmisten toiminnassa kirkosta eroamisena. Lisäksi median rooli nuorten seksuaalikasvattajana on nousemassa kyseenalaiseksi.

Suomessa lähes 80 prosenttia väestöstä kuuluu evankelisluterilaiseen kirkkoon (Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a. a). Kirkolla ei ole selkeää kantaa ajankohtaisimpiin seksuaalieettisiin kysymyksiin, sillä yhteisen linjauksen löytämisessä on omanlaisensa problematiikka. Mediassa kirkko esiintyy moniäänisenä. Kaiken tämän keskellä kirkon keskeisimmällä sanomalla on vaara jäädä tausta-alalle. Seksuaalisuuden määrittelemisessä käytetään asetelmaa syntiä tai siunattua. Kirkon keskeisin sanoma on kuitenkin tuoda esille evankeliumia, ilosanomaa ylösnousseesta Kristuksesta, joka kuoli kaikkien ihmisten puolesta. Kyse on kirkkoisä Martti Lutherinkin mukaan armosta. Yksin uskosta, yksin armosta, yksin Herramme Jeesuksen Kristuksen tähden.

Opinnäytetyömme Armollinen seksuaalisuus esittelee erään mallin tarjota seurakunnan työntekijöille seksuaalikasvatuksellista materiaalia rippikoulutyöhön. Materiaalipaketimme (liite 1) sisältää draamallisten menetelmien avulla dialogisesti purettavia case -

tapauksia tällä hetkellä mediassa esillä olevista aiheista. Tavoitteemme opinnäytetyöllemme on tuottaa matalankynnyksen materiaalia, jossa alkuasetelmat puolesta ja vastaan pyritään karsimaan. Materiaalimme ansiosta nuorille annetaan oppitunnilla tilaa keskustelulle ajankohtaisista seksuaalisuuteen liittyvistä ilmiöistä niin, ettei ohjaajan oma ajatusmalli estä keskustelun vapautumista. Materiaalin on lisäksi tarkoitus tuoda esille evankelisluterilaisen kirkon keskeisin sanoma; armo.

Opinnäytetyöprojektimme sisältää useita nuoren elämässä esiin nousevia seikkoja. Resurssien rajallisuuden valossa rajaamme kuitenkin opinnäytetyömme teoriaosuudessa avattaviksi ja käsiteltäviksi selkeimmin mediassa esille tulleet ilmiöt ja työhömmee liittyvät käsitteet. Liitämme työssämme omaksi kokonaisuudekseen armon ja synnin käsitteet.

2 OPINNÄYTETYÖMME TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tavoitteenamme on luoda Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle ajankohtainen rippikoulumateriaali, jonka avulla rippikoulun työntekijä voi käsitellä rippikoulun opetuksessa nuorten kanssa seksuaalisuuteen liittyviä asioita. Materiaalipaketin tarkoitus ei ole korvata aiempia malleja kokonaisuudessaan, vaan pikemminkin tuoda niiden tueksi ja rinnalle materiaalia, joka palvelee päivän polttavia seksuaalisuuteen liittyviä kysymyksiä. Materiaalin tarkoitus ei myöskään ole kattaa kaikkia kysymyksiä kirkon sisällä. Sen sijaan tarkoituksemme on työllämme esittää kysymys siitä, olisiko rippikoulun opetuksen suhteen tehtävä muutoksia, jos koko yhteiskunnan ja kirkon ideologiakin on ollut muuttuneena jo useita vuosikymmeniä.

Tekemämme materiaalipaketti lähestyy seksuaalisuutta nuoren elämässä ja nykyajan yhteiskunnassa uudella tavalla. Sen tarkoitus ei ole antaa rippikoululaisille valmiita malleja siitä, miten asiat tulee nähdä tai antaa käsitystä siitä, että on olemassa vain yksi ja ainoa oikea näkemystapa. Sen sijaan sen tarkoitus on tukea nuorta luomaan oma näkemyksensä lukemalla Raamattua ja keskustelemalla aiheesta. Keskeisenä sisältönä materiaalissa ja tuntikokonaisuudessa on palauttaa mieleemme Raamatun keskeisin sanoma, joka on sanoma ylösnoussesta Kristuksesta (Joh. 3:16). Tarkoitus onkin tukea nuoren oman hengellisen elämän kehittymistä. Materiaalimme avulla nuorta ohjataan tutkimaan itse, mitä Raamattu opettaa seksuaalisuudesta pitäen kuitenkin tärkeimpänä esillä Raamatun keskeisintä sanomaa armosta.

Varsinaisella materiaalipakettimme mukaan toteutetulla oppitunnilla käsitellään luomiimme draamatilanteita. Näytelmäpätkät ja paketin sisältämät lisätieto-osiot sisältävät itsessään suuria ja pieniä kysymyksiä, joiden äärelle jokainen nuorisoryhmä vie keskustelua oman kiinnostuksensa mukaan. Käytettäessä tekemäämme materiaalipakettia rippikoulun seksuaalikasvatuksen tuntikokonaisuutena nuorille jää tilaa keskustella juuri heille ajankohtaisista ja juuri heitä kiinnostavista seksuaalisuuden piiriin kuuluvista asioista. Tästä syystä rippikoulumateriaalin onkin mielestämme tärkeää sisältää erilaisia draamatilanteita, joista jokainen nuorten kanssa työskentelevä voi valita, mitkä kyseiselle ryhmälle on hänen mielestään kaikkein hyödyllisimmät osa-alueet.

Tavoittemme on myös antaa materiaalimme kautta ohjaajalle tukea käydä seksuaalisuuteen liittyviä asioita läpi yhdessä nuorten kanssa. Haluamme korostaa sitä, ettei

rippikoulun ohjaajan tarvitse tietää kaikkea ja olla joka alan asiantuntija, vaan asioita voidaan käsitellä työntekijöiden ja nuorten välisen dialogin kautta.

Myös yksi keskeinen ja ajankohtainen huomio on nuorten medialukutaidon puutteellisuus. Nuoren elämänpiirissä media tarjoaa useita seksuaalisuuteen liittyviä seikkoja tosina. Ne eivät kuitenkaan välttämättä ole hyväksi nuoren kasvulle. Materiaalipaketin tarkoitus on näin ollen myös herätellä nuoren medialukutaitoa ja mediakriittisyyttä.

3 NUOREN KEHITYS

3.1 Nuori ja identiteetti

Nuoruuden identiteetin kehitystä voidaan määritellä usealla tavalla. Eriksson kuvaa nuoruuden kehitystä tapahtumasarjana, jossa yhteiskunnan haasteet ja vaatimukset pakottavat nuoret tiettyihin valintoihin ja päätöksiin, jotka koskevat hänen elämänsä. Tämä näkyy nuoren elämässä erilaisina kriiseinä useilla elämänalueilla ja nuoren on sitouduttava joihinkin valintoihinsa ratkaistakseen kriisejä. Kriisien ratkaisut johtavat myöhemmin aikuiselämän roolivalintoihin. Nuoruusiän kehitys on seurausta tästä tapahtumakulusta. Erikssonin teoriaa tarkentaen Marcian mukaan nuoruutta voidaan kuvata kaksivaiheisena tapahtumasarjana. Ensimmäisessä vaiheessa nuoret etsivät erilaisia vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia, jotka liittyvät ammatinvalintaan, ideologiseen maailmankuvaan ja sukupuolirooleihin. Toisessa vaiheessa he tekevät päätöksiä näillä osa-alueilla ja sitoutuvat joihinkin vaihtoehtoihin. (Nurmi 1995, 262.)

Nurmen (1995, 263) mukaan nuoruus voidaan kuvata kahden lomittaisen tapahtumakulun avulla. Ensinnäkin nuori ohjaa omaa elämänsä tekemällä erilaisia valintoja ja toimimalla niiden mukaisesti. Oman elämän ohjaaminen tapahtuu niissä puitteissa, joita nuoren ikäsidonnainen kehitysympäristö hänelle tarjoaa, sillä yhteiskunta ja kulttuuri luovat erilaisia haasteita ja rajoituksia nuoren valinnoille ja aiemmat ratkaisut vaikuttavat myöhemmissä mahdollisuuksissa. Yksilöön itseensä liittyvät tekijät, kuten kyvykyys ohjaavat nuoren elämän suuntautumista. Toinen tärkeä kehityskulku on nuoruudessa se, että kun nuori vastaa haasteisiin ja tekee erilaisia valintoja sekä päätyy tiettyihin ratkaisuihin, nuori muodostaa kuvaa omasta itsestään. (Nurmi 1995, 264.)

Identiteetin rakentaminen nuoruudessa on haasteellista. Yksilöllistyminen on sekä mahdollisuus että vaatimus. Oman identiteetin jatkuva päivittäminen on nuorelle äärimmäisen kuluttavaa. Kirkon työntekijöille voi olla hämmentävää, että yhä selvemmin identiteettiä määrittää myös seksuaalinen suuntautuminen, eli se, onko nuori hetero-, homo- vai bi-seksuaali. (Kokkonen i.a.)

3.2 Nuoren seksuaalinen kehitys

Nyky-yhteiskunnassa nuori oppii väistämättä, mitä hänen fyysinen kasvunsa aikuiseksi tarkoittaa ja pitää sisällään. Fyysiset muutokset murrosiässä ovat toki näkyvimpiä muutoksia nuoren elämässä ja peittävät usein alleen ns. henkisen kehityksen. Käsitellessämme nuoren seksuaalista kehitystä tässä opinnäyteyössä tulemme keskittymään tuohon henkiseen kehitykseen, joka pitää sisällään identiteetin ja moraalin kehittymisen, sivuten nuoren fyysisen kehityksen osa-aluetta ainoastaan yleisellä tasolla.

Nuoruusikä sijoittuu yleensä noin 10–20-ikävuoden väliin (Väestöliitto 2006). Nummelinin (1997, 26) mukaan tytöt tulevat poikia nopeammin sukukypsiksi mitattuna fyysisten merkkien mukaisesti. Puberteetti eli murrosikä on muutaman vuoden kestoisen ajanjakso nuoruusiän alussa. Juuri tuossa iässä nuori kokee seksuaalisuuteen liittyvät asiat omakohtaisiksi. Nuoruuden seksuaalisuuteen liittyvät erityisesti itsensä tutkiminen, muiden ihmisten tarkkaileminen sekä itsensä vertaileminen. Seksuaaliselta kannalta erityistä nuoruusiässä on myös se, että silloin kokeillaan usein erilaisia seksuaalisia suuntautumisia, kuten homo- ja bi-suhteita. Oman seksuaalisen suuntautumisensa nuori tunnistaa ja tiedostaa viimeistään nuoruusiän loppuvaiheessa. Hän ei kuitenkaan välttämättä viesti siitä vielä tässä vaiheessa muulle maailmalle, vaan peittelee omaa suuntautuneisuuttaan. (Väestöliitto 2006.)

Nuoruusiässä tapahtuvat ihmisen eliniän suurimmat muutokset niin järjen, tunteen kuin biologian tasoilla sekä sosiaalisissa suhteissa. Herkkyyysvaiheen kautta nuori löytää oman asenne- ja toimintamallinsa. (Väestöliitto 2006.) Murrosiän alkamista voidaankin verrata uuteen syntymiseen, sillä se on yleensä alku muutokselle ihmisenä olemiseen. Juuri kuin lapsi on oppinut sen, miten ollaan tyttö tai poika, alkavat häntä painaa sisäinen epävarmuus ja hämmennys. (Pruuki 2008, 107–108.)

Murrosiässä nuori käy läpi prosessia, jossa hän omaksuu tiedot, arvot ja asenteet seksuaalisuutta koskien. Rakkaus, seurustelu ja seksuaalisuus ovat pitkälti kulttuuristen arvojen muokkaamia käytäntöjä. Seksuaaliset tarpeet palautuvat biologiseen perimämme, mutta tarpeiden kokemisen ja suuntaamisen määrittelyssä on osansa myös kulttuurilla. Media on perheen, kavereiden ja koulun ohella yksi vaikuttava nuoren seksuaalisuuden kuvan muokkaaja. Seksuaalisuus on suurimmaksi osaksi opittua, mutta siihen vaikuttavat niin biologiset kuin sosiaalisetkin syyt. (Liinamo 2005, 37.)

Jännitteitä suhteissa syntyy helposti silloin, kun kumppaneilla on eri odotukset tai kun nämä odotukset muuttuvat suhteen aikana. Odotusten väliset ristiriidat tuovat varauksellisuutta seurustelusuhteisiin. Nuorten tavassa puhua suhteista korostuukin pikemminkin realismi kuin romanttisuus. Romantiikan puute näkyy siinä, että omista haaveista ei herkästi puhuta ääneen. Tämä sukupuolikulttuurin kovenemista kaupallistuneen seksuaalikulttuurin suuntaan. Nuorten sukupuolikulttuuria näyttää siis leimaavan luottamuskriisi: yhtäältä nuoret edellyttävät luotettavuutta ystävilta ja seurustelukumppaneilta ja toisaalta he epäröivät voivatko luottaa ja sitoutua. He joutuvatkin tekemään emotionaalista riskianalyysia siitä, voiko toiseen luottaa. Luottamus on jatkuvasti altis haavoittumiselle varsinkin aikamme ihmisiä välineellistävissä kulttuuri-ilmastossa. (Näre & Lähteenmaa 1992.)

3.3 Nuoren hengellinen kehitys

Kristillisyydellä ja varsinkin luterilaisuudella on pitkät perinteet suomalaisessa yhteiskunnassa. Luterilaisuus on vaikuttanut arvoihin, asenteisiin ja ihanteisiin. Nuorten maailmankuvaan sisältyy myös kristillisiä aineksia, vaikka nuori ei sitä itse tiedostaisikaan. Asenteet ja arvot sekoittuvat nuorten omaan kulttuuriin, kansanperinteeseen ja uskomuksiin. Uskonnollinen pohdinta on osa oman maailmankuvan muodostumista silloinkin, kun tuo kuva ei olisi perustaltaan uskonnollinen. Yläasteikäiset suhtautuvat uskoon usein melko kielteisesti. Tämä voi osittain johtua siitä, että ei ole niin sanotusti muodikasta olla uskovainen. Uskontokielteisestä asenteesta huolimatta rippikoululla on vankka suosio suomalaisessa yhteiskunnassa. Nuoren oman minän etsimiseen liittyy uskonnollinen murros. Omaa uskontoa kyseenalaistetaan ja nuori voi pohtia erilaisia muita uskontoja. Myös tunteisiin ja asenteisiin vetoavat suuntaukset voivat houkuttaa nuoria puoleensa. (Jarasto & Sinervo 1999, 204–209.)

4 RIPPIKOULU

Rippikoulu toteutetaan puolen vuoden aikana 80 tunnin laajuisena opintokokonaisuutena joko leiri- tai päiväopiskelun muotoisena. Rippikoulu huipentuu konfirmaatioon, missä nuori tunnustaa itse sen uskon, johon hänet on kastettu. Vuosittain rippikoulu tavoittaa noin 84 prosenttia kyseisenä vuonna 15 – vuotta täyttävistä nuorista. (Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a. b.) Se on siis ainutlaatuinen tilaisuus kohdata kerralla lähes kokonainen ikäluokka nuoria.

4.1 Rippikoulusuunnitelma

Menetelmät, joita rippikoulussa käytetään, määräytyvät yleensä sen mukaisesti, mitä koulukuntaa leirinohjaajat edustavat. Rippikoulun rakenteen ohjenuorana toimii kuitenkin rippikoulusuunnitelma. Se on luonteeltaan eräänlainen puitesuunnitelma, joka antaa perusteet ja suuntaviivat rippikoulun paikalliselle suunnittelulle ja toteuttamiselle. (Kirkkohallitus 2001, 1–10.) Yksittäisissä rippikouluissa tulee aina ottaa huomioon kulloinenkin konteksti sekä rippikouluryhmä ja jopa siihen osallistuvat yksittäiset henkilöt (Pruuki 2004, 180).

Uusin rippikoulusuunnitelma vuodelta 2001 noudattaa kolmea keskeistä periaatetta, jotka ovat elämä, usko ja rukous. Tämän sisällön mukaisesti jokaisessa rippikoulun oppikokonaisuudessa tulee esiintyä nuoren oma elämä, kirkon uskonsisältö ja rukous. Näiden elementtien sisällyttäminen opetukseen voi tapahtua useilla rippikoulun ohjaajien valitsemillaan eri menetelmillä. (Pruuki 2004, 180.) Rippikoulusuunnitelman mukaan nämä kolme rippikouluopetuksen pääaluetta rakentuvat katekismuksessakin esillä olevalle kolmelle pääkohdalle, jotka ovat kymmenen käskyä, uskontunnustus ja Isä meidän–rukous. Käskyt muodostavat pohjan nuoren elämänkysymysten käsittelylle. Lisäksi rippikoulun opetuksessa on eettinen ulottuvuus, jonka tarkoitus on harjaannuttaa nuorta arvioimaan elämäntilanteisiin sisältyviä moraalisia kysymyksiä. (Kirkkohallitus 2001, 9–10.)

4.2 Kirkon kasvatustyön painopisteet

Kirkon lapsi - ja nuorisotyön strategian lähtökohtana on kristillinen usko ja lähimmäisen rakkaus. Strategiassa esitetyt ratkaisut perustuvat kristilliseen ihmiskäsitykseen ja arvopohjaan, evankelis-luterilaisen kirkon tunnustukseen, avoimeen ekumeeniseen suhtautumiseen muihin kirkkoihin sekä jokaisen ihmisen vakaumuksen kunnioittamiseen

Lapsi- ja nuorisotyön strategia sisältää kolme lyhyttä lausetta, jotka ovat: Jumala on. Elämä on nyt. Rakkaus liikuttaa. Kirkon lapsi- ja nuorisotyö lähtee siitä, että Jumala on ja siksi Jumalasta ei tule vaieta. Ihmisiä voidaan auttaa näkemään Hänen jälkensä maailmassa ja sen tapahtumissa sekä yksityisen ihmisen kohtaloissa. Tätä näkökulmaa voidaan nimittää spiritualiteetiksi, hengelliseksi elämäksi, jolla on seurakunnan työssä keskeinen asema. Tämä lähtökohta merkitsee paljon myös ihmisarvolle ja elämän tarkoituksellisuudella. Elämä on nyt -lause pitää sisällään, että elämänvaihe on lahja. On tärkeää suojella lasten ja nuorten elämää liian aikaisilta aikuisten maailman ilmiöiltä. Jumalalle ihminen on tärkeä juuri omana itsenään ja erilaisena sekä erikikäisenä. Kolmas lause rakkaus liikuttaa muistuttaa rakkaudesta, huolenpidosta ja hyvydestä. Nämä asiat koskettavat ihmistä ja siksi laittavat heidät liikkeelle. Rakkaus saa ihmiset iloitsemaan, auttamaan, kuuntelemaan sekä kutsuu rukoilemaan rohkaisemaan ja lohduttamaan. Rakkaus lähettää kantamaan vastuuta. (Toivanen, 2004.)

5 SEKSUAALIKASVATUS

5.1 Mitä on seksuaalikasvatus?

Suomessa ei juuri ole kiinnitetty huomiota seksuaalikasvatuksen käsitteen ja lähikäsitteiden määrittelyyn. Seksuaalikasvatusta käsittelevästä kirjallisuudesta voidaan käyttää useita eri yläkäsitteitä. Näitä yläkäsitteitä voivat olla esimerkiksi seksuaalikasvatus, -valistus, -opetus sekä seksikäsytys ja sukupuolikasvatus. Lisäksi on käytössä useita erilaisia yhdistelmäkäsitteitä. Näiden käsitteiden alakäsitteinä esiintyvät yleensä sanat ihmissuhde, perhe, sukupuoli, seksuaalisuus sekä seksi. (Nummelin 1997, 33.)

Seksuaalikasvatus voidaan nähdä yläkäsitteenä termeille seksuaalivalistus, seksuaaliopetus ja seksuaalineuvonta. Nämä alakäsitteet kuitenkin eroavat sisällöllisesti ja kohderyhmiltään toisistaan. Seksuaalivalistus tarkoittaa suurille ryhmille jaettua tietoa; esimerkiksi esitteitä ja tiedotteita seksuaaliterveydestä ja sen hoidosta. Seksuaaliopetus puolestaan suuntautuu ryhmän, kuten koululuokan, opetukseen seksuaalisuuden piiriin liittyvistä asioista. Seksuaalineuvonta taas pohjautuu kahden ihmisen tai pienen ryhmän keskeisiin neuvontatilanteisiin esimerkiksi kouluterveydenhoitajan vastaanotolla tai nettineuvolassa. (Bildjuschkin 2008, 16.)

Pruuki (2008, 106) määrittelee hyvän seksuaalikasvatuksen riskikäyttäytymisen ehkäisyä. Se auttaa vahvistamaan itsetuntemusta ja itseluottamusta sekä siirtää oikeanlaisia asenteita henkilöltä toiselle. Onnistuneen seksuaalikasvatuksen merkki on myös positiivisen minäkuvan vahvistuminen. Nuoren seksuaalisuuden kohtaaminen voi kuitenkin olla haasteellista, sillä asioista aikuisen kanssa ääneen puhuminen voi tuntua vaivaannuttavalta. Seksuaalisuus on voimakas ja arka aihe nuorelle. Nuori on hyvin haavoittuvainen ja siksi asioita käsiteltäessä tulee olla hienotunteinen. (Pruuki 2008, 106.)

Ensisijainen vastuu seksuaalikasvatuksesta on kodilla. Yleensä nuoren ei ole helppoa kysyä seksuaalisuuteen liittyviä asioita omilta vanhemmiltaan, sillä on vaikea nähdä omia vanhempiaan seksuaalisina olentoina. Samaan aikaan vanhemmat voivat kokea, että oman nuoren heräävä seksuaalisuus ahdistaa heitä, koska oman nuoren aikuiseksi kasvaminen on elettävä prosessi myös vanhemmille. Siksi on hyvä, että nuorten kehityksen tueksi on myös ammattilaisia, joilta voi kysyä neuvoa. (Aho & Jokela 2008, 113.)

5.2 Seksuaalikasvatus koulussa

Seksuaalikasvatus koulussa alkoi lisääntyä 1950-luvulla. Kuitenkin 90-luvulle tultaessa laman seurauksesta resurssipuutteen takia se väheni huomattavasti. (Liinamo 2000, 221,232). 90-luvun puolivälissä koulut saivat vallan päättää oppisisällöistään ja samaan aikaan terveystieteiden ja perhekasvatuksen pakollisina oppiaineina poistuivat. Vaikka yleisenä tavoitteena on, että kaikki nuoret saavat Suomessa seksuaalikasvatusta, vaihtelevat opetuksen sisältö, taso ja määrä kuitenkin paikkakunnittain. (Lähdesmäki & Pelkonen 2000, 208–216.)

Korostunut seksuaalikulttuuri on vaikuttanut siihen, että koulun merkitys seksuaalikasvattajana, joka välittää oikean asiallisen tiedon, on korostunut. Nykyään koululla onkin suuri merkitys seksuaalikasvattajana vanhempien, median ja kavereiden ohessa. (Liinamo 2005, 37, 40.)

Nuoret saavat koulun opetuksen kautta pääsääntöisesti hyvin seksuaaliseen kypsyyteen keskittyvää tietoa. Toisaalta teemasta tulee helposti opetussuunnitelmien heittopussi, vailla kirjattuja tavoitteita ja oppikirjoja. Ei olekaan lainkaan selvää, kenelle vastuu seksuaalikasvatuksesta kuuluu. Muutamit tutkimukset kertovat, että koululaisilla on suuria aukkoja jopa sukupuoliasioiden perustiedoissa. Erot koulujen välillä ovat suuria ja toiminnallisten menetelmien tarve on ilmeinen. Nuoret ovatkin antaneet palautetta siitä, että koulumaailmassa on vaikea ilmaista omia tunteitaan ja keskustella niistä avoimesti. (Kokkonen i.a..) Lisäksi nuoret ovat yleisesti pitäneet koulun seksuaalisuuskasvatuksen määrää riittämättömänä ja kokeneet sen alkavan liian myöhään. (Liinamo 2005, 40).

5.3 Seksuaalikasvatus rippikoulussa

Koska nuoren maailma pyörii yllättävänkin paljon seksuaalisuuden ympärillä, on selvää, että niin käy myös nuoren ollessa rippikoulussa. Seksuaalisuus onkin aina ollut haastava nuorisotyön osa-alue. Aihe on usein nuorten mielestä mielenkiintoinen, mutta samaan aikaan se koetaan hämmentäväksi ja nolostuttavaksi asiaksi. (Pruuki 2008, 110.) Pruukin (2008, 105) mukaan nuoren keskeisimmät ja kipeimmät elämäntapa-alueet liittyvät hänen ruumiillisuuteensa ja seksuaalisuuteensa. Nuoruudesta alkaen seksuaalisuus kuuluu hänen mukaansa osana kaikkeen kohtaamiseen, tekemiseen, ajatteluun sekä ihmisen ruumiillisuuteen ja hengellisyteen.

Kirkkohallituksen uuden rippikoulusuunnitelman tavoitteena on ollut uudistaa rippikoulu elämäntieteeksi, joka lähtee nuorten omista kokemuksista ja elämäntilanteista. Rippikoulun yleistavoite on, että nuori vahvistuu uskossa kolmiyhteiseen Jumalaan, kasvaa rakkaudessa lähimmäiseen ja elää seurakuntayhteydessä ja rukouksessa. Oppimiskokonaisuus ”elämä” käsittelee seurusteluun, avioliittoon ja perheeseen liittyviä asioita. Tässä yhteydessä keskeisiä sisältöjä ovat esimerkiksi nuoren kehitysvaiheeseen liittyvät kysymykset, kuten oman seksuaalisen identiteetin löytäminen, suhde toiseen sukupuoleen, avioliitto ja perheen perustaminen. (Kiiski 2006, 37.)

Verrattuna koulun seksuaalikasvatukseen rippikoulun seksuaalikasvatukselle ei ole olemassa selkeää opetusmallia tai opetussuunnitelmaa. Kirjallisuutta on laajasti ja jokainen oppikirja painottaa toistaan enemmän jotakin tiettyä osa-aluetta. Rippikoulun opetuskirjoissa voidaan kuitenkin nähdä myös tiettyjä yhtäläisyyksiä. Yleisimpien rippikouluoppikirjojen mukaan seksuaalisuuden alkuperä perustuu luomiseen, jossa aluksi oli mies, jolle Jumala loi kumppanin. Oppikirjoissa esitetään teologinen näkökulma ja sivuutetaan useimmiten muiden tieteenalojen käsitykset. Seurustelun merkityksiä kirjoista löytyy runsaasti. Kirjoissa käsitellään myös seksuaalisuuden merkitystä seurustelussa. Tässä kohtaa kirjoissa nousee eriäviä painopisteitä. Esimerkiksi kirjoissa nimeltään Oma ripari ja Elämänpuu korostetaan vastuullisuutta, mutta myös kerrotaan, että seurusteluun kuuluu hellyyttä ja läheisyyttä. Tunnetko tien -niminen kirja painottaa dogmaattisesti kirkon opetusta sukupuolielämän kuulumisesta vain avioliittoon. (Kiiski 2006, 37.)

Useiden rippikoulun opetusmateriaalien tekijä Jarmo Kokkonen (i.a.) toteaa, että kirkossa tarvitaan selkeästi uutta teologista ja uskosta nousevaa näkökulmaa seksuaalisuuteen. Hänen mukaan tarvitaan sellaista teologiaa, jossa ihmisen ruumiillisuus on täydesti ja uskottavalla tavalla läsnä, onhan seksuaalikasvatus ihmiseksi kasvattamista. Hän korostaa myös ajatusta siitä, että nykypäivänä nuorilla on varsin paljon irrallista ja sekavaa tietoa seksuaalisuuden kentästä, mutta ei välttämättä ymmärrystä ja kypsyyttä tämän tiedon hallitsemiseen. Samankaltaisia kokemuksia olemme itsekin nähneet ja kuulleet eri työkentillä.

Koska työskentelemme saman ikäryhmän kanssa sekä koulussa että seurakunnan rippikoulussa, uskoisimme samojen haasteiden ja mahdollisuuksien seksuaalikasvatuksen osalta peilautuvan koulusta rippikouluun ja toisinpäin. Näin ollen ne eivät mielestämme sulje toisiaan missään nimessä pois, vaan monipuolisina toteutettuina tuke-

vat toisiaan ja mahdollistavat nuorelle terveeseen ja rikkaan kasvatukseen seksuaalisuuden maailmaan.

6 ARMON JA SYNIN KÄSITTEISTÄ

Sukupuolietiikkaan kuuluvat ihanne, vastuu ja armo – erottamattomasti nämä kolme. Siinä ilmenevät synnit eivät liity suuntautumiseen, vaan vastuuttomaan elämään. (Laulaja 1994, 118.) Evankelisluterilaisen kirkon keskeisin sanoma onkin armo eli sanoma ylösnousseesta Kristuksesta, Kristuksen lunastus- ja sovitustyöstä. Armoa ei ansaita suorittamalla tai olemalla tietynlainen, vaan armon lähtökohta on usko siihen, että Jumala on antanut sen meille lahjaksi, yksin Jeesuksen Kristuksen tähden. (Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a. c.)

Armo määritellään Jumalan pelastavaksi rakkaudeksi, joka tulee ihmisen osaksi ilman ansioita. Maailman ja ihmisen olemassaolo nojaa alusta alkaen armoon. (Pihkala 1992, 157, 260.) Luterilainen kirkko korostaa armon lahjaluonteisuutta. Kristitty on sen mukaan armahdettu syntinen, jonka Jumala on kutsunut armolliseen elämäntapaan elämään rakkauden kaksoiskäskyn mukaisesti. (Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a. c.)

Armon sanoma, josta Uudessa testamentissa kerrotaan, sisältää jotain ainutlaatuista. Se on kristinuskon suurin lahja ihmiskunnalle. Se antaa ihmiselle luvan olla kesken-eräinen, koska ihminen tulee sitä aina olemaan. Sanoma antaa ihmiselle luvan olla sitä mitä hän on. Armo on suuressa roolissa ihmisen itsetunnon hoitamisen suhteen. Armon näkökulma toimii apuna siinä, että ihminen saa hyväksyä oman ristiriitaisuutensa ja erehtyväisyytensä. Näin ollen armon voidaan nähdä olevan sitä, että se antaa ihmiselle luvan kasvaa ja antaa maaperän kasvaa. Ilman armoa ihmisellä ei olisi mahdollisuutta kokeilla ja erehtyä. (Niskanen 1997, 208–209.)

Kirkossamme on useita sellaisia osa-alueita etenkin seksuaalisuuden alalla, joihin ei ole olemassa yksiselitteisiä vastauksia tai selkeää kirkon kantaa siitä, onko jokin hyväksyttävä vai ei. Näin ollen rippikoulun työntekijät tulkitsevat näitä asioita unohtaen usein evankelis-luterilaisen uskon pääajatuksen Jumalan armosta. Keskeisenä ajatuksena materiaalissamme ja työssämme onkin se, että seksuaalisuuteen liittyy myös armokeskeisyys.

Ihminen tarvitsee valinnoilleen argumentteja, jotta hän voisi valita oikein. Kuitenkin valintojen mittarina ei saisi olla taivas-helvetti asetelma ilman, että yksilö tajuaa kokonaiskuvaa. Ilman armoa ihmisen elämässä ei olisi ikuisen elämän tai ikuisen kadotuksen vaihtoehtoa. Siksi painopisteen siirtyminen sääntö ja seuraamusetiikasta tulisi siirtyä

armollisen etiikan piiriin. Tämä ei tarkoita, etteivätkö kysymykset seuraamuksista tai säännöistä kuuluisi osana kristilliseen etiikkaan, vaan sitä, että kaiken pohjimmaisena ja keskeisempänä lähtökohtana tulisi pitää armoa.

Kristillisessä perinteessä on olemassa voimakas varuillaan olo kaikkea sitä vastaan, mitä voidaan pitää syntinä. Tällöin tulee tärkeäksi juuri kysymys siitä, mikä on syntiä. (Juva 1997,124.) Asia saattaa askarruttaa varsinkin nuoria, jotka eivät moraaliselta kehitykseltään ole vielä aikuisen tasolla. Näin ollen he eivät kykene aikuisen kaltaisella tasolla näkemään, mikä on oikein ja mikä väärin.

Synti voidaan nähdä oleellisena osana kristillistä etiikkaa. Varsinaisella synnin käsitteellä tarkoitetaan Uudessa Testamentissa kolmea eri asiaa; synnin valtaa pahan mahtina, synnin tekemistä moraalisena rikkeenä sekä syntistä uskosta osattomana ihmisenä. Synnistä puhuttaessa voidaan siis tarkoittaa yksikössä olevaa pahan mahtia, joka vaikuttaa ihmisiin. Tähän synnin käsitteeseen liittyy vahvasti käsitys hyvän ja pahan vallasta. Moraalisen rikkeen merkityksellä tarkoitetaan Jumalan tahdosta poikkeavaa käyttäytymistä. Etenkin kristityt kutsuvat uskonsa ulkopuolella olevia ihmisiä syntisiksi. Sana syntinen voi kuvata siis ainoastaan ihmisen uskonnollista ja sosiologista elämää, ei niinkään hänen moraaliaan. (Kuula 2004, 114–119.)

Kristityt ovat yhtä mieltä siitä, että kaikki tekevät syntiä. Perisyynnin käsite nousee Raamatussa jo luomiskertomuksesta Aatamin ja Eevan syntiinlankeemuksesta. (Kuula 2004, 115, 123.)

Yhden ainoan ihmisen teko toi maailmaan synnin ja synnin mukana kuoleman. Näin kuolema on saavuttanut kaikki ihmiset, koska kaikki ovat tehneet syntiä. (Room. 5: 12)

Synti ei Kuulan (2004, 23) mukaan ihmisen moraalista kykyä nähdä, mikä on oikein ja mikä väärin, mutta se tuo itsekkyyden ja oman edun tavoittelemisen mukaan oikein tekemiseen. Tehdessään rakkauden tekoja ihmisillä on siis synnin seurauksena taipumus toimia oman etunsa mukaisesti.

7 SEKSUAALISUUDEN POHDINTAA RAAMATUN VALOSSA

Raamattua käytetään usein säädöskokoelmana, jonka odotetaan sellaisenaan antavan mahdollisimman kattavan selityksen yksittäisille ongelmille. Omalletunnolle pyritään jättämään mahdollisimman vähän tilaa. Usein jätetään myös sivuun pohdinnat siitä, millaisessa kulttuurissa ja minä aikana Raamattu on kirjoitettu. Raamatusta ei voida suoraan etsiä selitystä sille, mitä seksuaalisuus on, mutta viitteitä siihen löytyy niin sukupuoliroolien, erotiikan, mielihyvän kuin rakkaudenkin avulla. (Nissinen 1999, 29, 171.) Käsitlemme seuraavassa sitä, miten Raamattu vastaa joihinkin materiaalipaketisamme käsiteltäviin seksuaalisuuden ajankohtaisiin ilmiöihin.

7.1 Raamattu ja seksuaalisuus

Varsinaista seksuaalisuuden määritelmää ei Raamatussa eikä sen aikaisissa lähteissä mainita sellaisenaan. (Nissinen 1997, 135). Nissisen (1994, 16) mukaan Raamattu kuitenkin suhtautuu seksuaalisuuteen myönteisesti. Uuden ja Vanhan testamentin tulkinnasta on vaikea löytää tukea sille, että seksuaalisuus ja sukupuolielämä sinänsä olisivat syntiä ja seksuaalisuus olisi olemassa vain suvunjatkamista varten.

Raamatun tulkinnan näkökulmasta ihmisen seksuaalisuuden pohja on luomiskertomuksessa. Luomiskertomuksen (1. Moos. 1: 27) mukaan seksuaalisuus on Jumalan luomistyön tulos ja tarkoitus. Ihminen luotiin Jumalan kuvaksi, mieheksi ja naiseksi. Tätä Raamatun kohtaa Nissinen (1994, 17, 18) pitää kuvauksena naisen ja miehen yhdenvertaisesta asemasta Jumalan kuvana. Heidän välillään ei ole hierarkiaa tai alitussuhdetta, vaan molemmat ovat yhtäläillä Jumalan kuvia.

Luomisen jälkeen (1. Moos. 1: 28) Jumala antaa kehotuksen olla hedelmällinen, lisääntyä ja täyttää maa sekä ottaa se valtaan. Suvunjatkaminen seuraa luontevasti sukupuolten luomista ja liittyy lisääntymisen ja seksuaalisuuden toistensa yhteyteen. Kuitenkaan lisääntymistä ei kuvata ihmisen luomisen varsinaiseksi tarkoitukseksi. Toiseksi luomiskertomukseksi (1. Moos 2: 4 – 3: 24) kuvatun Raamatun kohtien mukaan ihmistä ei ole tarkoitettu olemaan yksin, vaan hän tarvitsee rinnalleen kumppanin. Mies ja nainen ovat ihmisyyden kaksi eri puolta ilman arvojärjestystä. Ihmisen yksinäisyys poistuu toisen ihmisen avulla siksi, että seksuaalinen vetovoima vetää heitä puoleensa. Kertomus (1. Moos. 2: 24) painottaa naisen ja miehen ykseyttä, sillä Raamatun sanojen mu-

kaan miehen tulee jättää vanhempansa ja liittyä vaimoonsa tullen yhdeksi lihaksi. Liit-
tymistä kuvaava verbi dabaq tarkoittaa rakastumista tai lujaa tarrautumista. Seksuaali-
nen sävy tässä kohtaa on selkeä. Sukupuoliyhteyteen, avioliittoon ja uuden perheen
muodostamiseen viittaaminen näkyy kehotuksessa jättää vanhemmat. (Nissinen 1994,
18.) Nissisen (1997, 136) mukaan Vanha testamentti antaa myös kuvan siitä, että sek-
suaalisuus kuuluu jokaiselle ja siihen pyritään turvaamaan kaikille mahdollisuus.

7.2 Raamattu ja pidättyväisyys

Luomiskertomus ei ole ainoa Raamatun kertomus, jossa ihmisen tarve seksuaalisuu-
teen Jumalan istuttamana asiana tulee esille. Vanhan testamentin (4. Moos. 6: 1–12)
mukaan neitsyyttä ja pidättyväisyyttä ei pidetty esikuvallisena. Kuitenkin Uudessa tes-
tamentissa (1 Kor. 7: 7–8, 33–34) Paavali toivoisi, että kaikki eläisivät kuten hän; nai-
mattomana ilman sukupuolielämän tuomia paineita. (Nissinen 1994, 22, 33.)

Kuitenkin aikana, jolloin Raamattu on kirjoitettu, naiselta edellytettiin mukaan pidätty-
väisyyttä seksuaalisista suhteista muiden miesten kanssa sekä sitä, että tämä on nai-
misiin mennessään neitsyt. Tällä haluttiin varmistaa, että perheeseen syntyneet lapset
olivat varmasti naisen aviomiehen lapsia. Miehiin samat pidättyväisyysäädökset eivät
päteneet, vaan he saivat käyttää prostituutio-palveluja avioliittonsaakin aikana, koska
tästä ei ollut perheen kunnialle saati suvun jatkumiselle haittaa. Nämä neitsyyteen ja
avioliiton ulkopuoliseen seksiin liittyvät asiat käyvät selkeästi ilmi Vanhasta Testamen-
tista. (Kuula 2004, 208–209.)

Uudessa Testamentissa sen sijaan seksiä ja seksuaalisuutta ei määritellä suvun jat-
kamisella. Paavalin kirjeissäkin puhutaan siitä, kuinka seksi kuuluu luonnollisena osana
avioliittoa ja molempien osapuolten on velvollisuus antautua seksuaalisesti aviopuo-
lisolleen. (Kuula 2004, 210.)

7.3 Raamattu ja homoseksuaalisuus

Arkkipiispa Paarman mukaan Raamatussa muihin kuin heteroseksuaalisesti suuntau-
tuneisiin ihmisiin suhtaudutaan kielteisesti. Raamatuntutkijat ovat kuitenkin eri mieltä
siitä, onko kysymys homoseksuaalisuudesta aikasidonnaista vai ei. On huomioitavaa,
ettei Uusi Testamentti kerro meille, miten Jeesus olisi suhtautunut homoseksuaalisiin

henkilöihin. (Hytönen 2003, 230.) Kuitenkin homoseksuaalisuutta esiintyy Vanhassa Testamentissa ja myös Uuden Testamentin puolella Paavalin kirjeissä.

Älä makaa miehenpuolen kanssa, niinkuin naisen kanssa maataan; se on kauhistus (3. Moos. 18: 22).

Lisäksi Vanhan Testamentin homoseksuaalisuutta käsittelevät tekstit eivät sisällä mainintaa naisten välisestä homoseksuaalisuudesta. Tästä on mainintaa vasta Paavalin kirjeissä. Perusteluksi tälle Kuula (2004, 213) nostaa esille ajatuksen siitä, etteivät lakeja laatineet miehet osanneet kuvitella naisten välille sellaista intiimiä ja yksityistä asiaa tai ajatus tästä saattoi olla heille täysin tuntematon.

Naiset ovat vaihtaneet luonnollisen sukupuoliyhteyden luonnonvastaiseen, ja miehet ovat samoin luopuneet luonnollisesta yhteydestä naisiin ja heissä on syttynyt himo toisiaan kohtaan. Miehet ovat harhautuneet harjoittamaan keskenään säädttömyyttä ja saavat ansaitsemansa palkan. (Room. 1: 26–27.)

Arvioitaessa Raamatun homoseksuaalisuutta käsitteleviä Raamatunkohtia tulisi Hytösen (2003, 231) mukaan kuitenkin huomioida myös Raamatun eksegeettinen eli raamatunselityso pillinen (Pihkala 1992, 262) tutkimus. Kyseisten Raamatunkohtien tulkitseminen ei siis ole yksiselitteistä, ja siitäkin syystä kirkon on ja on ollut vaikea muodostaa kantaansa homoliittojen siunaamisen suhteen.

Liberaalimpaa linjaa homoliittojen siunaamisen suhteen ajavan Piispa Riekkisen mukaan Paavali vastusti homoseksuaalisuutta. Paavali piti homoseksuaalisuutta vieraseen uskontoon kuuluvana ja se saattoi hänen mielestään vaarantaa sanoman Kristuksesta. Paavali perusteli myös Vanhan Testamentin ajatusta homoudesta ”luonnottomana” ilmiönä sillä, että näistä suhteista ei syntynyt lasta. Lisäksi Riekkinen korostaa sitä, ettei Raamatussa mainita kiisteltyä parisuhdelakia saati samaa sukupuolta olevien parisuhdetta. Sen sijaan siinä homoseksuaalisuus liitetään tuomittavaan siveettömään elämään ja holtittomaan seksuaaliseen elämään, jota saattoi harrastaa kuka tahansa seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta. (Hytönen 2003, 235.)

Piispat yhdessä korostavat Kasvamaan yhdessä -kannanotossaan, että kristinuskon historiassa homoseksuaalisuuteen on suhtauduttu kielteisesti. Se torjutaan sekä sitä pidetään luonnonvastaisena ja pakanuuteen kuuluvana selkeästi useissa Raamatun kohdissa. Syntinä homoseksuaalisuus ei kuitenkaan ole Uuden Testamentin mukaan erikoisasemassa. (Hytönen 2003, 241.)

Ettekö tiedä, että vääryydenkijät eivät saa omakseen Jumalan valtakuntaa? Älkää eksykö! Jumalan valtakunnan perillisiä eivät ole siveettömyyden harjoittajat eivätkä epäjumalien palvelijat, eivät avionrikkojat, eivät miesten kanssa makaavat miehet, eivät varkaat eivätkä ahneet, eivät juomarit, pilkkaajat eivätkä riistäjät. (1. Kor. 6: 9–10.)

7.4 Raamattu ja sen tulkinta

Tällä vuosisadalla kiista oikeasta Raamatun tulkinnasta on maamme luterilaisessa kirkossa keskittynyt nimenomaan kahteen asiaan: siihen ketä vihitään yhteen sekä siihen, vihitäänkö naispappeja virkaan. Vastakkain asetellut ovat olleet samankaltaiset. Toisen puolen argumentit ovat perustuneet sanatarkkaan Raamatun tulkintaan kun taas toisen osapuolen viittaukset perustuvat Raamatun jakeisiin, joissa esitetään yleisluonteiset eettiset periaatteet, jotka sallivat avaramman käytännön. (Juva 1997, 130.)

Jokainen ihminen, myös he, jotka eivät ole saaneet kristillistä kasvatusta, kantavat Raamatun opetuksia piilotajunnassaan. Kulttuurimme on Raamattua tulkitseva kulttuuri, joten Raamattu on jossain määrin koko ajan läsnä suomalaisessakin kulttuurissa. Raamatun tulkinta ei aina perustu sen tekstien tulkintaan, vaan kulttuuri peilaa itseään Raamatun vuosituhantiseen tulkintaan. Lisäksi ihmisillä on taipumus sisällyttää Raamattuun sellaistaakin, mitä siellä ei ole. Lisäksi nojaamme helposti kriitikittömästi auktoriteettien tulkintaan Raamatusta. Onkin aina muistettava, että Raamatun tulkitsemisessä on vastuunsa, joka on otettava huomioon. (Nissinen 1997, 145, 147.)

Raamatuntulkintatavat ja -kannat vaihtelevat eri tulkitsijoiden välillä. Näistä riippuu, millä tavalla uskontoon liittyviin asioihin suhtaudutaan ja mitä kukakin näkee oikeana ja mitä väärinä. Piispa Riekkinen korostaakin sitä, että Raamattua tulisi tulkita ymmärtäen, mitkä siinä ovat kulttuurisidonnaisia raamituksia ja mitkä Jumala-suhteeseen liittyviä tärkeimpiä ja todellisia ajatuksia (Hytönen 2003, 235).

7.5 Raamattu rippikoulussa

Yhteiskunnan muutosten kuten esimerkiksi monikulttuurisuuden lisääntyminen on vaikuttanut Raamatun aseman muutokseen ihmisten käsityksissä. Köykan (2005,55) mukaan peruskoulun käynyt nuori tuskin ajattelee, että Raamattu on Jumalan sanasta

sanaan sanelema kirja. Hän toteaa myös, että Raamatun arvovaltaa on kohdannut romahdus, joka näkyy myös moraalien alueella, sen auktoriteettiaseman kadotessa. Kuitenkaan romahdus ei ole kokonaisvaltainen vaan Raamattu on säilyttänyt kulttuurimerkityksensä suhteellisen hyvin. Auktoriteetin aseman muutos ei välttämättä ole huono asia vaan se voi antaa uudenlaisen lähestymisen mahdollisuuden. Raamattua voi lähestyä tasavertaisesti kohdaten ikään kuin Jumalan sanat olisi keskellämme ilman väärää majesteettillisuutta niin sanotusti inkarnoituneena ajallemme. (Köykkä 2005, 55–56.)

Raamatun aseman muutos tuo mukanaan sen, että kirkon työntekijän on ennen nuoren kohtaamista ja opettamista selvitettävä oma Raamatun käsityksensä. Jollei työntekijällä itsellään ole suhdetta Raamattuun niin, että hän olisi pohdiskellut Raamatun tekstejä muutenkin kuin opiskelujen suorittamiseksi, on hänen vaikea löytää vakuuttava keskusteluyhteys nuoren kanssa. Työntekijällä on suotavaa olla perustiedot Raamatun uusimmista tutkimuksista ja tulkitsemistavoista, sillä nuorten kysymyksiin vastaamisen kannalta on tärkeää, että työntekijä kykenee erottamaan Raamatun tekstit, jotka olisi hyvä tulkita kirjaimellisesti ja mitkä symbolisesti. Lisäksi olisi hyvä erottaa, kulttuuritaustaan ja aikaan sidonnaiset tekstit. (Köykkä 2005, 56–57.)

Ihmisten tapa ajatella ja tulkita asioita vaihtelee ikäkauden mukaan. Rippikouluikäisen nuoren ajatusmaailma on toisenlainen kuin esimerkiksi tuplasti hänen ikäisellään elämää nähneellä henkilöllä. Nuoruuden keskellä ihminen on subjektiivinen ajattelija, sillä se on tapa kerätä voimat aikuiseksi kasvamiseen. Subjektiivisuus on nähtävissä myös nuoren suhtautumisessa Raamattua kohtaan. Nykynuorella voi olla hyvin etäännynt suhde Raamattuun, johon Köykin (2005, 59) mukaan vaikuttaa viime vuosikymmeninä vallinnut arvovapautta, valinnanvapautta sekä tunnustuksettomuutta korostanut kasvatusihanne. Nuorella on oikeus subjektiivisuuteensa, sillä se kuuluu hänen kehitykseensä. Nuorelle täytyy antaa mahdollisuus oppia, että Raamattu ei ole mikä tahansa uskonnollinen kirja vaan, sillä voi olla merkitystä jokainen nuoren elämään. Raamatun tulee tulla niin sanotusti rakkaaksi nuorelle ja puhutella häntä. (Köykkä, 2005, 59.)

8 SEKSUAALISUUTEEN LIITTYVÄÄ EETTISTÄ KESKUSTELUA LUTERILAISESSA KIRKOSSA

Kirkon suhde seksuaalisuuteen on herättänyt keskustelua läpi vuosisatojen. Katolisessa kirkossa seksuaalisuus on perinteen mukaisesti nähty lihan himona, jonka hillitseminen kuuluu hurskaan kristityn kilvoituksiin. Luterilaisuudessa seksuaalisuuteen on suhtauduttu vapautuneemmin. Tästä kertoo muun muassa Lutherin irtisanoutuminen katolisen kirkon selibaatin ihannoinnista menemällä naimisiin nunnan kanssa. (Kopperi 1994, 7.)

Nykypäivän luterilaisen kirkon seksuaalieettistä linjausta on hyvin vaikea määritellä. Epäselvää on, liittyykö linjauksen vaikeuteen epätietoisuus seksuaalieettisen opetuksen suhteen, haluttomuus ilmaista jokin kanta. Kyse voi myös olla yksittäisen yhtä kantaa edustavan tahon puuttumisesta. Suomen luterilaisen kirkon sisällä elää rinnakkain useanlaisia näkemyksiä seksuaalietiikasta. Vaikka kannanotto asioista olisikin olemassa, käytännössä opetus muokataan oman näköiseksi. (Salomäki 2006, 304.)

8.1 Katsaus luterilaisen kirkon seksuaalisuutta koskeviin asenteisiin ja niiden muutokseen

Jotta ymmärtäisimme kirkkomme opetusta seksuaalisuudesta, on meidän katsottava historiassa taaksepäin eri ilmiöiden vaikutusta yhteiskuntaan ja asenteisiin. Luterilaisen kirkon historiasta voidaan nähdä, miten kirkon sisällä on tapahtunut reformaatiota. Tarkastelemme tässä osiossa niitä kirkon historiallisia ilmiöitä, jotka liittyvät seksuaalisuuteen ja parisuhteeseen.

Kristillisen kirkon seksuaalikäsitystä hallitsi jo varhain ajatus siitä, että perisyntiin liittyy vahvasti seksuaalisuus. Näkemyksen mukaan yhdyntä nähtiin synnin konkretisoitumisenä. Se hyväksyttiin ainoastaan, jos seksuaaliaktin tarkoitus oli lisääntyä. (Kopperi 1994, 14–15.) Kirkon uskonpuhdistuksen aikana tapahtunut reformaatio muutti kuitenkin käsitystä seksuaalisuudesta syntisenä asiana.

Uskonpuhdistuksen mukana Martti Lutherin ajattelun mukaan syntyi evankelisen kirkon johtavia näkemyksiä seksuaalisuudesta. Seksuaalisuuden sanotaan olevan voima, jota ei voi eikä pidä tukahduttaa. Sille on luotava sallittu tie, sillä jos sitä estää, niin se etsii

kielletyn väylän. Siitä syystä keltään ei tule kieltää oikeutta perheeseen. Avioliitossa seksuaalisuhde merkitsee muutakin kuin lasten siirtämistä. Ihmisen ruumis ja ruumiillisuus eivät ole vähempiarvoisia kuin hänen henkensä ja sielunsa. Raamattu sitoo meitä vain siitä, mitä se sanoo Jumalan ja ihmisen suhteesta ja pelastuksesta, joka on aina lahja. Suhteessa maallisen elämän asioihin ihminen saa ja hänen myös tulee käyttää omaa järkeään ja tietoaan elämässä esiin tulevien asioiden edessä. Hänen tulee päättellä, mikä on hyvää ja rakkauden kaksoiskäskyn mukaista. (Tuovinen 2008, 11.) Lutherin oppia seuraten kirkko esittää tänäkin päivänä seksuaalisuuden olevan myönteinen asia, sillä onhan Jumala luonut ihmisen ruumiin kaikkine toimintoineen. Kristilliseen seksuaalimyönteisyyteen ei kuulu asketismi, muttei myöskään seksuaalisuuden palvonta tai seksuaalisuuden rajoitukseton toteuttaminen. (Hytönen 2003, 210.)

Viimeksi kuluneet kuusi vuosikymmentä eli aika toisen maailmansodan loppumisen jälkeen ovat olleet Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa poikkeuksellisen syvä murroskausi. Sodan jälkeinen yhteiskunnallinen ja katsomuksellinen murros kohdistui erityisen voimakkaasti juuri seksuaalisen käyttäytymisen ja seksuaalisten arvostusten alueelle. (Juva 2003, 23.)

Opetus ja käytännöt seksuaaliopetuksessa ovat perustuneet kaikkien kristillisten kirkkojen yhteiseen perinteeseen. Lisäksi Suomessa vallinnut vanhoillinen ja jyrkäv agraariyhteiskunnan patriarkaalinen perinne olivat osana muodostamassa seksuaalikäsityksiä. Yleisesti synty koettiin vakavaksi asiaksi. Kirkon yhtenä keskeisenä tehtävänä nähtiin kansan moraalinen kasvattaminen ja sen ”siveellisen vaelluksen” valvominen. Siksi päähuomio synnin torjumiseksi kohdentui seksuaalisten lankeemusten välttämiseen. (Juva 2003, 23.)

Yhteiskunnassa tapahtui useita muutoksia maailmassa riehuneiden sotien jälkeen. Sodan jälkeinen muutosprosessi yhteiskunnassa huomattiin myös kirkon piirissä. Kirkon sisällä pohdittiin ja painiskeltiin uusien vaikeiden kysymysten ja asioiden parissa. Kirkko pyrki vastaamaan uuteen tilanteeseen. Kuitenkin kirkon vastaus ei ollut yksiselitteinen, sillä kiistelyä herättivät esimerkiksi avioero ja eronneiden vihkiminen sekä homoseksuaalisuus ja homoseksuaalien parisuhteiden vihkiminen. (Juva 2003, 23–24.)

Muutokset eivät tapahdu hetkessä. Yhteiskunnassa avioerojen määrä lisääntyi ja avioliittolainsäädäntö mahdollisti avioliiton uudelleen solmimisen. Kirkon ollessa valtion kirkko aiheutti asia ristiriitoja kirkon sisällä, sillä avioliiton uudelleen solmiminen ei ollut suotavaa sen sisällä. Epäkohdaksi koetusta avioliittolainsäädännöstä käytiinkin kiivasta

keskustelua. Keskustelu ei tuottanut suurta tulosta, ja eronneiden vihkiminen jäi yksittäisten pappien omatunnon asiaksi. Kirkon sisällä asia hoitui pappien solidaarisuudella. Omatunnon syistä kieltäytyvän tilalle tuli joku toinen, joka suoritti vihkimisen. Tilanne rauhoittui lopullisesti, kun papit kokivat omien lastensa avioeron sekä uuden puolison löytämisen lahjan. (Juva 2003, 24, 26.)

Samankaltaista toimintaa voimme huomata myös tämän päivän luterilaisessa kirkossa. Tällä hetkellä piispainkokouksessa käydään keskustelua homoseksuaalien parisuhteiden siunaamisesta. Keskustelu on noussut mediassa suureen rooliin ja aiheuttanut kirkosta eroamisen tulvan. Ylen Ajankohtaisen kakkosen Homoilta-ohjelman jälkeen kirkosta erosi viikon aikana yli 30 000 sellaista jäsentä, jotka ovat vastaan kirkon kantaa olla vihkimättä homopareja (Savon Sanomat 20.10.2010).

Kristinuskon historiassa on aika ajoin esitetty väitteitä, joiden mukaan kaikki seksiin vivahtava on syntiä. Tänäkin keskustelu ei keskity enää seksin synnillisyyteen vaan siihen, miten seksuaalisuuden harjoittaminen liittyy inhimilliseen elämään ja minkälaisia ohjeita Raamattu ja kristillinen ajattelu antavat seksuaalisuuden toteuttamiseen. (Kopperi 1994, 39.)

Kuten muutamat esimerkit osoittavat, voidaan sanoa, että suurissa konflikteissa voidaan nähdä toistuvat elementit. Niissä ovat vastakkain kirkon perinne, selkeä yksittäinen Raamatun sana ja sen kirjaimellisen soveltamisen ehdottomuus, tyytymättömyys maalliseen lakiin ja yhteiskunnan asenteiden nopea muuttuminen. (Juva 2003, 26.)

8.2 Suomen kirkko seksuaalikasvattajana

Suomen kirkon asema on muiden uskonnollisten tahojen tavoin menettänyt asemansa seksuaalikasvattajana. Sotien jälkeen seksuaalikäsitteet nähtiin moraalikäsitteinä ja siksi aiheen asiantuntijoiksi nähtiin papit. Kirkolla oli vahva auktoriteetti, kun julkisuudessa määriteltiin hyväksyttävää sukupuolielämän muotoja. 1970-luku toi mukanaan taistelua arvokäsityksistä. Vähitellen lääketieteen auktoriteetti nousi merkittäväksi ja sen asema oli vahvimmillaan tullessa 90-luvulle. Samaan aikaan individualistinen ideologia vahvistui ja arvokeskustelussa korostettiin yksilön seksuaalista määräämisoi-keutta. (Salomäki 2006, 304.)

Pari vuosikymmentä sitten kirkon painopisteet eettisissä linjauksissa olivat sääntöetiikan mukaisia. Nykyajan kannanotoissa korostuu enemmänkin ihmisten tekojen seuraus, oma eettinen harkintakyky ja vastuu läheisistä. Tätä voidaan nimittää termillä seuraamusetiikka, jonka avulla ihmisten on helpompi ymmärtää asioiden tapahtumista syyseuraus tasolta. On kuitenkin muistettava, että senkin liiallinen painottaminen voi jättää kirkon sanoman helposti syrjään. (Salomäki 2006, 304–305.)

8.3 Rakkauden muutos

Kirkko on opettanut perustamisestaan lähtien, että Jumala on rakkaus ja Jumalan suurinta rakkautta osoittaa Jeesuksen ristinkuolema. Nyky-yhteiskunnassa rakkaus on muodostumassa yksilön omaksi ja henkilökohtaiseksi kysymykseksi, johon sosiaaliset tai uskonnolliset säännöt eivät voi tuoda rajoitusta. Romanttisen ideologian mukainen rakkauksäsite on säilyttänyt suosionsa 1800-luvulta lähtien. Elokuvat, kirjallisuus ja musiikki toistavat tuota romanttisen rakkauden ideologiaa. Rakkaus antaa oikeutuksen monenlaisiin tekoihin. Rakkauden nimissä ihminen voi uhrata avioliittonsa ja perheensä eikä hänen kuitenkaan välttämättä nähdä toimivan väärin. Päinvastoin hänen ajatellaan pikemminkin kuuntelevan kirjoittamatonta sääntöä. (Salomäki 2006, 307.)

Salomäki (2006, 307) kirjoittaa, että rakkaus sitoutuu individualistiseen aatteeseen, mutta ennen kaikkea rakkaus nähdään yksilön uskontona. Sen lähde on jokaisessa itsessään ja se lupaa poistaa yksinäisyyden. Hänen mukaansa rakkaus on nostettu sellaiseen asemaan, että se lähentelee uskontoa. Rakkaudesta puhutaan samalla lailla kun ennen Jumalasta. Näin ollen se voidaan nähdä ihmisestä itsestään lähtöisin olevana voimana, joka on ihmisen omaa ansiotaan. Suurin rakkaus nähdään tapahtuvan kahden toisiaan rakastavan ihmisen välillä, ei, kuten Jumala on asian tarkoittanut, Hänen ja ihmisen välillä.

Kirkossa muistutetaan kuudennen ja kymmenennen käskyn kiteytymistä rakkauden kaksoiskäskyksi. Muita on perheessä ja seksuaalielämässä kohdeltava niin kuin toivoisi itseään kohdeltavan ja rakastettava Jumalaa yli kaiken. (Hytönen 2003, 208.)

9 SEKSUAALISUUDEN ULOTTUVUUKSIA

Seksuaalisuudelle on vaikea antaa yhtä ainoaa määritelmää, sillä kyseessä on asia, joka käsittää niin psyykkisen, fyysisen kuin henkisenkin ulottuvuuden. Seksuaalisuuden käsittelemiseen on useita hyvinkin erilaisia lähestymistapoja ja aihetta voidaan lähestyä monesta eri näkökulmasta. Seksuaalisuus voidaan esimerkiksi nähdä biologisesti ohjautuvana viettitoimintana, joka palvelee lisääntymistä, lajin kehittymistä sekä lajin säilymistä. Toisaalta esimerkiksi antropologiselta ja sosiologiselta tasolta seksuaalisuus kohdataan yhteisön ja kulttuurin tasolla ja niissä vertaillaan sen ilmenemistä eri aikakausina ja eri yhteisöissä. (Virtanen 2002, 21–23.)

Yksi tapa käsitellä seksuaalisuuden käsitettä on jakaa eri osa-alueisiin eli ulottuvuuksiin. Näitä ovat eettinen, psyykkinen, kognitiivinen, sosiaalinen, biologinen, fyysinen, anatominen, henkinen sekä kulttuurinen ulottuvuus. Seuraavassa taulukossa esitellään asiat ja näkökulmat, joita kukin ulottuvuus Bildjuschkin (2008, 12) mukaan pitää sisälleen.

TAULUKKO 1. Seksuaalisuuden ulottuvuudet (Bildjuschkin 2008, 12)

Eettinen ulottuvuus	Moraaliset kysymykset, arvot, uskonnollisuus ja tasa-arvo.
Psyykkinen ulottuvuus	Tunteet, ajatukset, kokemuksellisuus ja identiteettikysymykset.
Kognitiivinen ulottuvuus	Opittu ja omaksuttu tieto, tiedon käsittely ja muisti.
Sosiaalinen ulottuvuus	Seksuaalisuuden pohdinta ihmissuhteiden valossa, ihmissuhteet perheissä, ihmissuhteet nuorena, ihmissuhteet aikuisena, yleensäkin toisen ihmisen kohtaaminen ja vuorovaikutustaidot ja vallankäyttö ihmissuhteissa.
Biologinen ulottuvuus	Lisääntyminen, hormonit, hermosto ja sen toiminta, itse yhdyntä, mikä useimmiten ajatellaan seksiksi. Lisäksi anatomia sekä fysiologia kuuluvat tähän ulottuvuuteen.
Fyysinen ulottuvuus	Keho, kehollisuus ja ulkomuoto osana seksuaalisuutta.

Muita seksuaalisuuden ulottuvuuksia ovat Bildjuschkin (2008, 12) mukaan anatominen, henkinen ja kulttuurinen ulottuvuus, joiden voidaan katsoa sisältyvän edellä taulukossa 1 mainittuihin ulottuvuuksiin.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon rippikouluopetus kattaa näistä monia eri ulottuvuuksia. On kuitenkin rippikoulun ohjaajasta kiinni, mitä osioita hän haluaa seksuaalisuutta käsittelevässä opetuksessaan ottaa esille. Kuten aiemmin mainitsimme, rippikoulusuunnitelman Elämä-oppimiskokonaisuus käsittelee juuri seurusteluun, avioliittoon ja perheeseen liittyviä asioita. Kiisken (2006, 37) mukaan tässä yhteydessä keskeisiä sisältöjä ovat muun muassa oman seksuaalisen identiteetin löytäminen, suhde toiseen sukupuoleen, avioliitto ja perheen perustaminen.

10 MATERIAALIPAKETIN PEDAGOGISET MENETELMÄT

10.1 Draamapedagogiikka

Draamapedagogiikan merkitys työssämme on draamaksi puettujen tapauskertomusten keinoin esille tuotavien nuoren kasvuun liittyvien kysymysten käsitteleminen niin, että nuori saisi eväitä kohdata mieltään askarruttavia kysymyksiä.

Draamapedagogiikka eli draamakasvatus on draaman käyttämistä kasvatuksen välineenä. Se ei ole teatterin tekemistä tai sen katsomista. Draaman keinoin voidaan syventyä tarkastelemaan todellisen elämän asioita toiminnallisesti eri näkökulmista. Draama antaa myös tilaisuuden käsitellä sellaisia tunteita, ajatuksia ja ilmaisuja, jotka arkipäivässä eivät ole mahdollisia. Draaman avulla opitaan erilaisista asioista, ilmiöistä, itsestä ja toisista. (Nuorten akatemia 2009.) Tästä syystä valitsimme juuri draaman materiaalipaketissamme olevien case-tapausten esittämismenetelmäksi.

10.2 Dialogisuus

Dialogiin liittyviä sanoja ovat dialogisuus, jolla viitataan dialogin taustalla olevaan ominaisuuteen tai taitoon, joka edistää dialogissa olemista. Dialogismi on taas filosofinen suuntaus, joka korostaa dialogin ja dialogisuuden merkitystä tiedon hankinnassa ja ihmisenä olemisessa. Juutalainen filosofi ja teologi Martin Buber kuvaa Pruukin (2010, 76) mukaan teoksessaan *Minä ja sinä*, että ihmisenä olemisen perustuu kahdelle erityyppiselle suhteelle. Nuo suhteet ovat minä-se ja minä-sinä -suhde. Tunnusomaista minä-se -suhteelle on sen asettuminen minän kohteeksi kuten esimerkiksi havaitsemisessa. Minä-sinä -suhteessa tapahtuu kahden persoonan kohtaaminen, jossa toinen ei ole objekti eikä subjekti. Minä-sinä -suhteessa ihmisten on mahdollista kohdata toisensa todellisina ihmisinä. Tässä suhteessa on mahdollista myös näyttäytyä jotakin ”ikuisesta sinästä”, Jumalasta. Isaacin (2001, 43–47) mukaan dialogi innostaa ihmisiä ajattelemaan yhdessä, mutta se vaikuttaa ihmisten yksin toimimiseen ja etenkin siihen, miten he toimivat yhdessä. Näin ollen dialogin voidaan sanoa olevan yhdessä ajattelemista.

Rippikoulussa dialogisuus voi liittyä siihen kysymykseen, miten hankitaan lisää tietoa ja ymmärrystä uskosta ja elämästä. Dialogisessa opetuksessa painopiste siirtyy siitä tie-

dosta, jota opettaja välittää, siihen tietoon, jota nuoret ja opettajat luovat yhdessä. Pruukin (2010, 77) mukaan ajatus pohjaa juurensa filosofi Sokrateen ajatukseen, jonka mukaan totuus ei sijaitse eikä synny yhden ihmisen päässä, vaan totuutta yhdessä etsivien ihmisten dialogisesta hetkestä. Rippikoulun on tarkoitus olla yhteinen prosessi, jossa parhaimmillaan voidaan yhdessä etsien löytää ymmärrystä sekä rakennusaineita omalle elämälle ja uskolle. Kun tämä idea toteutuu, voidaan puhua dialogisesta rippikoulusta. Opettaja ei siis ole rippikoululaista hierarkkisesti ylempänä, vaan samantasoisena ja – tasoisena etsitään yhdessä vastauksia uskon kysymyksiin ja pohdintoihin. Usein rippikoulun oppitunnit voivat kuitenkin olla luonteeltaan yksinpuheluja eli monologeja etenkin sellaisessa tilanteessa, joissa kysytään ihmisten näkemyksiä johonkin tunteita herättävään asiaan. Saattaa olla, että jokaisella nuorella on kiire tuoda oma näkökulmansa esille kuuntelematta toisten mielipiteitä. Näin keskustelu jää pelkästään eri näkökulmien jakamiseksi tai esille tuomiseksi eikä varsinainen dialogisuuden idea toteudukaan. (Pruuki 2010, 76–78.)

10.3 Tapauskertomukset eli caset

Tapauskertomus määritellään joko asianomaisen itsensä tai jonkun toisen kirjoittamaksi kuvaukseksi jostakin elämän merkittävästä tilanteesta. Lisäksi ne voidaan käsittää puhumiseen perustuviksi työtavoiksi. (Pruuki 2010, 127.) Käytännössä case-muotoinen opiskelu sisältää usein jonkin tarinan tai näytelmän, jota aletaan purkaa ja tilannetta pohtia omien teoreettisten tietojen ja käytännön taitojen avulla.

Tapauskertomuksen projektiivista käyttöä voidaan käynnistää myös kysymysten avulla. Tyypilliset projektiiviset kysymykset ovat esimerkiksi: mitä oletat tapahtuneen ennen kirjoittamista ja minkälaiseksi kuvittelen tapauksen kirjoittajan. Viimeisenä tapauskertomuksen käyttötarkoituksena ne hyödyntävät nuoren samaistumista, jota voidaan avata esimerkiksi kysymyksiin: mikä oman elämäsi tilanne muistuttaa eniten tapausta ja miten olet itse toiminut samankaltaisessa tilanteessa. (Pruuki 2010, 128–129.)

Rippikouluoppitunnilla tapauskertomuksen käyttö voi olla mielekästä silloin, kun tapauksesta itsestään voidaan oppia tai tapausta voidaan hyödyntää siten, että sitä kautta voidaan lähestyä nuorten omaa henkilökohtaista kokemusmaailmaa. Tapauskertomukset eli caset voidaan määritellä esimerkiksi seuraavanlaisiin käyttötarkoituksiin: Ensimmäisenä tapauskertomuksen käyttö elämänviisautena, jossa case sisältää jonkin opetuksen tai viisauden. Seuraavaksi niiden projektiivinen käyttö, jossa nuori peilaa

tapausta omiin käsityksiin, kokemuksiin tai elämäntilanteeseensa. Kuitenkaan tapauksesta ei puhuta suoraan henkilökohtaisella tasolla ”minulle on tapahtunut näin –tyyliin”, vaan välillisesti tapauksen kautta.

11 MATERIAALIPAKETIN SUUNNITTELU JA TESTAUS

11.1 Suunnitteluvaihe ja palautteen keruu

Aloitimme projektimme kevättalvella 2009 keräämällä aiheita kahden eri seurakunnan, Mikkelin ja Riihimäen, talvirippikoululaisilta, sillä opinnäytetyönprojektin käynnistyessä olimme molemmat töissä hiihtolomarippikoulussa. Kysyimme nuorilta ainoastaan yhden kysymyksen: Mitä haluaisit käsitellä rippikoulussa aihe-alueelta seksuaalisuus? Nuorten vastaukset olivat hyvin suppeita, osa myös julkaisukelvottomia, ja niiden käyttöarvo oli niin vähäistä, ettemme lähteneet kirjaamaan niitä ylös. Saimme kuitenkin muutamia sellaisia ideoita käsiteltäviin asioihin ja ilmiöihin, joita emme itse olleet aiemmin tulleet ajatelleeksi. Näitä käyttökelpoisia ideoita olivat muun muassa näytelmäpätkien tekeminen avio- ja avoliiton vertailusta, teiniraskaudesta sekä vähemmistöseksuaalisuudesta. Nuoret vaikuttivat myös olevan hyvin kiinnostuneita kirkon kannasta eri seksuaalisuutta koskeviin asioihin. Tämä vahvisti meitä siinä ajatuksessamme, että työstämämme materiaalipaketti tulisi tarpeeseen.

Kyselyn jälkeen kokosimme kymmenen eriaiheista näytelmäpätkäraakilettä, joista myöhemmin muodostuisi varsinainen materiaalipakettimme. Näiden näytelmäpätkien aiheet nousivat nuorilta tulleista aiheista sekä aiemmin itse miettimistämme ideoista ja niistä ilmiöistä, jotka ovat mielestämme ajankohtaisia nyky-yhteiskunnassa ja nykykirkossa. Kokosimme näytelmäpätkien raakile-versioita noin kuukauden ajan.

Työstimme materiaaleja sekä haimme itsellemme samaan aikaan yhteistyöseurakuntaa materiaalin toimivuuden testaamiseen ja palautteen saamiseen. Saimme yhteistyökumppaniksemme materiaalin testaamiseen Pieksämäen seurakunnan. Otimme heihin sähköpostitse yhteyttä kysyäksämme heidän halukkuuttaan antaa meidän testata ideoitamme heidän leireillään. Seurakunta osoitti kiinnostustaan hankettamme kohtaan käytyämme paikan päällä esittelemässä heille ideoitamme ja materiaaliamme. Samalla sovimme Pieksämäen seurakunnan nuorisotyöntekijöiden kanssa, että kokeilisimme raaka-versioita materiaalistamme ensin nuorten leirillä, ja myöhemmin talvirippikoulussa.

Suunnittelimme, että toteutamme materiaalimme testauksen kahdessa osassa. Aluksi kokoamamme materiaalin testaaminen toteutettiin rippikoulun käyneille nuorille suunnatulla nuortenleirillä 12.9.2009, jossa pidimme aiheestamme kahdelle eri ryhmälle

harjoitusmuotoisen oppitunnin. Tarkoituksenamme oli hakea kehittämisideoita materiaalin muokkaamiseen, ei siis mitään kattavaa tutkimusmateriaalia. Oppitunnin jälkeen keräsimme kaikilta leiriläisiltä kirjallisen palautteen. Kysyimme heiltä muun muassa sitä, tuntuiko jokin aihealue erityisen ahdistavalta ja miten heidän mielestään tunti onnistui tai voisiko sitä jollain tavalla kehittää. Nuorten palautteesta saimme oppituntiimme monia hyviä kehittämis ehdotuksia. Palautteesta selvisi monia sellaisia asioita, joita emme olleet itse tulleet ajatelleeksikaan. Palautteiden mukaan nuoret kaipasivat rippikoulun seksuaalikasvatukseltakin biologisen seksuaalisuuden ulottuvuuteen kuuluvia informatiivisia tietoja, mutta myös syvemmälle asiaan paneutuvan, henkisen tason informaatiota ja pohdintaa. Jotkin kaipasivat myös hengellistä ulottuvuutta ja sitä, millaisia ohjeita Raamattu kuhunkin asiaan tuo.

”Vielä enemmän ois voinu kertoa mitä raamatussa on seksuaalisuudesta sanottu.” (tyttö)

”Jäin kaipaamaan miehistä näkökulmaa noihi asioihin.” (tyttö)

”Vertauskuvia jäin kaipaamaan... ☹️” (poika)

”Olisi voitu ehkä käydä läpi enemmän erilaisia seksuaalisia suuntauksia ja seksuaalisuuden eri muotoja.” (tyttö)

”Olisin halunnu purkaa ”näytelmiä” enemmän.” (tyttö)

Nuorten palaute oli pääosin positiivista ja kannustavaa. Tämä vahvisti mielipidettämme aiheen tärkeydestä ja tunnin mielenkiintoisuudesta nuorille.

”Toimi paremmin ku mun oman riparin seurustelupäivä.” (tyttö)

”Riparille aika hyvä oppitunti, tuli se uskokin siinä samalla käsiteltyä.” (tyttö)

”Siinähän se. Välillä meinastin nukahtaa... Vitsii.” (poika)

”Mielenkiintoinen ja ajankohtainen asia, vois käyttää riparilla.” (poika)

”Parhailaan, jos tulee kunnan keskustelu päälle aiheista oppitunnista tulee todella hyvä!” (tyttö)

Nuorilta saamamme palautteen perusteella hioimme materiaalipakettimme näytelmäpätkiä ja lisäsimme joukkoon sellaisen näytelmäpätkän, jotka eivät alkuperäisessä suunnitelmassamme olleet mukana. Näin alun perin kymmenen näytelmäpätkän kokonaisuudesta syntyikin yhdentoista case-tapauksen kattava kokonaisuus.

Lisäksi leiristä vastannut nuoriso-ohjaaja antoi oman palautteensa meille sähköpostitse. Hän kertoi palautteessaan idean olevan hyvä ja toimiva etenkin dialogisuuden osalta. Hän myös pohti muun muassa sitä, mitä ongelmia rippikoulussa voi tulla eteen, jos jokin materiaalipakettimme mukaisesti toteutetulla tunnilla käsiteltävistä aiheista koskettaa jotain nuorta henkilökohtaisesti. Jokin näytelmä voi esimerkiksi järkyttää nuoria

tai olla tapahtunut jollekin oikeasti, jolloin tunnin varsinainen tavoite koko ryhmän osalta saattaa jäädä saavuttamatta keskittymällä tietyn yksittäisen henkilön huomioimiseen. (Leila Raatikainen, henkilökohtainen tiedonanto 22.9.2009.)

Nuoriso-ohjaajalta saamamme palautteen jälkeen pohdimme vielä työemme tavoitteita ja merkitystä uudelleen. Kehittämämme tuntikokonaisuus voi nuorelle olla tilanne, jossa hän saa mahdollisesti avautua ongelmistaan luotettavalle aikuiselle. Jos materiaalimme kautta nuoren tunteet nousevat pintaan tai hänelle tulee tarve saada keskustella läsnä olevan aikuisen kanssa, antaa se materiaalillemme merkityksen. Nuorten kanssa työskennellessä, olimmepa sitten sosiaali- tai kirkonalalla, on työntekijä siellä nuorta varten. Saamamme palautteen jälkeen heräsimme siihen tosiasiaan, ettei kaikilla työntekijöillä välttämättä ole resursseja purkaa vaativia tilanteita, joita tuntikokonaisuutemme saattaisi nuorissa herättää. Ongelmanpurku pystytään kuitenkin usein hoitamaan rippikoulun omien resurssien puitteissa. Näistä oivalluksista syntyi jatkokehittelyidea työstää materiaaliimme ohjeet ohjaajalle tuntiin valmistautumiseen ja sen pitämiseen sekä purkamiseen.

11.2 Materiaalipaketin testaus

Projektimme virallinen ja lopullinen testaaminen tapahtui Pieksämäen seurakunnan talvirippikoulussa 3.3.2010. Siellä toteutimme materiaalin niin, että menimme tuntiamme edeltäneenä iltana tutustumaan leiriläisiin ja isosiin vieraillemalla sivustaseuraajina leirin iltaohjelmassa. Samalla annoimme isosille kokoamamme kymmenen näytelmäpätkää, joista he saivat valita neljä, jotka tulisivat esittämään seuraavan päivän oppitunnillamme. Kuulimme heidän valintansa jo sinä iltana, joten meidän oli helppo valmistautua tuntiin etukäteen. Kokosimme myös valmiiksi kysymyksiä, joita tulimme tunnilla jokaisen näytelmäpätkän jälkeen nuorille esittämään.

Isoiset suoriutuivat näytelmistä kiitettävästi. Itsekin suoriuduimme tunnin pidosta hyvin, mutta parannettavaakin löytyi lähinnä ajallisten resurssien puutteiden takia. Jos toteutamme materiaalipaketin mukaista oppituntia myöhemmin, tulemme valmistautumaan tunnin pitoon kyseistä testauskertaa paremmin. Varsinkin tunnilla tarvittavan teoriapohjan osaaminen tässä vaiheessa projektiamme oli vielä melko hataralla pohjalla, joten emme olleet tunnilla niin sanavalmiita kuin olisimme toivoneet olevamme. Huolellinen valmistautuminen olisi helpottanut sitä, että olisimme saaneet itsemme paremmin esille ja asiat kerrottua uskottavammin.

Kyseisen hiihtolomarippikoulun jälkeen muokkasimme näytelmät lopulliseen kuosiinsa niin, että jaoimme näytelmäpätkät keskenämme tasaisesti ja kumpikin kirjoitti omalla tahollaan osan näytelmistä valmiiksi etsien siihen lisäksi aiheeseen liittyvää taustatietoa ja muun muassa Raamatunkohtia. Tulimme kuitenkin siihen lopputulokseen, että yksittäisten Raamatunkohtien esille nostaminen ei palvelisi opinnäytetyömme ja etenkin materiaalipakettimme lähtökohtaa nähdä asiat kokonaisuutena. Jos siis olisimme päätyneet nostamaan yksittäisiä Raamatunkohtia, se olisi saattanut olla sanatarkkaa raamatuntulkintaa, johon emme työllämme pyri. Sen sijaan tarkoituksenamme on saada nuoret näkemään kokonaisuuksia ja tarkastelemaan asioita laajemmin, ei siis vain yksittäisten Raamatunkohtien tai asioiden perusteella.

Käytimme materiaalipakettia koko opinnäytetyöprosessimme ajan myös soveltaen sitä vapaasti ollessamme harjoitteluissa ja kesätöissä nuorisotyössä eri puolilla Suomea. Kokeileminen auttoi meitä hahmottamaan lopullisen paketin sisältöä ja huomaamaan, mitä meidän kannattaisi vielä muokata ja mihin kiinnittää huomiota. Näistä kerroista emme kuitenkaan keränneet nuorilta tai työntekijöiltä erillistä palautetta, koska näytelmäpätkät, joita noissa tilanteissa käytimme, olivat jo melko valmiita. Emme näin ollen nähneet syytä kerätä niistä kirjallista palautetta, vaan hienosäädimme niitä vielä täysin omien havaintojemme pohjalta.

11.3 Teoriatiedon keruu ja kirjoittamisvaihe

Aloimme Pieksämäen seurakunnan hiihtolomarippikoulun jälkeen toden teolla kerätä teoriatietoa opinnäytetyöhömmme teoriaosuuteen. Emme työparina käyttäneet tiedonkeruuseen tasaisesti yhtä paljon aikaa, joten sovimme, että toinen meistä huolehtii työn lopullisesta muokkaamisesta, kun toinen oli kuluttanut tiedonkeruuseen enemmän aikaa.

Materiaalia kerätessämme otimme yhteyttä myös kaikkiin Suomen evankelisluterilaisen kirkon piispoihiin. Tavoitteenamme oli saada vakuuttavia ajankohtaisimpia määritelmiä opinnäytetyömme kannalta tärkeisiin seikkoihin, sillä ne palvelisivat parhaiten valitsemiamme ajankohtaisia aihealueita. Kuten aiemmin mainitsimme, on kirkko ollut viime vuosina mediassa eri seksuaalisuuden alueiden takia. Lehdistö on yksilöinyt yhden kirkon jäsenen jossain asiassa koko kirkon edustajaksi. Tarkoituksemme on kuitenkin osoittaa, että Suomen evankelisluterilainen kirkko ei ole vain yhden miehen tai naisen show, vaan sen takana on järjestelmä, jonka ei ole tarkoitus horjua yhdestä lausunnos-

ta suuntaan tai toiseen. Jokaiselle erinäistä näkemystä herättävälle asialle on luotava henkilönkasvot, joihin kesken argumentoinnin voi vedota.

Eräs piispa totesi sähköpostissaan, ettei pidä tarpeellisena eikä mielekkäänä, että piispat ryhtyvät muotoilemaan omia määritelmiään tai asettamaan rippikouluopetukselle omia tavoitteita yhteisesti hyväksytyn rippikoulusuunnitelman lisäksi. Lisäksi hän antoi rakentavaa palautetta, että kysymystemme aihepiiri on kuitenkin tavattoman laaja ja pyydettyjen määritelmien soveltamisen kannalta ennalta arvaamaton. Hän muistuttaa, että lapsi- ja nuorisotyöhön sekä rippikouluopetukseen tuottaa kirkon kasvatusasiain keskus jatkuvasti uutta hyödyllistä materiaalia. (Matti Repo, henkilökohtainen tiedonanto 5.3.2010.)

12 MATERIAALIPAKETIN KUVAUS

12.1 Materiaalipaketin neljä osa-aluetta

12.1.1 Seksipainotteinen ilmapiiri

Viime aikoina on noussut huoli seksin ylikorostuneen aseman vaikutuksesta lapsiin ja nuoriin. Kaupallinen seksuaalikulttuuri on voimistunut ja se vaikuttaa käsitykseen ja oppimiseen seksuaalisuudesta (Liinamo 2005, 37). Tämän ajan lapset joutuvat hyvin varhain tekemisiin kaupallisen seksuaalisuuden kanssa. Yhteiskunnan pornoistuminen on ilmiö, jolta kukaan ei voi välttyä. Televisiota katsoessaan lapsi näkee kaupallisen seksin mainontaa, ruokakauppojen lehtihyllyssä on kaikkien näkyvillä alastomia ihmisvartaloita ja jopa pienten lasten vaatteita markkinoidaan seksin avulla. (Pruuki 2008, 108–109). Televisio, elokuvat, muoti-, ja nuortenlehdet sekä pornografia viestittävät meille asioita seksistä (Conrad & Milburn 2003, 106–107).

Media luo ja muokkaa osaltaan seksuaalisuuteen liittyviä käsityksiä, jolloin se voi välittää ja kyseenalaisia arvoja ja asenteita. Sen lisäksi media voi sekoittaa oikean ja väärän tiedon. (Pruuki 2008, 109.) Toisin sanoen viihdekulttuuri luo seksuaalisia myyttejä, jotka ympäröivät meitä. Nämä myytit vaikuttavat syvälle ihmisten ajatteluun ja luovat oletuksia seksin tarkoituksesta ja siitä miten toimia seksuaalisesti. Viihde tarjoaa liian usein vääristyneen kuvan seksuaalisuudesta. Tämä voi vaikuttaa siihen, millä tavoin ihmiset arvioivat omaa kehoaan ja ulkonäköään. Lisäksi se voi vaikuttaa siihen, miten ihmiset kohtelevat toisiaan seksuaalisesti. (Conrad & Milburn 2003, 106–107.) Seksi näyttäytyy eräänlaisena vaihdon välineenä, jonka voi jakaa lähes kenen kanssa tahansa (Pruuki 2008, 109).

Suomalaiset teologit nostavat esille sekä negatiivisia että positiivisia näkökulmia median seksitarjonnasta. Enemmistö argumenteista kallistuu negatiivisten asioiden puoleen. Heidän mukaansa mediassa seksuaalisuus esitetään hyvin usein suorituskeskeisenä sukupuoliaktina. Lisäksi erotiikkateollisuuden mallit ja näyttelijät voidaan nähdä alistettuina ja hyväksikäytettyinä. Erotiikan palveluihin on vaarana kehittyä riippuvuus. Silloin ihminen menettää psyykkisen itsemääräämisoikeutensa eikä pysty kontrolloimaan sitä, käyttävätkö he erotiikkateollisuuden palveluja. Tämä mahdollistaa pornografisten tuotteiden hinnoittelun korkeaksi. Muutamien teologien mukaan median seksitarjonta on lisäksi väärällä tavalla kaupallista. He tuovat kuitenkin esille myös positiivisia näkökul-

mia median seksitarjontaan. Argumentteja tähän ovat esimerkiksi ne, että tutustuminen eroottisiin lehtiin voi palvella ihmisen kypsymistä terveeseen seksuaalisuuteen sekä se, että erotiikkateollisuuden tuotteet voivat antaa virikkeitä parisuhteeseen. (Kiiski 2006, 171–172.)

Median suhde seksiin voidaan nähdä kahdensuuntaisena. Toisaalta seksin avulla myydään tuotteita ja lehtiä, mutta samaan aikaan seurataan seksuaalisten normien noudattamista. Mediassa seurataan julkisuuden henkilöiden parisuhteita ja niiden vaihteita. Liikkuminen jonkun toisen kuin oman puolison seurassa kuvataan paheksuvaan sävyyn. Keltaisen lehdistön palkkiot juttuvinkeistä ja moraaliseen arviointiin osallistuminen on tämän päivän ilmiöitä. Erityisen kiinnostavaa medialle on kirkonmiesten moraalissäntöjen rikkeet eli niin sanotusti hairahdukset. Tähän syynä voi olla se, että seksin ja uskonnon samaan lauseeseen liittäminen on herkullinen yhdistelmä. Media luo kuvaa, että rakkaus ja parisuhde, etenkin julkisuuden henkilöillä ei ole yksityisasia. Media voidaan jopa nähdä nykyajan moraalinvartijaksi; tuomivalta tuntuu siirtyneen kirkolta medialle. (Salomäki 2006, 310–311.)

Yleinen nykynuoren ajatus voi olla se, että onko hän normaali. Mallia ihmisenä olemiselle haetaan esimerkiksi lähipiiristä sekä mediasta. Siksi nuoruudessa on hyvin tärkeää, että kasvavalla nuorella on terve ja realistinen vertailupinta. On vaarallista verrata itseään median luomiin illuusioihin, kuten muotilehtien malleihin, musiikkivideoiden ja elokuvien hahmoihin. (Väestöliitto 2006.) Nuorten sukupuolikulttuurin kovenemiseen johtanutta kehitystä on edistänyt myös julkisuuden intimitoituminen: intiimielämään liittyvien tunteiden ja seksin esittely on vähitellen tullut osaksi valtajulkisuutta (Näre 1999).

Tässä todellisuudessa kristillisen uskon perusajatus hyväksytyksi tulemisesta omana itsenä voi olla juuri se, mitä nuori kaikkein eniten kaipaa. Tällä tiellä ei ole nopeita reittejä, mutta ensimmäiset askeleet muuttavat joskus koko kyseisen nuoren elämän suunnan. Työntekijän on hyvä muistaa, että nuoren provosoiva käytös on lähinnä epävarmuutta. Maailma nuoren ympärillä on seksistinen, jossa nuori itse yrittää vain tulla jotenkin toimeen.

Rippikoulujen oppikirjat eivät juuri käsittele median seksitarjontaan liittyviä kysymyksiä. Jotkin yläasteen ja terveystiedon kirjoista käsittelevät kaupalliseen seksiin liittyviä kysymyksiä. Oppikirjoissa median seksitarjontaan suhtaudutaan kriittisesti. (Kiiski 2006, 169–170.) Kuten aiemmin on esitetty, myös Kiiskan (2006, 170) mukaan median usko-

taan vääristävän ihmiskuvaa, ja siksi siihen on suhtauduttava kriittisesti. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sekä koulun terveystiedon opetus suhtautuu kriittisesti median seksitarjontaan. Tästä huolimatta tutkimusten mukaan alle 35-vuotiaista miehistä 83 prosenttia ja alle 35-vuotiaista naisista 39 prosenttia oli käyttänyt viimeisen vuoden aikana kaupallisen pornografian palveluja. (Haavio-Mannila & Kontula 2001, 257–275.)

Valitsimme materiaaliimme näytelmiä, joissa on useita tavoitteita. Yhtenä tavoitteenamme on saada nuoret keskustelemaan siitä, miten paljon mediassa on esillä seksiin viittaavaa materiaalia. Lisäksi tarkoitus on saada nuori pohtimaan sitä, miten paljon median tarjonta vaikuttaa ihmisten ajatuksiin, asenteisiin ja toimintaan. Seksipainotteinen ilmapiiri –otsikon alla olevien näytelmien avulla on tarkoitus muistuttaa nuorta siitä, että median luoma kuva seksistä ja seksuaalisuudesta saattaa pahimmillaan olla terveeseen ihmiskuvaan nähden vääristynyt eikä se näin ollen aina vastaa todellisuutta. Median välineenä seksi toimii myyntikeinona. Tämä pätee etenkin pornoteollisuuteen, jonka keskimäinen tarkoitus on tuottaa rahaa. Lisäksi tarkoituksenamme näillä näytelmillä on opettaa nuorille mediakriittisyyttä. Ohjaajaa tuetaan kertomaan nuorelle, että vaikka kaikki saatetaan nähdä olevan kristitylle sallittua, niin kaikki ei silti välttämättä ole hänelle itselleen tai muille ihmisille hyväksi.

12.1.2 Vähemmistöseksuaalisuus

Seksuaalinen suuntautuneisuus ja etenkin homoseksuaalisuus puhututtaa ja jakaa niin työntekijöiden kuin seurakuntalaisten mielipiteitä Suomen luterilaisessa kirkossa. Toiset ovat sitä mieltä, että homoseksuaalisuus on synti ja sairaus, josta tulee eheytyä. He perustelevat kantansa Raamatulla. Homoseksuaalisuuteen myönteisesti suhtautuvat puolestaan tulkitsevat, että Raamattu ei pidä homoseksuaalisuutta vääränä, vaan Raamatun kriittinen suhtautuminen kohdistuu ennen kaikkea seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Homoseksuaalisessa yhdynnässä mies ottaa naisen roolin, joka Raamatun syntyaikaisessa kulttuurissa nähtiin häpeällisenä miehelle. Lisäksi on tulkittu, että Raamatussa otetaan kantaa ainoastaan miesten sukupuoliyhteyteen, ei naisten. (Järviö ym. 2006, 99–100.)

Latokankaan (1997, 188) mukaan kirkkoa arvostellaan liiasta hitaudesta sen suhteen, mitä se tulee päättämään kannakseen homoparien liittojen siunaamisen suhteen. Oranen (1997, 167) kuitenkin kokee, että kirkolla on halu miellyttää kaikkia. Siksi se ei ole kannanotoissaan niin jyrkkä kuin esimerkiksi vapaat suunnat. Hänen mukaansa kirkko

antaa kuitenkin ristiriitaista kuvaa suhtautumisestaan, sillä toisaalta se hyväksyy homoseksuaaliset ihmiset ja antaa ymmärtää, että he voivat olla uskovia, mutta kuitenkin tuomitsee tarpeet toteuttaa seksuaalisuuttaan. Nissinen (1997, 147) puolestaan ihmettelee, miksi Raamattu on ylipäätään vedetty mukaan homoseksuaaleista keskusteleminen. Tätä hän perustelee sillä, ettei homofobia rajoitu pelkästään uskovaisiin, vaan se on yleinen ilmiö joka puolella yhteiskuntaa.

Kun puhutaan kirkon ymmärtämättömyydestä homoseksuaaleja kohtaan määritelmä kirkko jää usein epämääräiseksi käsitteeksi, sillä eri ihmiset antavat tuolle käsitteelle eri sisältöjä. Orasen (1997, 166) määritelmä kirkon kannaksi ovat piispainkokouksen kannanotot ja julkaisut, kuten esimerkiksi puheenvuoro Kasvamaan yhdessä.

Määritelmät puhuttaessa etenkin seksuaalisuusasioista kirkon sisällä ovat tärkeitä, sillä väärinkäsitykset voivat vääristää asioita.

Kristityt homoseksuaalit eivät ole pitäneet ääntä itsestään, mutta viime vuosina on julkaistu myös heidän toimestaan kirjallisuutta. Rinteen (1997, 7) mukaan tänä päivänä Suomessa jo melko laajasti ymmärretään, että homoseksuaalisuus on ihmisen ominaisuus, joka häneen on syntynyt hänestä itsestään riippumatta. Monelle on selvää myös se, että homoseksuaali voi olla kristitty. Homoseksuaalina kristittynä elämiseen liittyy paljon pohdintaa Raamatun tekstien pohjalta, kuten esimerkiksi se, voiko homoseksuaali on kristitty tai kristitty homoseksuaali. Monilla ihmisillä seksuaali-identiteetti ja kristillinen usko ovat sopusoinnussa keskenään.

Laulajan (1994, 113) esittämän ajatuksen mukaan homoseksuaalisuutta käsiteltäessä ja siitä puhuttaessa on huomioitava myös ne Raamatun kohdat, joissa puhutaan erilaisuuden hyväksymisestä sekä toisen ihmisen kunnioittamisesta. Hän korostaakin sitä, että homoseksuaalia henkilöä tulisi auttaa hyväksymään oma seksuaalisuutensa sekä ihmisyytensä ja kohtaamaan ne syrjimättä häntä.

12.1.3 Nykypäivän sitoutuminen

Perinteinen kirkon käsitys tukee avioliittoa varsinaisena perheenä. Kirkkohallituksen mukaan kirkon avioliittokäsitys liittyy elimellisesti kirkon uskoon ja eettiseen opetukseen. Avioliittomyönteisellä ajattelulla kirkko ajaa myös yhteiskunnan etua, sillä avioliittoon pohjautuva perhe on maan tulevaisuuden tärkeimpiä rakennuskiviä. Kirkon korostama aviollinen sitoutuminen ja vastuullisuus ovat paitsi yhteiskunnan, myös yksittäisten per-

heiden lasten ja nuorten edun mukaista. Se pitää sisällään myös käsityksen avioliiton elinikäisyydestä sekä sen julkisesta solmimisesta, joka luo perheelle turvallisen kasvualustan. (Hytönen 2003, 213–214.)

Kirkko määrittää avosuhteeksi sellaisen suhteen, jossa mies ja nainen elävät yhdessä avioliittomaisissa oloissa olematta kuitenkaan vihittyjä aviopuolisoiksi. Kirkko puhuuakin mieluummin avosuhteesta kuin – liitosta, koska sen mukaan liitto vaatii aina pohjalleen vihkimisen. Piispat korostavat myös sitä, että avosuhte, jossa ollaan valmiita menemään avioliittoon, on kirkon piirissä hyväksyttävämpää kuin muut esiaviolliset ja irralliset seksuaalisen yhdyselämän muodot. (Hytönen 2003, 215.)

On huomioitavaa, että Raamatun aikana ei edellytetty vihkimistä, vaan avioliitto alkoi siitä, kun nainen meni miehelle. Suomeen avioliiton vihkiminen säädettiin pakolliseksi vasta vuonna 1734. (Hytönen 2003, 218). Avioliiton vihkiminen ei siis suoranaisesti perustu Raamattuun, vaan kirkon yleiseen käsitykseen, mikä on muotoutunut aikojen saatossa yhdessä yhteiskunnan muutoksen kanssa.

Nykyään avoliittoja ja erilaisia irtosuhteita sekä sinkkuna pysymistä voidaan pitää eräänlaisina muoti-ilmiöinä etenkin nuorten aikuisten parissa. Avoliitot ovatkin yleistyneet etenkin nuorten, koulutettujen ja kaupunkilaisten parissa (Hytönen 2003, 217). Monet tekevät tietoisien valinnan siitä, etteivät halua yhteiselle suhteelleen vihkimistä. Yhteiskunta ja kirkko suhtautuvat avioliittoon ja etenkin avoliittoon osittain eri tavoin. Kirkolliskokoukset ja piispojen kannanotot vuosien varrelta ovat muun muassa ottaneet usein kantaa siihen, kuinka yhteiskunta tukee avoliittoja muun muassa taloudellisilla tuilla, joita avioliitossa elävät parit eivät saa (Hytönen 2003, 214).

Valitsimme materiaalipakettiimme näytelmiä myös avioliiton ja avoliiton aiheista. Tavoitteemme näillä näytelmillä on opettaa rippikoulunuorelle, että toisen tuomitseminen on väärin. Lisäksi haluamme kertoa nuorille kristillisestä avioliiton käsitteestä ja avoliiton suhteesta kristinuskoon. Haluamme myös korostaa rakkauden lahjan arvokkuutta ja sitä, että tärkeintä on rakastaa. Pää tavoitteemme tässä osiossa on kuitenkin Raamattussakin esiintyvä kristinuskon opetus: ”Älkää tuomitko, ettei teitä tuomittaisi” (Matt. 7:1).

12.1.4 Aktiivinen ja varhainen seksuaalinen käyttäytyminen

Nuorten sukupuolisuhteet alkavat entistä aiemmin ja ne ovat tulleet aiempaa hyväksyttävämmäksi (Salomäki 2006, 312). Seksualisoitunut ja kaupallistunut kasvuympäristö houkuttelee varhaisiin seksuaalisiin kokeiluihin. Paitsi mainos- ja ohjelmatarjonta, myös Internet luovat ympäristön, jossa oman seksuaalisuuden tunnustelu tulee kiehtovaksi ja altistaa samalla erilaisille riskeille. (Näre 2006, 68–69.)

Kuitenkin asia on nostanut esille kriittisiä ääniä, etenkin siitä näkökulmasta millaisia malleja nuorille annetaan. Asiaa on tarkasteltu nuoren fyysisen sekä psyykkisen kehityksen näkökulmasta. Ammattilaisilla on herännyt huoli nuorten ja etenkin tyttöjen kasvurauhasta. Kaupallisuus ja seksuaalisuuteen liittyvistä aiheista suoraan puhuminen leimaavat seksuaalisuuteen liittyvää viestintää. (Salomäki 2006, 312.) Nummelinin (1997, 26) mukaan tytöt tulevat poikia nopeammin sukukypsiksi mitattuna fyysisten merkkien mukaisesti.

Useiden asiantuntijoiden mukaan seksi tunkeutuu lasten kokemusmaailmaan liian aikaisin. Seksiä pidetään itsestään selvyytenä, joka nostaa esiin kysymyksen onko nuorella mahdollisuutta tai oikeutta halutessaan kieltäytyä seksistä. Lisäksi nuoret kokevat seksuaalisia paineita. Alle 18-vuotiaat nuoret pohtivat keskustelupalstoilla, että ovatko he hankkineet seksuaalikokemuksia riittävän aikaisin ja ovatko he riittävän hyviä sängyssä. (Salomäki 2006, 312.)

Näre (2006, 68–69) mukaan elämme kulttuurissa, jossa asiat saattavat paljastua erilaisiksi miltä ne alun perin näyttävät. Todellisuus ja fiktio sekä lapsuus ja aikuisuus saattavat sekoittua. Seksualisoitunut kulttuuri, joihin lukeutuvat vahvasti esimerkiksi Internet tuo tyttöjen ja poikien mieliin seksualisoitunutta kuvastoa jo usein ennen kuin he ovat kehitypsykologisesti seksuaalisen heräämisen vaiheessa. Tämä selittää omalta osaltaan sitä kehitystä, joka tyttöjen ja poikien asenteissa sukupuolisuhteisiin näyttää tapahtuneen: sänkyyn voidaan mennä ilman toiseen kohdistuvia kiintymyksen tunteita.

Nuorten seksuaalikäyttäytymisen tutkijat ovatkin kiinnittäneet huomiota välinpitämättömyyteen seksuaalikäytännöissä. Yhdyntä-kokemusten ja kumppanien määrä on lisääntynyt, mutta ehkäisymenetelmien käyttö ei. Vuosien 1994–2000 välillä alle 20-vuotiaiden abortit lisääntyivät aiempaan 50 prosentilla. Tästä erityisesti suuri nousu oli alaikäisten kohdalla tehdyssä raskaudenkeskeytyksissä. Muutosta ei ole tapahtunut

ainoastaan fyysisen osa-alueen kanssa, vaan varhainen seksuaalisuhteiden aloittaminen on yhteydessä myös mielenterveyden häiriöihin. (Salomäki 2006, 313.)

Luterilaisessa kirkossa median yksipuolisen seksuaalisuuden muokkaamaan kuvaan pyrittiin vaikuttamaan kasvatuksellisen materiaalin avulla. Teema Jumalan silmissä kaunis tyttö ja poika käsitteli tätä aihealuetta.

Näre (2006, 73) korostaa sitä, että kun kaupallinen seksuaalikuvasto ehtii lasten mieliin ennen kuin he ovat kypsiä rakentamaan omia seksuaalisuutta koskevia mielikuviaan, heitä hoputetaan aikuiseen seksuaalisuuteen. Kajottaessa näin lasten mielen integriteettiin on kyse visuaalisesta häirinnästä. Visuaalinen häirintä merkitsee mentalisaation häirintää: lapset eivät saa rauhassa muodostaa mielikuviaan ja kuvitella asioita omassa tahdissaan, vaan visuaalinen kulttuuri kiirehtii ikään kuin edelle. Lasten ja nuorten saama sosiaalinen ja emotionaalinen kannattelu voi toimia suojana kaupallisen kulttuurin sukupuoli-identiteettiä muovaavia hajottavia vaikutuksia vastaan.

Aikamme ylikorostaa seksiä ja seksuaalisuutta. Viihteen ja kaupallisuuden viestit ovat voineet niin sanotusti kasvattaa nuorta siihen käsitykseen, että seksuaalisuutta voidaan käyttää välineenä omien tarkoitusten saavuttamiseen. Seksuaalinen aktiivisuus näytetään siinä määrin arvokkaana piirteenä, että pidättyvyyttä pidetään monessa yhteydessä epänormaalina. Nuorten mielipide esimerkiksi Tosi rakkaus odottaa kampanjasta, joka painottaa seksin odottamista avioliittoon, voi olla yhdellä sanalla kuvaten ilmaisu: "sairasta". (Kokkonen i.a..)

Seksuaalisuudessa on aina mahdollisuus sellaiseen toimintaan, jossa ihminen itse, hänen onnensa, ilonsa ja nautintonsa tulevat pääasiaksi ja toinen ihminen alistetaan näiden nautintojen välikappaleeksi. (Juva 1997, 124.) Kun kaupallinen seksuaalikuvasto ehtii lasten mieliin ennen kuin he ovat kypsiä rakentamaan omia seksuaalisuutta koskevia mielikuviaan, heitä hoputetaan aikuiseen seksuaalisuuteen. Kajottaessa näin lasten mielen integriteettiin on kyse visuaalisesta häirinnästä. Visuaalinen häirintä merkitsee mentalisaation häirintää, jossa lapset eivät saa rauhassa muodostaa mielikuviaan ja kuvitella asioita omassa tahdissaan, vaan visuaalinen kulttuuri kiirehtii ikään kuin edelle. Lasten ja nuorten saama sosiaalinen ja emotionaalinen kannattelu voi toimia suojana kaupallisen kulttuurin sukupuoli-identiteettiä muovaavia hajottavia vaikutuksia vastaan. (Näre 2006, 73.)

12.2 Ohjaajan rooli materiaalia toteutettaessa

Käyttäessämme tässä osiossa käsitettä ohjaaja tarkoitamme sillä ketä tahansa sellaista henkilöä, joka tulee käyttämään materiaalipakettiamme rippikoulun oppitunnilla.

Nuoren seksuaalisuuden kohtaaminen on aikuiselle haasteellista, sillä asioista aikuisen kanssa ääneen puhuminen voi tuntua nuoresta itsestään vaivaannuttavalta. Seksuaalisuus on nuorelle voimakas ja arka aihe. Lisäksi hän on hyvin haavoittuvaisessa iässä, ja siksi seksuaalisuutta koskevia asioita käsiteltäessä tulee olla nuorta kohtaan hienotunteinen. (Pruuki 2008, 106.) Lähestyttäessä nuoria seksuaalisuutta koskevissa asioissa onkin hyvä muistaa, että nuoret kehittyvät seksuaalisesti yksilöllisesti ja eri aikaan. Nummelinin (1997, 26) mukaan tytöt tulevat poikia nopeammin sukukypsiksi mitattuna fyysisten merkkien mukaisesti, eli heidän murrosikänsä ajoittuu ikävuosissa poikia aiemmaksi.

Jarmo Kokkosen mukaan rippikoulun mahdollisuudet liittyvät käsitteiden avaamiseen. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, mitä käsitteet seksi ja seksuaalisuus tarkoittavat. Kokkonen korostaa sitä, ettei työntekijän tarvitse olla asiantuntija. Tarkkojen määritelmien esiintuomisen sijaan on hänen mielestään tärkeämpää, että nuorella on tilaa ja aikaa täydentää omia tietojaan ja käsityksiään. Nuoret ovat valmiita keskustelemaan, mutta herkkiä sille, millä tavoin asioista käsitellään. Nuoren kannalta ei ole hyvä, jos rippikoulun oppitunnin ilmapiiri on jännittynyt ja vaivautunut. Tällöin nuorelle jää mieleen aikuisen vaivautuneisuus eikä niinkään se, mitä hän opetti. (Kokkonen i.a..)

Näin ollen rippikoulussa toimivan työntekijän ei tarvitse olla samaan aikaan seksuaaliterapeutti, terveydenhoitaja, seksologi ja teologian maisteri, vaan hän omien lähtökohתיensa ja tietojensa mukaan voi olla läsnä oleva kristitty aikuinen, jolla on oma näkökulmansa opetettaviin asioihin. Työntekijän on kuitenkin muistettava se, että oma mielipide ei ole ainoa oikea, vaan yksi mielipide muiden joukossa. Tämä on tärkeää etenkin silloin, kun oppituntia toteutetaan dialogisin menetelmin.

Valitsimme opinnäytetyöhömmö dialogisen opetusmenetelmän, sillä dialogisuus antaa nuorten ajatuksille ja keskustelulle tilaa. Dialogisuus on keino, jolla jokaisella on mahdollisuus jakaa näkemyksensä, kyseenalaistaa ja omaksua uusia näkökulmia. Samalla se antaa työntekijälle mahdollisuuden rakentavaan keskusteluun ja vuorovaikutuksellisuuteen nuorten kanssa. Ohjaaja saa kertoa oman näkökulmansa perustellusti, mutta

samalla painottuu seikka siitä, että jokaisen henkilökohtainen kokemus ja ajatus ovat tärkeitä.

Käsitteiden avaaminen on esimerkki järjen ja tiedon tasolla tapahtuvasta työskentelystä. Järjen ulottuvuus on olennaista myös rippikoulun seksuaaliopetuksen tunnilla käsiteltävien vastuukysymysten kannalta. Mitkä ovat nuoren oikeudet? Mihin asti seurustelussa on järkevää edetä? Miten välttää tarpeettomia riskejä, kuinka kantaa vastuu ehkäisystä jne. Yläasteikäiselle muista erottautuminen on tavallisesti pelottava asia. Niinpä faktatieto esim. nuorten seksuaalisesta kokeneisuudesta voi olla rippikoulu-ikäiselle nuorelle vapauttava tieto, kun nuori tajuaa, etteivät kaikki muut välttämättä olekaan häntä kokeneempia. (Kokkonen i.a.)

Kirkon työntekijöinä kohtaamme todellisuuden sellaisena kuin se on. Tilastojen valossa muun muassa yhdessä rippikouluryhmässä kahdella pojalla ja neljällä tytöllä on masennusta ja neljä nuorta tuntee huomattavaa väsymystä päivittäin. Lisäksi yhdelle tytölle on tehty abortti, sukupuoliyhteydessä on ollut kolme poikaa ja kuusi tyttöä, ja joka kolmannessa ryhmässä yksi on yrittänyt itsemurhaa. Kolmen nuoren lähisukulaisissa tai perhetutuissa on joku homoseksuaali. Ulkonäköpaineet heijastuvat viiltelyinä, syömishäiriöinä, masennuksena tai ihan vaan siinä, että saunaan ei lähdetä, koska meikki menee pilalle. (Kokkonen i.a.)

Seksuaalisuudesta ja seksistä puhuminen koetaan usein vaikeaksi asiaksi, sillä seksuaalisuuteen liittyy valtavasti historian tuomia myyttejä ja tabuja. Ohjaajalla onkin tärkeä rooli nuoren tukemisessa siinä, että tämä oppisi puhumaan seksistä ja seksuaalisuudesta asiallisesti ja avoimesti. Tavoitteena rippikoulun seksuaalikasvatukselle voisi olla, että nuori oppii suhtautumaan seksuaalisuuteen luonnollisena ja arvokkaana osana ihmisyyttä. Samalla tuetaan sitä, että häpeän tunteesta voi kasvaa kokemus oman seksuaalisuuden arvokkuudesta ja jopa pyhydestä. Tällainen itseymmärrys antaa nuorelle kantavan pohjan seksuaalisuuden kasvulle ja sen suojelemiselle. (Pruuki 2008, 110.)

13 TYÖSKENTELYN ANALYSOINTI JA ARVIOINTI

13.1 Yhteistyön arviointi

Alkutilanne opinnäytetyöprosessillemme oli, että olisimme tehneet yhteistyötä yhden ainoan seurakunnan kanssa ja kokeilleen työtämme heidän kanssaan. Jo produktiivisen opinnäytetyön ohjeistus yhdestä yhteistyökumppanista sai meidät etsimään yhtä yksittäistä yhteistyökumppania. Kuitenkaan materiaalin kehittäminen ei ainakaan meidän kohdallamme toiminut näin, vaan sen luonne vaati testaamaan sitä useammilla eri seurakunnilla ja rippikouluryhmillä.

Yhteistyö seurakunnan kanssa oli monesta syystä hyvin suopeaa. Työmme oli luonteeltaan paketti, jonka testaamiseen tarvitsimme jonkin yhteistyöseurakunnan. Yhteistyö erosi siis useista muista opinnäytetyöyhteistyöistä, sillä oma konseptimme oli selkeä ”valmiiksi mietitty” paketti, jonka halusimme testata seurakunnassa ja saada palautetta siitä, onko materiaali käyttökelpoinen. Uskoisimme, että yhteistyö olisi ollut tiiviimpää ja dialogisempaa, jos idea ja toiminnan tarve olisi ollut lähtöisin seurakunnasta. Meidän olisi siis luultavasti ollut helpompi toimia yhteistyössä, jos olisimme toteuttaneet projektia ”tilaustyönä” nimenomaan Pieksämäen seurakunnan tarpeeseen.

Luontevan yhteyden puuttuminen vaikutti myöskin siihen, että yhteistyö Pieksämäen seurakunnan kanssa jäi molempien osapuolten osalta melko kaukaiseksi. Tilanne olisi mahdollisesti ollut toinen, jos olisimme toinen tai molemmat olleet Pieksämäen seurakunnassa harjoittelijana. Tällöin olisimme luontevammin saaneet kontaktin juuri kyseisen seurakunnan nuorisotyöhön ja sen työntekijöihin. Valitettavasti opintojemme meillä on ollut vaihe ja opintokokonaisuudet eivät mahdollistaneet tällaista opinnäytetyöprosessimme aikana.

Olemme käyttäneet materiaalia virallisen yhteistyöseurakunnan lisäksi myös harjoittelu- ja kesätyöpaikoissamme. Samalla loimme kokonaisuutta omien kokemuksiemme ja nuorten suullisten sekä kirjallisten palautteiden kautta.

On syytä pohtia myös omaa yhteistyötämme työparina. Olemme olleet keskenämme läheisiä ystäviä vuosia. Tämä on tuonut opinnäytetyöprosessiimme sekä myönteisiä että kielteisiä puolia. Uskomme, että olemme osanneet tulkita toisiamme prosessin edetessä paremmin kuin toisilleen vieraammat opiskelutoverit. Joustavuus toisen nä-

kökulmille ja ajan käytölle on mahdollistanut sen, että olemme muun muassa pystyneet antamaan toisillemme tilaa, kun toinen on sitä tarvinnut emmekä ole kuormittaneet toisiamme liikaa. Toisaalta toisilleen tuntemattomammat henkilöt olisivat työparina olleet mahdollisesti tuoneet korrektisuuttaan ja omia mielipiteitään esille työn kannalta tehokkaammin.

Suurin ongelma yhteistyössämme on ollut yhteisen ajan löytäminen. Käytettävissä olevat resurssit eivät opinnäytetyöprosessimme aikana mahdollistaneet sitä, että olisimme voineet koota tietoa aiheesta sekä kirjata sitä ylös yhdessä. Tästä johtuen myös työmäärän epätasainen jakautuminen etenkin materiaalin ja tiedon keruun vaiheessa meidän välillämme on ollut epätasaista. Oman motivaation suuruus sekä mielenkiinto työn aihetta kohtaan ovat vaikuttaneet siihen, että toinen meistä käytti enemmän aikaa nimenomaan tiedonkeruuseen ja aiheeseen perehtymiseen. Ratkaisimme tämän ongelman siten, että lopullisen opinnäytetyömme kokoamisvaiheessa vastuu siirtyi toiselle, joten lopullinen työmäärä pysyy näin välillämme tasaisempuna.

Jälkeenpäin olemme lisäksi huomanneet, että olisimme voineet kerätä palautteen joka ikisestä testauskerrasta. Tällöin olisimme saaneet enemmän käyttökelpoista palautetta, joka olisi antanut materiaalipaketin käytettävyydestä realistisemmän kuvan. Koemme, että mitä suurempi käyttäjämäärä antaa materiaalista palautteen, sitä merkityksellisempää hyvän palautteen saaminen on. Prosessimme kannalta olisi ollut hyödyllistä, että olisimme ottaneet kaikki palautteet kirjallisesti suullisten palautteiden sijaan, jolloin palaute olisi saattanut olla relevantimpaa opinnäytetyötämme kohtaan. Silloin jokainen palautteista olisi antanut tukea työmme perusteluille ja tavoitteille ja tehnyt siitä ammatillisesti luotettavamman.

13.2 Lähteiden ja teoriatiedon keruun arviointia

Keräsimme materiaalia opinnäytetyöhömmä usean vuoden ajan. Tämä koitui kohdallamme pelastukseksi, sillä seksuaalisuutta käsittelevää materiaalia löytyy lukemattomasti. Jos olisimme jättäneet lähteiden keruun opinnäytetyöprosessimme loppupuolelle, olisimme törmänneet siihen tosiasiaan, että resurssimme eivät olisi riittäneet kaikkien niiden läpikäymiseen ja sisäistämiseen.

Materiaalin runsaus oli meille kuitenkin myös haasteellista. Meitä kohtasi niin sanottu runsaudenpula, sillä lukiessamme mielenkiintoisia lähdeteoksia olisimme halunneet

laajentaa opinnäytetyömme aihepiiriä käsittelemään aina vain uusia ja uusia aiheita. Tämä ei kuitenkaan ollut ajankäytöllisistä syistä järkevää, joten jouduimme karsimaan osan löytämistämme mahdollisista lähteistä. Lisäksi emme juurikaan löytäneet sellaista materiaalia, joka kohtaisi aihetta nuoren näkökulmasta ajankohtaisella tasolla. Teologeille suunnattua lähdetietoa löysimme runsaastikin, mutta esimerkiksi kaipaamaamme nuorille homoseksuaaleille henkilöille suunnattua emme lainkaan.

Olimme hieman liian innokkaita lähestymään piispoja, emmekä malttaneet miettiä heille esittämiämme kysymyksiä loppuun asti. Olisimme voineet saada paljon nykyistä enemmän arvokasta tietoa koskien käsittelemiämme ilmiöitä, jos olisimme asettaneet kysymykset eritavalla tai kysyneet täysin eri asioita. Tästä syystä huomasimme, ettei piispojen lausuntojen käyttäminen loppujen lopuksi olisi opinnäytetyömme kannalta oleellista, koska ne viittasivat jo julkaistuihin piispojen lausuntoihin.

14 OPINNÄYTETYÖPROSESSIMME ARVIOINTI

Emme kiirehtineet materiaalipakettimme täydellisen valmistumisen suhteen, koska sillä on hyvät mahdollisuudet jatkokehittelylle. Se jäi näin ollen osittain keskeneräiseksi. Jätimme tietoisesti materiaalipakettimme raakileversioksi, jotta joko itse tai joku muu voi kehittää sitä julkaistavaan muotoon myöhemmin. Tästä kertoo muun muassa se, että vähemmistöseksuaalisuus-osiossa on vain yksi case-tapaus. Yhtenä vaihtoehtona meillä olisi ollut tiivistää näytelmäpätkiä ja vähentää niiden määrää. Koimme kuitenkin, että varsinainen materiaalipaketin idea olisi hävinnyt, jos olisimme näin tehneet. On tosiasia, että opetusryhmät rippikouluissa vaihtelevat kuitenkin suuresti. Tarkoituksemme onkin, että rippikoulun ohjaaja voi valita materiaalipaketista haluamansa ja juurille ryhmälle ajankohtaiset näytelmäpätkät. Kun valittavana on useampia aiheita, löytää työntekijä todennäköisesti paremmin juuri hänen ryhmälleen sopivat case -tapaukset.

Aiheemme ajankohtaisuus ja käytännönläheisyys ovat mielestämme työmme vahvuuksia. Lisäksi armo-käsitteen linkittämisen seksuaalipedagogiikkaan oli yksi vahvimmissa oivalluksista, mitä meille opinnäytetyöprosessimme aikana syntyi.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut meille matka, jonka varrella on tapahtunut useita polkujen testaamisia. Olemme molemmat hyvin käytännönläheisiä henkilöitä ja siksi toiminnan tehokas toteuttaminen jyrää helposti alleen teoreettisen pohdinnan ja kirjaimisen. Tämä näkyi selkeästi meidän aloittaessamme prosessia. Työstimme mielesämme ja selkeästi käytännössä materiaalia pitkälle toteuttamiskelpoiseksi hyvin hatarilla pohjateoriatiedoilla. Luotimme omaan kokemukseemme ja kuulemaamme siitä, minkälaisia aihealueita nuorten kanssa käsitellään ja miksi. Seurasimme tehokkaasti ympäröivää yhteiskuntaa ja viestejä seksuaalisuuteen liittyen etenkin kristilliseettisestä näkökulmasta. Tutkailimme kirkon roolia mediassa ja tarkkailimme ympärillä käytäviä keskusteluja aiheesta. Aloimme teoriaosuuden työstämisen myöhemmin.

Kuitenkin paneutuessa teoriaan ja tutkimuksiin pystyimme huomaamaan oman ammatillisen otteemme ja medianlukutaitomme, sillä olimme kyenneet luomaan samankaltaisia oivalluksia työstäessämme työtämme kun useat muut seksuaalikasvatuksen materiaalityöntekijät. Tällaisia oivalluksia ovat esimerkiksi se, että materiaalia on paljon, mutta niiden ajankohtaisuus tuntuu olevan aina jäljessä. Sinällään opinnäytetyöprosessimme monivaiheisuus on ollut itsessään meille tulevana sosiaali- ja kirkon alan ammattilai-

sina hyvin opettavainen; olemme oppineet paljon paitsi ammatillista tietoa myös uusia asioita omista itsestämme ja toisistamme.

Koko prosessiamme kuvaisi hyvin kuva, jossa kaksi ihmistä leijaillee pilvissä, mutta hetken leijailtuaan tippuvat sieltä suin päin alas. Loppujen lopuksi nämä ihmiset ovat kuitenkin tyytyväisiä siihen, että pääsivät korkeuksista tukevasti maan pinnalle. Alun suuruudenhulluus opinnäytetyötämme kohtaan on näin ollen muuttunut prosessin aikana realistiseksi näkemykseksi, joka tarjoaa useita uusia tutkimusnäkökulmia toisille asiasta kiinnostuneille.

15 POHDINTA

15.1 Tavoitteiden toteutuminen

Opinnäytetyömme tavoite oli luoda ajankohtaisiin aiheisiin materiaalipaketti, jonka avulla rippikoulun työntekijä voi käsitellä rippikoulun opetuksessa nuorten kanssa seksuaalisuuteen liittyviä asioita. Emme halunneet kumota jo olemassa olevia materiaaleja, vaan tuoda niiden rinnalle täydentävä materiaalipaketti käsittelemään nimenomaan päivän polttavia kysymyksiä. Halusimme myös luoda rippikoulun seksuaalikasvatukseen sellaisen materiaalin, jossa työntekijän omat henkilökohtaiset mielipiteet eivät korostu.

On totta, että kirkon nuorisotyötä tehdään käyttämällä tärkeimpänä työvälineenä omaa persoonaa. Jokaisella työntekijällä myös kirkon sisällä on lisäksi vapaus omiin mielipiteisiinsä. Rippikouluikäinen nuori on kuitenkin hyvin herkkä vaikutteille ja erityisen herkässä iässä oman identiteettinsä kanssa. Kun puhutaan seksuaalisuudesta, liikutaan hyvin henkilökohtaisella tasolla. Näin ollen kyseisten asioiden käsittelyssä nimenomaan rippikouluikäisten nuorten kanssa rippikoulun opettajan on oltava tietyllä tavalla varovainen ja tarkka sanoistaan ja opetuksistaan. Koemme, että kehittämämme rippikoulun oppitunti ei dialogisuuden ja draamallisten menetelmien ansiosta ole opettajan omien mielipiteiden jakotilaisuus vaan sellainen tilanne, jossa nuori voi tuoda omia ajatuksiinsa jaettavaksi ja pohdittavaksi vertaistensa kanssa.

Mielestämme on muistettava, että keskustelussa on aina mukana monta näkemystä, eikä siinä ole oikeaa eikä väärää, vaan ainoastaan jokaisen henkilökohtaisia näkökulmia. Keskustelusta siitä, miten kirkon suhtautuu johonkin asiaan, on usein tulenarkaa ja kompromissien löytäminen siinä on vaikeaa. Tämä voi perustua siihen, että kristityillä on olemassa yksi ainoa peruslähde, Raamattu. Materiaalipakettimme perusajatus vastaa hyvin aiempaan: opetamme nuoria siihen, että keskustelussa ja dialogissa jokaisella on oikeus mielipiteeseensä eikä yksittäinen mielipide edusta koko ryhmän kantaa johonkin asiaan.

Ihmisillä on usein taipumus ilmaista mielipiteitään niin kuin he edustaisivat koko suurempaa instituutiota. Opinnäytetyömme kohderyhmä nuoret ovat hyvä esimerkiksi tästä yleistämisestä. Kun joku henkilö edustaa jotain ajatuskantaa, voi nuori vielä mustavalkoisella maailmankuvan katsonnallaan yleistää tämän koko instituutiota koskevaksi.

Jos nuorelle ei anneta eväitä nähdä sitä tosiasiaa, että on olemassa toisistaan eriäviä näkökulmia ja että niihin on kaikilla oikeus, saattaa hänelle muodostua suppea maailmankuva. Silloin hän ei välttämättä enää kykene terveeseen dialogiin toisten ihmisten kanssa. Tällainen yleistäminen voi myös rakentaa nuorelle vääristyneitä käsityksiä esimerkiksi uskonnosta, eikä nuori pysty kehittymään abstraktille tasolle, jossa hän kykenisi kriittiseen ja rakentavaan tulkitsemiseen. Onnistuimme mielestämme korostamaan opinnäytetyöllämme sitä, että yleistäminen varsinkin mielipideasioissa ei aina ole kannattavaa.

Kokeiltuamme materiaalipakettiamme käytännössä koemme, että draamalliset menetelmät ovat hyvä tapa toteuttaa seksuaalikasvatusta. Nuori pystyy näytelmän kautta käymään läpi omia ajatuksiaan, kokemuksiaan ja kysymyksiään ilman, että ne identifioituvat kyseiseen nuoreen.

15.2 Aiheen ajankohtaisuus

Koko prosessimme ajan koimme aiheemme ajankohtaiseksi, mutta erittäin päivänpolttavaksi se muuttui vasta prosessin loppusuoralla kirkon homokeskustelujen takia. Vasta loppusuoralla saimme vahvistuksen ideamme ajankohtaisuudelle kirkon homoseksuaalisuutta käsittelevän ilmiön kautta. Olemme tavallaan tarttuneet ilmiöön ennen kuin se on pamahtanut koko kansan tietoisuuteen. Tämä osoittaa mielestämme osaltamme ammatillista näkökulmaa ja hyvää otetta työhön.

Nykypäivän Suomen evankelisluterilainen kirkko näyttäytyy moniäänisenä, eli kirkon sisällä on monenlaisia ajatuksia ja mielipide-eroja päivänpolttavien asioiden suhteen. Opinnäytetyöprosessimme loppuvaiheessa yhteiskunnassa ja mediassa käytiin paljon ajankohtaista keskustelua siitä, onko tämä kirkon moniäänisyys negatiivinen vai positiivinen asia. Itse koemme, että tällä moniäänisyyden ilmiöllä on kirkon sisällä puolensa ja puolensa. Toisaalta hyvällä maulla käydyssä dialogissa se voi olla reformoiva; se tavallaan puhdistaa ilmaa ja vie asiaa eräällä tavalla eteenpäin. Suuressa mittakaavassa se myös rakentaa kirkkoa kohti sen perustaa, Kristusta ja Jumalan armoa.

Jos taas keskusteluissa mennään liian henkilökohtaiselle tasolle ja aletaan pilkkoa kannanottajia puolesta - vastaan -asettelulla, tehdään jaottelu usein yhden asian perusteella. Tämä kahtiajako näkyy tämän päivän kirkossa, jossa toimii selkeä kahtiajako liberaalien ja konservatiivien välillä. On kuitenkin huomioitava, että joku henkilö voi olla

arvopohjaltaan toisessa asiassa liberaalimpi, mutta toisessa asiassa konservatiivi. Kyse on asioista ja niiden riitelystä, ei ihmisten keskinäisistä riidoista.

Usein ihmisen huono kokemus uskonnon nimissä tuomitsemisesta voi luoda tuomitsevan ja päällekkäyvän kuvan koko instituutiosta, jonka jäsen kyseinen ihmisen on. Silloin ihminen haluaa tuosta instituutiosta mahdollisimman kauas. Tämä ilmiö on nähtävissä muun muassa kirkon homokeskustelussa ja sitä seuranneissa kirkosta eroamisbuu-missa. Tällä hetkellä kirkko näkyikin mediassa suvaitsemattomana instituutiona, jota se ei kuitenkaan todellisuudessa ole. Opinnäytetyömme korostaa ajatusta siitä, että vaikka kirkon on pohjattava opetuksensa Raamattuun, se ei halua tuomita ketään.

Käytimme materiaalia prosessimme aikana useasti monissa eri paikoissa ja sen vastaanotto oli positiivista. Vaikka emme saaneetkaan kovin monipuolista kirjallista palautetta, oli saamamme suullinen palaute rakentavaa ja aiheestamme innostunutta. Tämä johtuu mahdollisesti siitäkin, että valitsemamme opinnäytetyön aihe on hyvin ajatuksia herättävä ja jokaisella on varmasti jokin mielipide käsittelemiimme ilmiöihin. Kokonaisuudessaan suullisen palautteen ja käymiemme keskustelujen pohjalta koemme, että tämäntyylliselle materiaalille on tilausta kirkon rippikouluopetuksessa.

15.3 Oma ammatillinen kasvumme

Huomasimme projektin aikana oman ammatillisen kasvumme, koska jo prosessin alussa ilman lähteiden käyttöä olimme huomioineet ajankohtaiset ilmiöt ja niiden merkityksen. Koimme myös onnistuneemme aihe- ja näkökulmavalinnoissa opinnäytetyösämme hyvin. Koemme, että opinnäytetyöprosessi tukee kaksoistutkimomme molempia osa-alueita, sillä ajankohtainen keskustelu ei vedä rajaa yhteiskunnan ja kirkon rajalle, vaan voidaan puhua niin sanotusta rajoja ylittävästä keskustelusta.

Koemme myös, että olemme kyenneet saamaan aikaiseksi materiaalipaketin, jossa olemme pyrkineet ja onnistuneet tarkastelemaan asioita neutraalisti. Tämä on ollut kohtalaisen vaikeaa, sillä osa käsiteltävistä asioista sisältää jossain määrin arvostiriitoja yhteiskunnassa vallitsevan ja kirkon jäsenten kannanottojen välillä. Opinnäytetyöllämme on painoarvoa niin yhteiskunnallisesti kuin kirkon rippikoulun materiaalinakin, sillä kuten sosionomin tehtävä edistää tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta sekä pyrkii huono-osaisuuden ehkäisemiseen yhteiskunnassa, kuuluu tuo tehtävä myös kirkossa työskenteleville.

16 ONKO SEKSUAALISUUS ARMOLLINEN - JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Moni kirkon työntekijä voi tällä hetkellä olla todella avuton sen suhteen, mitä hän uskalletaan sanoa ääneen, jotta häntä ei tuomittaisi suvaitsemattomaksi. Materiaalipakettimme voisi olla hyvä oljenkorsi sellaisille työntekijöille, jotka pelkäävät sanomisiaan ja esimerkiksi sitä, aiheuttavatko omat sanomiset jonkun toisen henkilön kirkosta eroamisen. Työskentelemme molemmat opinnäytetyömme valmistuessa työkentillä nuorten parissa, joten olemme kokeneet tämän myös käytännössä.

Yhteiskunta ajautuu koko ajan seksimyönteisemmäksi, mutta onko kirkon mentävä perässä? Tosiasia on, että kirkonkin sisällä tulee aina olemaan erilaisia mielipiteitä ja opillisista asioita tullaan luultavasti aina väittelemään. Rippikouluikäinen nuori, joka kamppailee oman seksuaalisuuden kanssa tai etsii sitä, ei voi välttämättä käsittää opettajien välisiä henkilökohtaisia mielipiteitä ja voi kokea kommentit loukkaavaksi. Siksi rippikoulun opettajan oman vakaumuksen hienosäätöseikkojen esiin tuominen ei välttämättä ole nuoren edun mukaista. Vakuumus, johon jokainen kirkon työntekijän tulee nojata, on usko ylösnousseeseen Kristukseen. Nuoren edunmukaisinta onkin tuoda esille näkökulmaa siitä, ettei pelastuskysymys tarkoita sitä, millaiset mieltymykset kellekin on. Lisäksi meitä tulevana kirkon työntekijöinä sitovat kirkolliskokouksen päätökset, jotka edustavat kirkkomme yleistä kantaa.

Huomiomme yhteiskunnan keskustelusta ja rippikoulutyön kokemuksista kokosi ajatuksen vastuusta koskien lähteiden käyttöä. Sosiaalinen media on tuonut mukanaan sellaisen kirjoittamisen, jossa mielipiteiden perustelut sekä pohdinnat ovat hataria. Etenkin nuoret unohtavat usein perustella kirjoittamansa, mutta useasti ammattilaistenkin blogitekstit, facebook-sivut sekä muut sosiaalisen median välineet viestittävät samankaltaisia tunnelmia. Perustelemattomuudella voi helposti syntyä ylilyöntejä, etenkin jos mukana on ihmisten tunteisiin liittyviä seikkoja, kuten uskonnollisuutta. Jokaisen tulee muistaa vastuunsa sanomisistaan, tapahtuipa argumentointi sitten sanoin, teoin tai kirjoittaen.

Kirkon näkökulmasta tämä edellyttää työntekijältä tiedostavuutta siitä, että hän on opetuksessaan vastuussa kristillisen uskon ja kirkon tunnustuksen välittämisestä nuorille. Hänen ei kuitenkaan tarvitse olla kirkon ääni, vaan se on Jumalan Sanassa. Tätä Sanaa kirkon jäsenet tulkitsevat ja käyvät siitä dialogia, välillä voimakkaammin argumentoiden ja välillä yhteismielisen sopuisasti. Siksi armollisuuden nostaminen keskeiseksi

asiaksi myös seksuaaliopetuksessa on johtopäätöksistämme oleellisin. Kun jokainen nuorten kanssa työskentelevä muistaa olla armollinen itselleen ja omille ajatuksilleen sekä nuorelle ja nuoren ajatuksille, saadaan aikaiseksi rakentava seksuaalisuuden armollisuutta korostava dialogi.

LÄHTEET

- Aho, Tuulia & Jokela, Eero 2008. Nuori ja seksuaalisuus. Teoksessa: Heli Pruuki. Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: Nuorten keskus ry, 105–134.
- Bildjuschkin, Katriina & Ruuhilahti, Susanna 2008. Seksiä vaatteet päällä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Conrad, Sheree & Milburn, Michael 2003. Seksiäly. Helsinki: Otava.
- Haavio-Mannila, Elina & Kontula, Osmo 2001. Seksin trendit meillä ja naapureissa. Helsinki: WSOY.
- Hytönen Maarit 2003. Kirkko ja nykyajan eettiset kysymykset. Kirkon tutkimuskeskus julkaisuja 80. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Isaacs, William 2001. Dialogi ja yhdessä ajattelemisen taito. Helsinki: Kauppakaari.
- Jarasto, Pirkko & Sinervo, Nina 1999. Murrosikäisen ja nuoren maailma. Jyväskylä: Gummerus.
- Juva, Mikko 1997. Jos me vaellamme valossa..Teoksessa: Sinikka Pellinen. Homoseksuaalinen identiteetti ja kristillinen usko. Helsinki: Kirjaneliö, 121–134.
- Juva, Mikko 2003. Homoseksuaalit, kirkko ja yhteiskunta. Teoksessa: Martti Nissinen & Liisa Tuovinen (toim.) Synti vai siunaus: homoseksuaalit, kirkko ja yhteiskunta. Helsinki: Kirjapaja, 23–32.
- Järviö, Eija; Kinnula, Arja; Lankinen, Kari & Sarajärvi, Maija 2006. Jumalan silmissä ihme – puhetta seksuaalisuudesta, ruumiillisuudesta ja sukupuolisuudesta. Helsinki: Aids-tukikeskus.
- Kiiski, Jouko 2006. Rajallinen rakkaus: suomalaisten teologioiden käsitykset parisuhteesta. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Kirkkohallitus 2001. Elämä – Usko – Rukous. Rippikoulusuunnitelma 2001. Suomen evankelisluterilaisen kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2001: 10. Helsinki: Kirkkohallitus. a
- Kokkonen, Jarmo i.a. Seksuaalikasvatus rippikoulussa. Viitattu 14.10.2010. sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/.../Seksuaalikasvatus%20rippikoulussa.doc. Tuloste tekijän hallussa.
- Kopperi, Kari 1994. Rakennusaineita luterilaiseen seksuaalietiikkaan. Teoksessa: Kari Kopperi, Antti Kylliäinen, Terhi Paananen & Ari Tammi (toim.) Haukattu hedelmä, seksuaalimoralismista moraaliseen seksuaalisuuteen. Nuorten pappien seksuaalieettinen puheenvuoro. Helsingin hiippakunnan apupappien julkaisu n:o 1. Helsinki: Kirjapaja, 39–50.

- Kuula, Kari 2004. Hyvä, paha ja synti. Johdatus Raamatun etiikkaan. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Köykkä, Arto 2005. Raamattu ja nuorisotyö. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen. Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 55–70.
- Latokangas, Pirjo 1997. Seurakuntien perheneuvoja ymmärtää homoseksuaaleja. Teoksessa: Pellinen, Sinikka 1997. Homoseksuaalinen identiteetti ja kristillinen usko. Helsinki: Kirjaneliö. 183–195.
- Laulaja, Jorma 1994. Elämän oikea ja väärä. Eettiset valinnat tänään. Helsinki: Kirjapaja.
- Liinamo, Arja 2005. Suomalaisnuorten seksuaalikasvatus ja seksuaaliterveystiedot oppilaan ja koulun näkökulmasta. Arviointia terveyden edistämisen viitekehyksessä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Lähdesmäki, Seija & Pelkonen Heidi 2000. Seksuaalikasvatus Suomessa. Teoksessa: Osmo Kontula & Ilsa Lottes (toim.) Seksuaaliterveys Suomessa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 208–216.
- Niskanen, Mika 1997. Ettemme kivettyisi. Teoksessa: Sinikka Pellinen. Homoseksuaalinen identiteetti ja kristillinen usko. Helsinki: Kirjaneliö, 195–209.
- Nissinen Martti 1994. Seksuaalimyönteinen raamattu. Teoksessa: Kari Kopperi, Antti Kylliäinen, Terhi Paananen & Ari Tammi (toim.) Haukattu hedelmä. Seksuaalimoralismista moraaliseen seksuaalisuuteen. Nuorten pappien seksuaalieettinen puheenvuoro. Helsingin hiippakunnan apupappien julkaisu nro: 1. Helsinki: Kirjapaja, 13–38.
- Nissinen, Martti 1997. Raamattu homokeskustelun kuvastimessa. Teoksessa: Sinikka Pellinen. Homoseksuaalinen identiteetti ja kristillinen usko. Helsinki: Kirjaneliö, 135–153.
- Nissinen, Martti 1999. Sukupuoli Raamatun maailmassa ja raamatuntulkinnassa. Teoksessa: Tuija Hovi, Aili Nenola, Tuula Sakaraaho & Elina Vuola (toim.) Uskonto ja sukupuoli. Helsinki: Yliopistopaino, 250–263.
- Nummelin, Raija 1997. Seksuaalikasvatusmateriaalit: millaista seksuaalisuutta nuorille? Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, raportteja 206. Helsinki: Stakes.
- Nuorten Akatemia. 2009. Draamakasvatus. Viitattu 29.10.2010.
<http://www.nuortenakatemia.fi/Opettajalle/Materiaalit/Menetelmat/Draamakasvatus>. Tuloste tekijän hallussa.
- Nurmi, Jan-Erik.1995. Identiteetin kehitys. Teoksessa: Paula Lyytinen, Mikko Korkiakangas & Heikki Lyytinen. Näkökulmia kehityspsykologiaan-kehitys kontekstissaan. Porvoo, Helsinki, Juva: WSOY.

- Näre, Sari & Lähteenmaa, Jaana (toim.) 1992. Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Näre, Sari 1999. Sukupuolten tunnekulttuuri ja julkisuuden intimisoituminen. Teoksessa: Näre, Sari (toim.) 1999. Tunteiden sosiologiaa 1: elämyksiä ja läheisyyttä. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Näre, Sari 2006. Julkinen, intiimi ja nettijulkisuus nuorten sukupuolikulttuurissa. Teoksessa: Asikainen, Eija 2006. Pysäytyskuvia. Sukupuoli ja seksuaalisuus nuorten elämässä ja koulun arjessa. Joensuu: Joensuun yliopisto. 67–80.
- Oranen, Hanna 1997. Kun kirkko haluaa miellyttää kaikkia. Teoksessa: Sinikka Pellinen. Homoseksuaalinen identiteetti ja kristillinen usko. Helsinki: Kirjaneliö, 166–172.
- Pihkala, Juha 1992. Johdatus Dogmatiikkaan. Tampere: Weilin+Göös.
- Pruuki, Heli 2008. Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: Nuorten keskus ry.
- Pruuki, Lassi 2004: Rippikoulun suunnittelu ja arviointi. Teoksessa Heli Aaltonen, Lassi Pruuki & Pekka Saarainen (toim.) Rippikoulun käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 179–190.
- Pruuki, Lassi 2010. Rippikoulun pikkujättiläinen. Helsinki: LK-kirjat.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Pieksämäki: Raamattutalo Oy.
- Raatikainen, Leila 2009. Nuorisotyönohjaaja, Pieksämäen seurakunta. Pieksämäki. Sähköpostiviesti 22.9. Tuloste tekijän hallussa.
- Repo, Matti 2010. Piispa, Tampereen hiippakunta. Tampere. Sähköpostiviesti. 5.3.. Tuloste tekijän hallussa.
- Rinne, Raili 1997. Vuorovaikutuksesta vuoropuheluun. Teoksessa: Sinikka Pellinen. Homoseksuaalinen identiteetti ja kristillinen usko. Helsinki: Kirjaneliö, 172-183.
- Salomäki, Hanna 2006. Rakkaus, media ja nuoret modernissa seksuaalietikassa. Teoksessa Minna Ahola, Marjo-Riitta Antikainen & Päivi Salmesvuori (toim.) Taivaallista seksiä: kristinusko ja seksuaalisuus. Helsinki: Tammi, 302–317.
- Savon Sanomat 20.10.2010. Yli 30 000 eronnut kirkosta homoillan jälkeen. Viitattu 23.10.2010. <http://www.savonsanomat.fi/uutiset/kotimaa/yli-30000-eronnut-kirkosta-homoillan-j%C3%A4lkeen/609498>. Tuloste tekijän hallussa.
- Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a. a. Jäsenet. Viitattu 20.11.2010. <http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/68ED832793..E78AF5C22575EF003AD.0.29?OpenDocument&lang=FI>. Tuloste tekijän hallussa.

- Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a. b. Rippikoulu on seikkailu, jonka voi kokea vain kerran. Viitattu 23.10.2010.
<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/988645155570A7D2C2256FEA0037040C?OpenDocument&lang=FI>. Tuloste tekijän hallussa.
- Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a. c. Aamenesta öylättiin. Armo. Viitattu 22.10.2010. <http://www.evl2.fi/sanasto/index.php/Armo>. Tuloste tekijän hallussa.
- Toivanen, Marja-Leena 2004. Lapsi- ja nuorisotyön strategialinjaukset 2010. Kristillinen kasvatus 2/2004. Viitattu 31.10.2010.
<http://www.evl.fi/kkh/to/kkn/kksv/20042/strategia.htm>. Tuloste tekijän hallussa.
- Tuovinen, Liisa 2008. Kotoinen luterilaisuus suomalaisessa arjessa. Teoksessa: Brusila, Pirkko (toim.) 2008. Seksuaalisuus eri kulttuureissa. Helsinki: Oy Duodecim. 11–32.
- Virtanen, Jukka 2002. Kliininen seksologia. Helsinki: WSOY.
- Väestöliitto 2006. Väestöliiton seksuaaliterveyspoliittinen ohjelma. Viitattu 26.8.2010.
<https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/dbd7fb0c209f080734a5f97a5bf503a7/1287831801/application/pdf/263806/Sekstervpolohjelma.pdf>. Tuloste tekijän hallussa.

Liite 1: Materiaalipaketti

ARMOLLINEN SEKSUAALISUUS

MATERIAALIPAKETTI RIPPIKOULUUN SEKÄ
NUORTEN KANSSA TYÖSKENTELEVILLE

Lukijalle

Viime vuosien aikana kirkko on ollut paljon julkisuudessa erilaisten seksuaalisuutta koskevien asioiden valossa. Yhteiskunnan ja kirkon vuoropuhelu on aiheuttanut kirkon sisällä paljon keskustelua, ja kannanottoja. Myös media toimii jossain määrin kirkon työntekijöitä moralisoivana tahona. Kirkon henkilöiden lausumat koskien seksuaalisuutta ehtivät lehtien kansiin, ennen kuin sanansa sanova ehtii perustella kantaansa. Lisäksi eri seksuaalisuuden osa-alueilla on noussut niin sanotusti julkisuushahmo edustamaan kaipausta suvaitsevaisuudesta itseään kohtaan. Kuten esimerkiksi Marja-Sisko Aalto, kirkkoherra, jonka sukupuolen korjausprosessi nousi median kautta ihmisten tietoisuuteen.

Vapaa-ajattelijoiden kampanjointi Raamatun vaihtamisesta pornolehtiin nousi keväällä 2010 kaikkien suomalaisten tietoisuuteen. Ajankohtaisin keskustelu pyörii tällä hetkellä homoseksuaalien oikeuksissa kirkon näkökulmasta. Kysymys salliiko kirkko homoseksuaalien avioliittoon siunaamisen vai ei. Tämä asia aiheuttaa Suomen kirkon sisällä selkeän jakaantumisen "hyväksyn" ja "en hyväksy" -leireihin. Tällä hetkellä keskustelu on tuottanut tuloksen, että rukoushetket ovat mahdollisia.

Nykyinen yhteiskunnallinen tilanne voikin herättää kysymyksiä siitä, miten rippikoulussa seksuaalisuutta voidaan käsitellä niin, että se kohtaa tämän päivän nuoren maailmaa. Monen kirkon työntekijän ajatuksissa saattaa seikkaillla kysymys siitä, miten minä työntekijänä voin opettaa nuorta seksuaalisuudesta niin, ettei nuori tunne tulleen tuomituksi tai hänen rakentuvaa seksuaali-identiteettinsä ei murskattaisi rippikoulussa. Seksuaalisuus on hyvin arka alue kaikille. Voisi sanoa, että ei ole mitään niin henkilökohtaista kuin jokaisen oma suhteensa Jumalaan ja oma seksuaalisuutensa. Se, miten nämä asiat saataisiin kulkemaan käsi kädessä, on nykyaikana selkeä pohdinnan paikka.

Tämän materiaalin tarkoitus on antaa eväitä tarkastella seksuaalisuuteen liittyviä seikkoja uudella tavalla. Tarkoitus ei ole antaa valmiita vastauksia, vaan rohkaista nuorta itseään tutustumaan mitä Raamattu asiasta kertoo.

Haluamme muistuttaa siitä, että sinun ja meidän ei tarvitse tietää kaikkea. Voimme olla nuorelle eräänlaisina suunnan näyttäjinä, mutta hänen on luotava oma näkökulmansa itse. "Aina voi auttaa ruuan pilkkomisessa, mutta jokaisen on elääkseen nieltävä ruokansa." Meidän kaikkien onkin tärkeintä muistaa, että loppupelissä seksuaalisuus on armollinen.

Tiina Partanen & Minna Suihkonen

Pieksämäellä 24.11.2010

SISÄLTÖ

JOHDANTO.....
Sanat haltuun
Ajatuskuplia
Seksuaalisuus
Rakkaus
Armollinen seksuaalisuus	
Sanat haltuun
Raamattu suhteessa käsiteltäviin asioihin
SEKSIPAINOTTEINEN ILMAPIIRI
Seksi mediassa.....
Mikä myy?
Porno vai aikuisviihdettä
VÄHEMMISTÖSEKSUAALISUUS
Et voi olla homo!
Kriittinen on turvallinen
NYKYPÄIVÄN SITOUTUMINEN
Mikä liitto?
Suutuin, kokeilin, petin.....
AKTIIVINEN JA VARHAINEN SEKSUAALINEN KÄYTTÄYTYMINEN
Panopäiväkirja.....
Internetin vaarat
Kenellä on vastuu?.....
Kehuskelija
Lupa sanoa ei?
LOPUKSI

Johdanto

Käsissäsi olevaan materiaalipakettiin on koottu nuorten kanssa työskennellessä esille nousseita seksuaalisuuteen liittyviä aihealueita. Nyky-yhteiskunnassa medialla on osuutensa nuorten käsitykseen seksuaalisuudesta, siksi materiaalista monet tapaukset liittyvät jollakin tavalla ympäröivään mediaan. Materiaali sisältää niin sanottuja case tapauksia, jotka on pyritty muokkaamaan mahdollisimman realistisiksi niin, että nuorella on mahdollisuus pohtia omia asenteitaan kyseisiä asioita kohtaan. Kuitenkin draamoihin mahtuu pieni liioittelun maku, joka voi herättää huvittuneisuutta. Sillekin on tilansa, mutta silti näytelmien ei ole tarkoitus loukata kenenkään omia mielipiteitä ja tunteja seksuaalisuuden saralla, vaan päinvastoin tukea nuorta häntä askarruttavissa kysymyksissä.

Jokainen case tapaus on kirjoitettu esimerkinäytelmäksi. Jokaisen tapauksen käsittelemistä varten on kirjattu tavoitteet ja valmistettu kysymyksiä aiheen käsittelemisen tueksi. Materiaalin on tarkoitus toimia virikkeenä ja apuna uudenlaisen seksuaalisuutta käsittelevän oppitunnin rakentamiselle. Materiaali sisältää vinkkejä tutustua siihen milloin viestien keskellä nuori elää. Esimerkiksi joissakin osioissa on nimetty elokuvia, jotka käsittelevät löyhästi aihetta.

Materiaalin yleinen tavoite on antaa nuorten kanssa työskentelevälle työntekijälle eväitä tukea nuorta oivaltamaan itse seksuaalisuuteen liittyviä asioita. Näitä on muun muassa se, että seksuaalisuus on Jumalan lahja ja se, mitä tämä ihmisen elämässä merkitsee. Toisena toiveena on saada nuori ajattelemaan sitä, että seksuaalisuus on armollista ja seksuaalisuuskysymykset eivät viime kädessä ole kristillisessä uskossamme pelastuskysymyksiä. Rippikouluikäisen nuoren maailma keskittyy hyvin paljon identiteetin, oman seksuaalisuuden sekä ylipäänsä minuuden kehittymiseen. Usein abstraktit keskustelut, Kolmiyhteisestä Jumalasta ja Hänen rakkaudestaan ihmisiä kohtaan, voi tuntua nuoresta vieraalta ja etäiseltä. Oppitunnit, joissa käsitellään nuoren elämää ja sen keskellä tapahtuvia asioita, voi nuori olla avoimempi ja kiinnostuneempi myös uskon asioista. Siksi materiaalin keskeisin tarkoitus on nostaa sanoma armosta myös osaksi seksuaalikasvatus oppituntia.

Näiden lisäksi tavoite on myös muistuttaa nuorta siitä, että viime kädessä hän on itse vastuussa omista valinnoistaan, niin itselleen, toisille ihmisille kuin Jumalallekin. Toivomme oppituntimateriaalin myös herättävän nuoressa kiinnostus medianlukutaitoa kohtaan sekä kriittisyyttä ymmärtää se, ettei kaikki välttämättä aina ole sitä miltä näyt-

tää. Materiaalin tarkoitus ei ole korvata kokonaisuudessaan esimerkiksi avioliitto-opetusta, mutta sen on tarkoitus tuoda ajankohtainen tuki asioiden käsittelyyn.

Sana haltuun!

Ennen kuin siirrymme tarkemmin pohtimaan case tapauksia, on hyvä pysähtyä miettimään eräitä keskeisimpiä sanoja. Jokaisella meillä on oma määritelmämme sanoille ja osaan sanoista voi olla niin sanottu tunneyhteys, joka voi antaa sanalle uuden merkityksen. Tämä uusi määritelmä on vain itselle tuttu. Siksi on hyvä valmistautua opetus-tuokioon pohtimalla sanojen merkitystä itselleen, sillä kun liikutaan seksuaalisuuden kaltaisilla aroilla ja henkilökohtaisilla osa-alueilla, voidaan väärinkäsityksellä saada aikaiseksi vaivaantunut tilanne. Pahimmillaan tämän jälkeen keskustelusta jää nuorille mieleen ainoastaan yhden ihmisen ristiriitainen selitys. Pohdi esimerkiksi hetki sanaa jumalainen. Kuinka monta erilaista merkitystä löydät sanalle?

Ennen oppitunteja on lisäksi hyvä antaa itselle hetki aikaa levähtää omien asioiden äärellä ja miettiä, mitkä ovat keskeisimmät asiat, jotka haluat itse välittää nuorille. Pohdi, miksi nuo asiat ovat mielestäsi juuri ne keskeisimmät. Perustele valinnat itsellesi, jotta osaat perustella asiat myös oppitunnilla. Muista, että sinun ei tarvitse tietää kaikkea ja olla jokaisen asian asiantuntija. Sinun ei myöskään tarvitse hyväksyä kaikkea, sillä jokainen puhuu ja omaksuu vain sen, minkä tuntee omatuntonsa mukaan oikeaksi Jumalan silmissä. Kuitenkin kiinnitä huomiota siihen, että tuomitseminen ei ole sinun tehtäväsi eikä oikeutesi, vaan tehtävämme on ohjata nuorta löytämään itse tiensä kuljettavaksi. Nuoren ajatusten kumoamisen sijaan autat nuorta parhaiten ohjaamalla hänet kristittyjen moraalikäsityksen lähteille: lukemaan Raamattua ja näin antaa Jumalan puhutella häntä Sanallaan.

Ajatuskuplia

Ajatuskuplamalli on suunniteltu tukemaan sinua kartoittamaan omia ajatuksiasi käsiteltävistä asioista. Meillä jokaisella löytyy puhekupliin täytettä. Rippikoulussa opetukseen liittyvät asiat ovat usein näitä neutraaleja kuplia, ilman asiaan liittyvää tunnesidettä. Tällaisia asioita voi käsitellä faktojen pohjalta ja samalla punnitsemaan uusien näkökulmien kautta. Asiat, jotka ovat itsellä vielä mietinnässä voivat olla vaikeita käsitellä, sillä niistä keskusteleminen voi olla vielä vaikeaa. Tärkeää on muistaakin, että kun keskustelussa käyttää tällaisia asioita, on hyvä muistuttaa nuorta, että ohjaajalla on asioita, joihin hänellä ei ole vastausta, sillä loppujen lopuksi me olemme kaikki oppilaita.

Asiat, joihin ohjaajalla on tunneside tai selkeästi vahva ja kirkas mielipide, ovat rippikoululaisten kannalta tarkoin mietittäviä miten ilmaisee ne tuomalla mielipiteen esille rakentavaksi ja samalla muistaen tuoda esille, että tämä on subjektiivinen näkemys aiheesta. Jokaisella on oikeus tuoda omatuntonsa mukainen näkemys, mutta samalla jokaisella on velvollisuus nuorten henkistä ja hengellistä hyvinvointia kohtaan. Esimer-

kiksi liian vahvat ja jyrkät sanat ilman perusteluja voivat tuntua nuoresta liian hyökkäviltä. Autamme nuorta juurtumaan seurakuntaan, jossa hänellä on mahdollisuus syventää uskoaan. Useampi rippikouluikäinen on lapsenkengissä rippikouluun tullessa uskoon liittyvien asioiden kanssa, joten meidän tulee antaa eväitä siirryttäessä kengännumeroissa ylöspäin suurempiin saappaisiin. Jos kehotamme nuoren liian nopeasti suuriin saappaisiin niin askellus voi olla hankalaa ja nuori voi kaatua.

Seksuaalisuus

Seksuaalisuus ja seksi sekoitetaan sanoina hyvin helposti ja ne liitetään joskus jopa synonyymeiksi. Seksuaalisuus on kuitenkin paljon moniselitteisempi asia kuin seksi. Seksi itsessään voidaan kuvata pähkinänkuoressa niin, että biologisesti se on kahden ihmisen yhtymistä toisiinsa sukuelimillään. Henkisellä tasolla seksi on kahden ihmisen läheisintä yhteyttä. Hengellisellä tasolla se puolestaan nähdään Jumalan lahjana, jolla toteutetaan myös luomiskertomuksessa annettua tehtävää: menkää siis ja täyttäkää maa.

Seksuaalisuudelle taas on vaikea antaa yhtä ainoaa määritelmää, sillä kyseessä on asia, joka käsittää niin psyykkisen, fyysisen kuin henkisenkin ulottuvuuden. Seksuaalisuuden käsittelemiseen on useita hyvinkin erilaisia lähestymistapoja ja aiheita voidaan lähestyä monesta eri näkökulmasta. Seksuaalisuus voidaan esimerkiksi nähdä biologisesti ohjautuvana viettitoimintana, joka palvelee lisääntymistä, lajin kehittymistä sekä lajin säilymistä. Toisaalta esimerkiksi antropologiselta ja sosiologiselta tasolta seksuaalisuus kohdataan yhteisön ja kulttuurin tasolla ja niissä vertaillaan sen ilmenemistä eri aikakausina ja eri yhteisöissä. Yksi tapa käsitellä seksuaalisuuden käsitettä on myös jakaa se yhdeksään osa-alueeseen eli ulottuvuuteen. Näitä ovat eettinen, psyykkinen, kognitiivinen, sosiaalinen, biologinen, fyysinen, anatominen, henkinen sekä kulttuurinen ulottuvuus.

Kirjallisuutta:

Bildjuschkin, Katriina & Ruuhilahti, Susanna 2008. Seksiä vaatteet päällä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Virtanen, Jukka 2002. Kliininen seksologia. Helsinki: WSOY.

Armollinen seksuaalisuus

Seksuaalisuutta käsiteltäessä lainataan usein satunnaisia Raamatun kohtia tukeakseen omaa väitettään. Kuitenkin asiayhteydestä erottaminen ei ole tarkoituksenmukaista. Seksuaalisuuden käsitteleminen rippikoulussa olisi hyvä pohjautua rippikoulun aikana opittuihin sisältöihin kuten miten se ilmenee suhteessa lähimmäisen rakkauteen, luomiseen tai sovitustyöhön, sillä loppujen lopuksi näissä on kyse Raamatun keskeisimmistä sisällöistä. Tätä kautta seksuaalisuuden käsittelemiseen löytyy avaimia ja samalla nuori oppii soveltamaan rippikoulun aikana opittuja sisältöjä omaan elämään.

Kaikkein tärkeintä, on luoda perusta, jonka kautta nuori oppii tuntemaan rakastavan Jumalan. Nuori tarvitsee ajatusta turvasta, sillä nuoruus on vaihe, jolloin nuori kokee turvattomuutta oman itsensä kanssa. Siksi näemme, että tutustuttaminen rakastavaan kuvaan Jumalasta ennen tuomitsevaa kuvaa, on nuoren uskon elämän kannalta keskeisempää. Materiaalin kantava viesti on, että seksuaalisuuskin voi olla armollista. Armo on jotain mitä ei ansaita teoilla, eikä se ole meistä ihmisistä itsestämme lähtöisin. Se on ominaisuus, jonka ihminen saa Jumalalta lahjana. Jokainen voi itse päättää haluaako hän ottaa armon vastaan, uskomalla, että Jeesus on sovittanut synnit ristillä.

Seksuaalisuus on samoin ihmisessä oleva ominaisuus, joka meissä on syntymästämme asti. Seksuaalisuudessa voimme tehdä myös valintoja sen suhteen miten toteutamme sitä. Seksuaalisuus on osa-alue, jossa voimme helposti satuttaa itseämme sekä läheisiämme. Jos valitsemme, esimerkiksi, että harrastamme seksiä ilman tunteita, petämme tai käytämme toista hyväksi, omien halujemme toteuttamiseksi, se vaikuttaa meihin ihmisenä tietyllä tavalla. Tekojen seurauksena ihmisestä muokkautuu ihminen, joka erkanee kauemmas Jumalasta.

Seksuaalisuus on parhaimmillaan armollista, sillä se on lahja Jumalalta. Seksuaalisuus on ominaisuus, joka meissä on, halusimme tai emme. Silloin kun seksuaalisuutemme toteuttaminen perustuu lähimmäisen rakkauteen, pitää se sisällään pilkahduksen armosta eli Jumalan suurimmasta rakkaudesta meitä kohtaan. Jumala rakasti meitä niin, että antoi ainoan Poikansa, jotta kaikki sovitustyöhön uskovat saisivat iankaikkisen elämän. Meidän tulee pyrkiä rakastamaan toisiamme ja itseämme, muistaen kuitenkin, että meitä on rakastettu suuremmin kuin me kykenemme rakastamaan koskaan. Tähän nojautuen voimme oppia toteuttamaan ja elämään oman seksuaalisuuden kanssa.

Rakkaus

Rakkaus on moniselitteinen käsite. Rakkaus on todennäköisimmin eniten käsitelty sana niin lauluissa kuin kirjallisuudessa. Jokainen osaa sanoa jotain rakkaudesta. Sen tähden kuvaaminen objektiivisesti tai teoreettisesti voi olla jonkinasteisesti mutkikasta, sillä yleisesti se koetaan subjektiivisena asiana. Jos joukolle ihmisiä annettaisiin tehtäväksi kuvailla rakkautta, saisimme niin monta erilaista vastausta kuin on vastaajaakin. Kuitenkin pääpiirteittäin siellä olisi kuvaus tunteesta ja vetovoimasta kahden ihmisen välillä.

Raamatussa rakkautta kuvataan monilla tavoin. Tiivistetyin esimerkki on rakkauden kaksoiskäskey, josta voidaan löytää kuitenkin jopa kolmensuuntaista rakkautta.

Opettaja, mikä on lain suurin käsky? Jeesus vastasi: Rakasta Herraa, Jumalaasi koko sydäimestäsi, koko sielustasi ja mielestäsi. Tämä on käskystä suurin ja tärkein. Toinen on yhtä tärkeä on tämä: Rakasta lähimmäistä, niin kuin itseäsi. (Matt. 22: 36–40.)

Jeesus kehottaa rakastamaan Jumalaa kaikkein eniten. Seuraavassa lauseessa lisätään, että on yhtä tärkeää rakastaa lähimmäistä niin kuin itseään. Käskystä voisi tulkita, että se sisältää myös kolmannen osan eli sen, että ihmisen tulisi rakastaa myös itseään.

Raamatussa puhutaan useasta erilaisesta rakkaudesta. Nykyisen suomenkielen ja uuden testamentin ajan kielen välillä on selvä eroavuus. Antiikin kreikan kielessä oli ainakin neljä eri sanaa, jotka usein käännetään suomeksi sanalla rakkaus. Käännettyjä sanoja ovat agape, storge, eros sekä filia.

Sana filia liittyy läheisesti sanaan filos, joka tarkoittaa kreikan kielessä sanaa ystävä. Sana kuvaa ystävyyttä, inhimillistä välittämistä sekä myötäelämistä. Filia on enemmänkin kahden ihmisen välistä platonista eli ei seksuaalista rakkautta. Storge -sana kuvaa puolestaan vaistomaista rakkautta, joka tulee ihmiselle luonnostaan jo perintötekijöissä. Se on enimmäkseen tahdosta riippumatonta kiintymystä, jota ihminen kokee esimerkiksi perheen jäseniään tai lähipiiriään kohtaan. Esimerkiksi yleisenä käsitteenä tunnettu äidin rakkaus on juuri tämän sanan kaltaista rakkautta.

Eros kuvaa intohimoista ja aistillista rakkautta, erityisesti miehen ja naisen välillä. Erosella on useita ilmenemismuotoja kuten esimerkiksi romanttisuus, ihastumiset, seksuaalinen viehätys sekä tietynsävyinen tunneyhteys. Eros sanasta juontaa juurensa esimerkiksi suomenkielessä esiintyvä sana erotiikka. Sana erotiikka liitetään useimmiten ainoastaan seksiin. Yleisimmin erotiikka nimikkeen alla julkaistujen teosten kuten kirjat, elokuvat ja lehdet keskeisin pointti on fyysinen halu. Kuitenkin eros on laajempi käsite

kun ulkonainen seksuaalisten tarpeiden tyydytys. Siihen sisältyvät muun muassa toisen tunteiden huomiointia ja persoonan ihailua.

Agape rakkaus on kaikkein suurinta rakkautta. Agape rakkauden tarkoitus on saada ihmiset toimimaan Jumalan mielenmukaisella tavalla ja saada ihmiset kuuliaisiksi Jumalan sanalle ja tahdolle. Korinttolaiskirjeen 13 luku kuvaa agape rakkauden pähkinän kuoressa.

Meidän tehtävämme on opettaa, että Jumala on rakkaus ja Jumalan suurinta rakkautta osoittaa Jeesuksen ristinkuolema. Nyky-yhteiskunnassa rakkaus on muodostumassa yksilön omaksi ja henkilökohtaiseksi kysymykseksi, johon sosiaaliset tai uskonnolliset säännöt eivät voi tuoda rajoitusta. Romanttisen ideologian mukainen rakkauskäsitys on säilyttänyt suosionsa 1800-luvulta lähtien. Elokuvat, kirjallisuus ja musiikki toistavat tuota romanttisen rakkauden ideologiaa. Rakkaus antaa oikeutuksen monenlaisiin tekoihin. Rakkauden nimissä ihminen voi uhrata avioliittonsa ja perheensä eikä hänen kuitenkaan välttämättä nähdä toimivan väärin. Päinvastoin hänen ajatellaan pikemminkin kuuntelevan kirjoittamatonta sääntöä.

Kirjallisuutta:

Taivaallista seksiä: kristinusko ja seksuaalisuus. Ahola, Minna; Antikainen, Marjo Riitta & Salmesvuori, Päivi (toim.) Helsinki: Tammi.

Media

Media luo ja muokkaa osaltaan seksuaalisuuteen liittyviä käsityksiä, jolloin se voi välittää ja kyseenalaisia arvoja ja asenteita. Sen lisäksi media voi sekoittaa oikean ja väärän tiedon. Toisin sanoen viihdekulttuuri luo seksuaalisia myyttejä, jotka ympäröivät meitä. Nämä myytit vaikuttavat syvälle ihmisten ajatteluun ja luovat oletuksia seksin tarkoituksesta ja siitä miten toimia seksuaalisesti. Viihde tarjoaa liian usein vääristyneen kuvan seksuaalisuudesta. Tämä voi vaikuttaa siihen, millä tavoin ihmiset arvioivat omaa kehoaan ja ulkonäköään. Lisäksi se voi vaikuttaa siihen, miten ihmiset kohtelevat toisiaan seksuaalisesti. Seksi näyttäytyy eräänlaisena vaihdon välineenä, jonka voi jakaa lähes kenen kanssa tahansa.

Kirjallisuutta:

Pruuki, Heli 2008. Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: Nuorten keskus ry.
Conrad, Sheree & Milburn, Michael 2003. Seksiäly. Helsinki: Otava.

Raamattu suhteessa käsiteltäviin ilmiöihin

Raamatussa ei puhuta mediasta tai muista uusista käsittelemistämme ilmiöistä, joten on mahdotonta löytää suoria vastauksia siihen, miten Raamattu näihin suhtautuu. Tähän tarvitaankin Raamatun tulkintaa.

Raamatuntulkintatavat ja – kannat vaihtelevat eri tulkitsijoiden välillä. Näistä riippuu, millä tavalla uskontoon liittyviin asioihin suhtaudutaan ja mitä kukakin näkee oikeana ja mitä väärinä. Piispa Riekkinen korostaakin sitä, että Raamattua tulisi tulkita ymmärtäen, mitkä siinä ovat kulttuurisidonnaisia raamituksia ja mitkä Jumala-suhteeseen liittyviä tärkeimpiä ja todellisia ajatuksia

Jokaisen, joka tulee tätä materiaalia käyttämään, on mielestämme tärkeä lukea erilaisia tulkintoja ajankohtaisista asioista ja ilmiöistä. Ei siis saa päästää itseään liian helpolla uskomalla ensimmäistä vastaan tulevaa tulkintaa ainoaksi oikeaksi ajatusmalliksi asian suhteen. Tämä mahdollistaa sen, että hän kykenee antamaan myös nuorille mahdollisuuden useampaan eri tulkintaan ja tulkintatapaan.

Kirjallisuutta:

Hytönen Maarit 2003. Kirkko ja nykyajan eettiset kysymykset. Kirkon tutkimuskeskus julkaisuja 80. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Nissinen Martti 1994. Seksuaalimyönteinen raamattu. Teoksessa: Kopperi, Kari; Kylliäinen, Antti; Paananen, Terhi & Tammi, Ari (toim.) 1994. Haukattu hedelmä. Seksuaalimoralismista moraaliseen seksuaalisuuteen. Nuorten pappien seksuaalieettinen puheenvuoro. Helsingin hiippakunnan apupappien julkaisu nro: 1. Helsinki: Kirjapaja. 13–38.

Nissinen, Martti 1997. Raamattu homokeskustelun kuvastimessa. Teoksessa: Pellinen, Sinikka 1997. Homoseksuaalinen identiteetti ja kristillinen usko. Helsinki: Kirjaneliö. 135–153.

Nissinen, Martti 1999. Sukupuoli Raamatun maailmassa ja raamatuntulkinnassa. Teoksessa: Hovi, Tuija; Nenola, Aili; Sakaraaho, Tuula & Vuola, Elina (toim.) 1999. Uskonto ja sukupuoli. Helsinki: Yliopistopaino. 250–263.

SEKSIPAINOTTEINEN ILMAPIIRI

Seksi on osa jokaisen ihmisen arkipäivää, vaikka kuinka pyrkisimme sitä välttämään. Menimme minne tahansa niin vastaamme tulee seksuaaliviritteisiä viestejä. Viime aikoina on noussut huoli seksin ylikorostuneen aseman vaikutuksesta lapsiin ja nuoriin. Kaupallinen seksuaalikulttuuri on voimistunut ja se vaikuttaa käsitykseen ja oppimiseen seksuaalisuudesta. Tämän ajan lapset joutuvat hyvin varhain tekemisiin kaupallisen seksuaalisuuden kanssa. Yhteiskunnan pornoistuminen on ilmiö, jolta kukaan ei voi välttyä. Televisiota katsoessaan lapsi näkee kaupallisen seksin mainontaa, ruokakauppojen lehtihyllyssä on kaikkien näkyvillä alastomia ihmisvartaloita ja jopa pienten lasten vaatteita markkinoidaan seksin avulla. Televisio, elokuvat, muoti-, ja nuortenlehdet sekä pornografia viestittävät meille asioita seksistä.

Media luo ja muokkaa osaltaan seksuaalisuuteen liittyviä käsityksiä, jolloin se voi välittää ja kyseenalaisia arvoja ja asenteita. Sen lisäksi media voi sekoittaa oikean ja väärän tiedon. Toisin sanoen viihdekulttuuri luo seksuaalisia myyttejä, jotka ympäröivät meitä. Nämä myytit vaikuttavat syvälle ihmisten ajatteluun ja luovat oletuksia seksin tarkoituksesta ja siitä miten toimia seksuaalisesti. Viihde tarjoaa liian usein vääristyneen kuvan seksuaalisuudesta. Tämä voi vaikuttaa siihen, millä tavoin ihmiset arvioivat omaa kehoaan ja ulkonäköään. Lisäksi se voi vaikuttaa siihen, miten ihmiset kohtelevat toisiaan seksuaalisesti. Seksi näyttäytyy eräänlaisena vaihdon välineenä, jonka voi jakaa lähes kenen kanssa tahansa.

Kirjallisuutta:

Liinamo, Arja 2005. Suomalaisnuorten seksuaalikasvatus ja seksuaaliterveystiedot oppilaan ja koulun näkökulmasta. Arviointia terveyden edistämisen viitekehyyksessä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Pruuki, Heli 2008. Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: Nuorten keskus ry.

Conrad, Sheree & Milburn, Michael 2003. Seksiäly. Helsinki: Otava.

Seksi mediassa

Pohjaa:

Nykyajan lapset ja nuoret joutuvat jo varhain tekemisiin kaupallisen seksuaalisuuden kanssa. Yhteiskunnan niin sanottu pornoistuminen on ilmiö, jolta kukaan ei voi välttyä. Media markkinoi seksin avustuksella ja sitä kautta lasten ja nuorten mieliin rakentuu median luoma kuva seksuaalisuudesta. Seksi kuvataan vaihdon välineenä ja asiana,

joka voidaan jakaa miettimättä lähes kenen kanssa tahansa. (Pruuki 2008, 109.) Ympäröivä media vaikuttaa näin ollen yhä enemmän nuorten käsitykseen siitä, millaisia seksuaalisia olentoja he ovat. Media välittää koko ajan viestejä, joiden lukemiseen nuori tarvitsee aikuisen tukea.

Nuoren kasvua tukevan, asiallisen ja yksilöä arvostavan seksuaalikasvatuksen aloittaminen entistä varhaisemmassa vaiheessa muuttuu yhä tärkeämmäksi. Nuorella on oikeus käsitellä ympäröivän kulttuurin avaamia seksuaalisuuden kysymyksiä turvallisesti. Medialukutaito ja kriittisen arvioinnin taito auttavat nuorta suojelemaan itseään kulttuurimme seksiin viittaavien viestien ja arvojen keskellä.

Raamatusta ei löydy suoraa neuvoa siihen, miten seksi mediassa käsitellään, sillä kyseessä on tämän vuosituhannen ilmiö, josta Raamatun aikana ei ollut tietoa.

Draama pähkinänkuoressa:

Nuori poika katsoo televisiota ja aina kun hän kääntää kanavaa televisiosta tulee, jotain seksiin viittaavaan. Poika alkaa jo närkästyä, sillä tilanne on hämmentävää ja samalla mielenkiintoista. Kuitenkin joskus olisi mukava katsoa muutakin. Etenkin kun kaverityttö on tulossa käymään. Tyttöhan pitäisi poikaa ihan seksi keskeisenä, jos he katsoisivat televisiosta yhdessä tuollaista. Näytelmän kulku voisi olla esimerkiksi seuraavanlainen.

Näytelmä:

Poika saapuu olohuoneeseen

Poika: Laura on tulossa kylään. Mitä ihmettä mä teen, että rauhoitun, sillä minua jännittää hirveästi. Voi ei, entä jos Lauralla on tylsää. Tuliskohan telkkarista joku elokuva. Joo se on hyvä idea. Rento leffa olisi hyvä. Haluan, että Laura saa minusta hyvän kuvan, sillä mä oikeesti tykkään siitä aika paljon. (puhuu ääneen)

Poika kääntelee kanavia ja jokaiselta kanavalta tulee sarjoja, mainoksia yms. joiden tilanteet ovat intiimejä. Isoiset voivat esimerkiksi esittää television ääniä toistellen: Ou Ridge I love you. Make love with me. Hmm.. himoittavan herkullinen puikko... Tällä tuotteella saat varmasti..

Poika: Äh eikö täältä tule mitään muuta. En halua, että Laura luulee, että en osaa ajatella mitään muuta.

Kääntää kanavaa ja kuvittelee, että nyt on löytänyt ohjelman, jossa ei ole mitään seksiin viittaavaa. Ohjelma on viihdeuutiset.

Isoiset voivat lukea uutisia: Hyvää iltaa viihdeuutisista. Britit ovat ihmeissään, mihin katosivat Posh Spicen rinnat. Amerikkalainen tutkimus osoittaa, että miehet ajattelevat seksiä juuri nytkin. Pariskunta harrasti seksiä puistossa lasten katsoessa. Kevään seksikkäimmät iskuvinkit seksiterapeutti Johanna Tukisukkajaiselta. Samaan aikaan tyttö saapuu pojan huomaamatta pojan taakse ja yllättää pojan.

Tyttö: Ai tätä sinä ajattelit yhteiseltä illalta. Ettekö te pojat osaa ajatella mitään muuta?

Tavoitteet:

- Herättää keskustelua siitä, miten paljon mediassa on esillä seksiin viittaavaa materiaalia.
- Saada nuori pohtimaan, miten paljon median tarjonta vaikuttaa ihmisten ajatuksiin ja toimintaan.
- Muistuttaa nuorta siitä, että median luoma kuva seksistä ja seksuaalisuudesta on vääristynyt ja ei vastaa todellisuutta. Median välineenä seksi toimii myyntikeinona.

Kysymyksiä:

- Millaisen kuvan media antaa seksistä?
- Onko kyseinen kuva oikeanlainen?
- Miltä luulet pojasta tuntuneen tytön sanat?
- Miksi tyttö reagoi tapauksen tavalla?
- Onko mediassa liikaa seksiä?
- Onko seksi kauppatavaraa?
- Pohtikaa ryhmässä pojan puolustuspuheenvuoro tilanteen selvittämiseksi

Lausuttuja lauseita:

”Moderni media on suurelta osin voittoa tavoittelevan kaupallisen yritystoiminnan hallinnassa. Siksi voisi olettaa, se on taipuvainen käyttämään ihmisten alempiin vaistoihin vetoavia välineitä, joita ovat esimerkiksi seksi.” (Jukka Paarma 2002.)

Ohjaajan avuksi :

<http://mediakompassi.yle.fi> Sivustolla on tietoa mediakasvatuksesta, jonka avulla lisätään tietoa median ymmärtämisestä ja median lukutaidosta.

<http://www.mediakasvatus.fi/> Tietoa mediakasvatuksesta

Mikä myy?

Pohjaa:

Kysymys mikä myy, on moniselitteinen? Aikakauslehtien kansien sekä mainosten syvempi tutkiskelu kertoo meille sen hyvin vahvasti. Juorut toisten ihmisten elämästä ja etenkin henkilöiden, joiden rooli on jossain määrin toimia moraalisena esimerkkinä. Media on jossain määrin ottanutkin kirkon aseman moraalikasvattaja käsiinsä, mutta käyttäkö se asemaansa oikein. Kirkon tavoite on ollut suojella ihmistä arvojen ja asenteiden siirtämisellä kun taas mediassa liikkuvien myyntituotteiden tarkoitus on tuottaa tuottajalleen rahaa mahdollisimman paljon.

Kirjallisuutta:

Salomäki, Hanna 2006. Rakkaus, media ja nuoret modernissa seksuaalietiikassa. Teoksessa Ahola, Minna; Antikainen, Marjo-Riitta & Salmesvuori, Päivi (toim.) 2006. Taivaallista seksiä: kristinusko ja seksuaalisuus. Helsinki: Tammi. 302–317.

Draama pähkinän kuoressa:

Pappi on menossa sielunhoidolliselle käynnille erään mediassa tosi-tv:n kautta tunnetuksi tulleen naisen luo. Media seuraa naisen jokaista liikettä ja siksi tästäkin tapaamisesta halutaan tehdä uutinen. Pappi on saanut paikallislehdissä tunnustusta, siitä kuinka hyvä perheen isä hän on. Reportteri uskoo, että käynneillä on jotain merkitystä muunkin kuin työn kannalta. Reportteri haastattelee tuon naisen naapureita ja naapureilta alkaakin kasaantua tarinoita reportterin tueksi. Lausunnot ovat olettamuksia ja tulkintoja tilanteista. Näytelmä voi olla esimerkiksi seuraavanlainen:

Näytelmä:

Reportteri: Hyvää päivää. Olen Ripa Räpsääjä jymyviikko lehdestä. Kuulemani mukaan te olette asuneet pitkään Joanna Tukisen naapurissa.

Silminnäkijä 1: Olette aivan oikeassa. Olen asunut tässä jo pitkään ja oikeastaan voisi sanoa, että olen melkeinpä Joannan hyvä ystävä. Tiedän paljon asioita.

Reportteri kirjoittaa kynä sauhuten.

Silminnäkijä 2: Mun nimi kirjoitetaan sitten c-kirjaimella. Victoria niin kuin Victoria Beckham. Olen nähnyt kuinka tuo kirkon mies on kulkenut tuon Joannan luona päivittäin. Heillä on aivan selvää sutinaa. Aikamoista touhua kirkonmieheltä ja tiedetäänhän hänen olevan naimisissakin.

Silminnäkijä 1: Älä laita mun nimeä. En halua, että työpaikalla tiedetään. Olen kyllä samaa mieltä, että jotain outoa siellä tapahtuu.

Reportteri: Tapahtuuko vierailuja myös iltaisin?

Silminnäkijä 2: Varmasti. Olen nähnyt ainakin kerran.

Silminnäkijä 1: Minäkin olen nähnyt ainakin kerran. Eli useasti on käynyt.

Reportteri: Käyttäytyivätkö he oudosti? Koskivatko toisiinsa?

Silminnäkijä 2: Halasivat ja siinä oli selvästi jotain enemmän.

Reportteri: Miten he erosivat?

Silminnäkijä 1: Kuulin, että Joanna sanoi, että oli niin kiitollinen että sai purkautua, jollekulle. No eikö tuo nyt ollut selvästi seksiin viittaavaa, jos mikä.

Reportteri: Heillä on siis suhde?

Silminnäkijä 2: No niin tuntuu olevan.

Reportteri: Tämä on vietävä heti painoon.

Lehdenjakaja (saapuu paikalle ja huutaa kovaan ääneen): Päivän jymy-uutinen vain jymyviikossa. Joanna Tukisen pyhät ja pahat pojat. Kaikki Tukisen uudesta rakkaasta.

Tavoitteet:

- Saada nuori herättelemään mediakriittisyyttä sitä kohtaan, että kaikki luettu ei ole totta.
- Muistuttaa, että asiayhteydestä siirretyt kuvat ja tiedot voivat saada aikaiseksi vääränlaisen uutisen
- Muistuttaa nuorta vastuustaan omista sanomisistaan ja tulkinnoistaan.
- Palauttaa mieleen edellisestä tapauksesta se, että media käyttää seksiä tai siihen liittyviä asioita myyntikeinona.

Kysymyksiä:

- Miten toimittaja mielestäsi toimi?
- Miten kirjoittaisitte tapahtuman niin, että se kuvataan mahdollisimman totuudenmukaisesti?
- Miten nuo kaksi tapahtumakuvausta eroavat toisistaan?

Lausuttuja lauseita:

Media voidaan jopa nähdä nykyajan moraalinvartijana; tuomiovalta tuntuu siirtyneen kirkolta medialle. (Hanna Salomäki)

Porno vai aikuisviihdettä?**Pohjaa:**

Hakusanalla porno löytyy Internetistä yli 73 miljoonaa sivustoa, joista aukeaa mahdollisuus ilmaiseen katseluun. Internetin myötä uskotaankin pornoteollisuuden nousseen hurjasti. Internetin rajallinen valvontamahdollisuus voi antaa uteliaalle nuorelle helpon keinon tutustua niin sanottuihin kiellettyihin hedelmiin.

Internet ei ole ainoa osa-alue, jossa pornoistuminen näkyy. Viimeisen kymmenen vuoden aikana television kanavien tarjontakin osoittaa, että pornoistuminen on yleistynyt. Esimerkkeinä television pornoistuneesta tarjonnasta voisivat olla ohjelmat Perjantaiseksiä Neloselta kesällä 2004 sekä nyt jo lopetetun MoonTV:n (1997–2003) pornoa käsittelevä Pornostara -ohjelma, jossa sisältö liikkui panokoulusta seksivälineopetukseen.

Myös pornoteemojen ympärille saattaa rakentua nuorten nettiyhteisöjä, joista vanhemmilla ei ole tietoa. Jotkut nuoret puolestaan kilpailevat keskenään siitä, ketkä löytävät

netistä rankimpia aineistoja. Voi vain kysyä, mitä näiden aineistojen katselu tekee mentalisaatiokyvyn kehitykselle.

Porno on viimeisen kymmenen vuoden aikana noussut mediassa esille huomattavasti. Pornotähdistä on tullut ihailtujakin julkisuuden henkilöitä. Nimenomaan pornotähtien julkisuusroolin esiintulo asettaa pornon arkiseksi osaksi iltapäivä- ja aikakauslehtien sivuja. Pornoistunut yhteiskunta muokkaa tahdosta riippumatta asenteita myönteisemmiksi ja avoimemmaksi seksin aikaiseen aloittamisen suhteen. Se voi tuoda nuorelle paineita.

Kirjallisuutta:

Näre, Sari 2006. Julkinen, intiimi ja nettijulkisuus nuorten sukupuollikulttuurissa. Teoksessa: Asikainen, Eija 2006. Pysäytyskuvia. Sukupuoli ja seksuaalisuus nuorten elämässä ja koulun arjessa. Joensuu: Joensuun yliopisto. 67–80.

Draama pähkinäkuoressa:

Poikajoukko puhuu keskenään edellisenä iltana yhdessä katsomastaan pornovideosta. He kehuskelevat siitä, miten sankari tuo elokuvassa esiintynyt mies oli ollut. He ylistävät, miten kauniita ja isorintaisia elokuvan naiset ovat. Pojat kerskuvat, että seksi ei voi olla mitään muuta kuin tuota, mitä tv:ssä näytetään. Tytöt kuuntelevat hieman kauempaa kokien alemmuutta noihin ihmeellisiin täydellisiin naisiin. Näytelmä voi olla esimerkiksi seuraavanlainen:

Näytelmä:

Tyttö 1: Hei me tultiin nyt! Ruvetaanko pelaamaan sitä aliasta?

Pojat istuvat tietokoneen ääressä.

Poika 1: Kato mitkä puskurit. Suuremmat kun veljen corollassa.

Poika 2: Noita kun pääsis hieman pyörittelemään.

Poika 1: Oispa kaikilla tytöillä tollaset.

Tytöt katselevat toisiaan ja nolostuvat omien rintojensa kokoa ja omaa vartaloaan.

Tyttö 2: Öö.. pelataanko me sitä aliasta?

Pojat keskittyvät katsomaan tietokone ruutua ja puhelevat niin kuin tytöt eivät olisi huoneessa.

Poika 1: Ihan kohta. Tää on pakko katsoo ensin. Tää on tärkeä.

Poika 2: Kato miten se kestää tuota takomista. Yköseen ja kakoseen ja kaikkialle. Vähänkö rautanen muija. Mä oon rakastunut.

Poika 1: No niinpä. Oispa kaikki muijat tollasii

Tytöt katsovat toisiaan ja itseään ja alkavat kuiskailemaan

Tyttö 1: Miks ne ei pidä meistä sellaisina kun me ollaan

Tyttö 2: Mä en ainakaan halua, että mulle tehdään kaikkea tota. Vai pitääkö mun antaa asioiden mennä niin. Mä haluisin vaan, että Jasper tykkää minusta.

Tyttö 1: Me ei voida olla koskaan tuollaisia.

Poika 1: No ruvetaanko me pelaamaan?

Tytöt poistuvat paikalta itkuisina.

Tavoitteet:

- Herätellä nuorta huomaamaan, että ympäröivä maailma sisältää viestejä, joiden lukutaito on tärkeää.
- Muistuttaa nuorta siitä, että pornon tavoitteena on aina tuottaa rahaa.

Kysymyksiä:

- Mitä porno on?
- Millaisen kuvan porno antaa miehestä ja naisesta?
- Millaisen kuvan porno antaa seksistä?
- Mitä eroa seksillä ja Seksillä?
- Onko seksi kauppatavaraa?
- Pitäisikö tytöistä tulla tuollaisia?

Lausuttuja lauseita:

VÄHEMMISTÖSEKSUAALISUUS

Seksuaalinen suuntautuneisuus ja etenkin homoseksuaalisuus puhututtaa ja jakaa niin työntekijöiden kuin seurakuntalaisten mielipiteitä Suomen luterilaisessa kirkossa. Toiset ovat sitä mieltä, että homoseksuaalisuus on synty ja sairaus, josta tulee eheytyä. He perustelevat kantansa Raamatulla. Homoseksuaalisuuteen myönteisesti suhtautuvat puolestaan tulkitsevat, että Raamattu ei pidä homoseksuaalisuutta vääränä, vaan Raamatun kriittinen suhtautuminen kohdistuu ennen kaikkea seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Homoseksuaalisessa yhdynnässä mies ottaa naisen roolin, joka Raamatun syntyaikaisessa kulttuurissa nähtiin häpeällisenä miehelle. Lisäksi on tulkittu, että Raamatussa otetaan kantaa ainoastaan miesten sukupuolilyhteyteen, ei naisten.

Kirkkoa arvostellaan liiasta hitaudesta sen suhteen, mitä se tulee päättämään kannakseen homoparien liittojen siunaamisen suhteen. Koetaan, että kirkolla on halu miellyttää kaikkia, siksi se ei ole kannanotoissaan niin jyrkkä kuin esimerkiksi vapaat suunnat. Voidaan kokea, että kirkko antaa ristiriitaista kuvaa suhtautumisestaan, sillä toisaalta se hyväksyy homoseksuaaliset ihmiset ja antaa ymmärtää, että he voivat olla uskovia, mutta kuitenkin tuomitsee tarpeet toteuttaa seksuaalisuuttaan. Nissinen ihmettelee, miksi Raamattu on ylipäätään vedetty mukaan homoseksuaaleista keskustelemiseen. Tätä hän perustelee sillä, ettei homofobia rajoitu pelkästään uskovaisiin, vaan se on yleinen ilmiö joka puolella yhteiskuntaa.

Kun puhutaan kirkon ymmärtämättömyydestä homoseksuaaleja kohtaan määritelmä kirkko jää usein epämääräiseksi käsitteeksi, sillä eri ihmiset antavat tuolle käsitteelle eri sisältöjä. Selkein määritelmä kirkon kannaksi ovat piispainkokouksen kannanotot ja julkaisut, kuten esimerkiksi puheenvuoro Rakkauden lahja.

Määritelmät puhuttaessa etenkin seksuaalisuusasioista kirkon sisällä ovat tärkeitä, sillä väärinkäsitykset voivat vääristää asioita.

Kristityt homoseksuaalit eivät ole pitäneet ääntä itsestään, mutta viime vuosina on julkaistu myös heidän toimestaan kirjallisuutta. Tänä päivänä Suomessa jo melko laajasti ymmärretään, että homoseksuaalisuus on ihmisen ominaisuus, joka häneen on syntynyt hänestä itsestään riippumatta. Monelle on selvää myös se, että homoseksuaali voi olla kristitty. Homoseksuaalina kristittyinä elämiseen liittyy paljon pohdintaa Raamatun tekstien pohjalta, kuten esimerkiksi se, voiko homoseksuaali on kristitty tai kristitty homoseksuaali. Monilla ihmisillä seksuaali-identiteetti ja kristillinen usko ovat sopusoinnussa keskenään.

Kirjallisuutta:

Latokangas, Pirjo 1997. Seurakuntien perheneuvoja ymmärtää homoseksuaaleja. Teoksessa: Pellinen, Sinikka 1997. Homoseksuaalinen identiteetti ja kristillinen usko. Helsinki: Kirjaneliö. 183–195.

Laulaja, Jorma 1994. Elämän oikea ja väärä. Eettiset valinnat tänään. Helsinki: Kirjapaja.

Pellinen, Sinikka.1997. Homoseksuaalinen identiteetti ja kristillinen usko. Helsinki: Kirjaneliö.

Sä et voi olla homo!

Pohjaa:

Homoilta nimisen keskustelu-ohjelman jälkeen keskustelu suvaitsevaisuudesta ja homoseksuaalien hyväksymisestä kirkossa, nousi keskusteluihin mediassa vahvasti. Tuon keskusteluillan kirkon jäsenten kommentit koettiin tuomitsevinä ja sen seurauksena alkunsa sai kirkosta eroamisen buumi. Tällä hetkellä keskustelussa on esillä kaksi vastakkaisista kantaa, jotka liitetään usein liberaaliksi ja funtamentalistiseksi kannaksi. Tuollainen luokittelu on kovin mustavalkoista, mutta arkipäivää. Usein Raamatun tulkinnastakin tehdään karkea kahtia jako, funtamentalistit ja liberaalit. Niin sanotut funtamentalistit ovat saaneet negatiivisen leiman harteilleen pidättäytyessään kiinni Raamatun sanassa kun taas liberaalit ovat saaneet leiman Raamatun arvovallan murentamisesta. Vastakkain asettelu on mustavalkoinen, sillä ihmisten luokittelu kokonaisvaltaisesti johonkin lokeroon tulkintatavan mukaan on löyhää ihmistuntemusta. Nuori, joka näkee mediassa keskusteluja ja kannanottoja, voi kokea tuon kahtia jaon vielä syvemmin mustavalkoisena ja kokea, että kirkossa ei olisi tilaa erilaisuudelle. Kuitenkin tehtävämme rippikouluohjaajana on tukea nuorta oppimaan rakastamaan itseään, toistaan sekä ennen kaikkea Jumalaa.

Kirjallisuutta:

Nissinen, Martti 1997. Raamattu homokeskustelun kuvastimessa. Teoksessa: Pellinen, Sinikka 1997. Homoseksuaalinen identiteetti ja kristillinen usko. Helsinki: Kirjaneliö. 135–153.

Oranen, Hanna 1997. Kun kirkko haluaa miellyttää kaikkia. Teoksessa: Pellinen, Sinikka 1997. Homoseksuaalinen identiteetti ja kristillinen usko. Helsinki: Kirjaneliö. 166–172.

Laulaja, Jorma 1994. Elämän oikea ja väärä. Eettiset valinnat tänään. Helsinki: Kirjapaja.

Draama pähkinäkuoressa:

Kaksi tyttöä istuu juttelemassa. Tytöt ovat tutustuneet rippileirillä ja käyvät yhdessä nykyään nuortenilloissa. Tytöt keskustelevat siitä, miten he voivat puhua kaikesta maan ja taivaan välillä. Toisella tytöllä on salaisuus, jonka hän päättää kertoa ystävälleen tässä hetkessä. Hän tykkää tytöistä. Toinen kauhistuu ja kiroaa ystävänsä syvimpään helvettiin! Tämän seurauksena tytöistä pitävä tyttö heittää ristinsä nurkkaan. Näytelmä voi olla esimerkiksi seuraavanlainen:

Näytelmä:

TYTTÖ 1: Moikka!

TYTTÖ 2: Moi! Kiva nähdä pitkästä aikaa, mitä sulle kuuluu?

TYTTÖ 1: No ihan hyvää. Ajattelin tulla nuorteniltaan nyt kun on aikaa ja säkin oot täällä. Ainiin arvaa mitä? Mun on pakko kertoa sulle yksi juttu.

TYTTÖ 2: Kerro ihmeessä, ainahan me ollaan kerrottu toisillemme kaikki. Ihana kun on sellanen ihminen, jolle voi oikeasti kertoa ihan kaiken. Se on jotenki niin vapauttavaa ku tietää, että toinen on luotettava ja ymmärtää!

TYTTÖ 1: Niin.. Siksi mä ajattelin, että voin kertoa sulle tän. Kuule Mari... **hetken hiljaisuus**... mä tykkään tytöistä...

TYTTÖ 2: No niin mäkin tykkään tytöistä. Ja pojista. Ja hiiristä ja hevosista ja kaneista ja kaikista mitä maan päällä on.

TYTTÖ 1: Niin mut mä... mä tykkään tytöistä niinku "sillee"...

TYTTÖ 2: **Katsoo toista hetken tyrmistyneenä** Huutaen: MITÄ? Etkö tiedä, että tollanen on syntiä ja iljettävää! Ajattele nyt: et sä voi olla uskova jos sä tykkäät tytöistä! Hyi kauheeta! En voi olla enää missään tekemisissä sun kanssa enkä haluakaan, ettei mustakin tuu tollasta! Sä joudut helvettiin tiesitsä? En taho enää nähdä sua, etten mäkin joudu sinne sun takias! **poistuu paikalta ja toinen tyttö jää itkemään** Tyttö katsoo hetken ristiään ja heittää sen nurkkaan.

Tavoitteet:

- Luoda nuorelle ajatus siitä, ettei ole väärin olla erilainen.
- Herättää ajatuksia siitä, onko oikein tuomita toinen ihminen jostain.
- Herättää keskustelua vähemmistöseksuaalisuuteen liittyvistä mielipide-eroista.
- Korostaa nuorten silmissä kristillistä lähimmäisenrakkauden ajatusta.

Kysymyksiä:

- Menikö tilanne, niin kuin Jeesus on meitä opettanut? (Jeesus on syntisten ystävä)
- Kenellä on oikeus tuomita?
- Kuka päättää siitä, kuka meistä pääsee taivaaseen?
- Miten tyttö olisi voinut suhtautua ehkä "paremmin"?
- Mitä haluaisitte/voisitte sanoa itkevälle tytölle?
- Näemme kaikki asiat eritavalla. Voiko olla olemassa omantunnon kysymyksiä?
- Olisiko parempi kysyä neuvoa Jumalalta eikä toisilta ihmisiltä?

Lausuttuja lauseita:

"Toivon, ettei homoseksuaalisuutta koskevissa keskusteluissa juututa samoihin vaikeuksiin, ei ainakaan peiliin katsomatta. Vaikeitakin asioita voidaan käsitellä toinen toisen kuulemisen ja aidon vuoropuhelun hengessä. --- Onnellisia ovat ne henkilöt, jotka tuntevat läheltä yhdenkin homon. Jo tämä auttaa miettimään, mitä sanomme ja miten."

Hanna-Liisa Konttinen 2007

Kriittinen on turvallista**POHJAA:**

Erilaiset keskustelupalstat ovat nousseet nuorten suosioon ja kuuluvat päivittäiseen elämään. Internetissä keskustellaan itselle tärkeistä asioista sekä otetaan kantaa päivän polttaviin kysymyksiin. Sosiaalisesti mediaksi kutsutaan esimerkiksi facebook-nimistä palvelua, jossa ihmiset voivat kirjoitella omalla nimellään ystäviksi hyväksytyjen henkilöiden kanssa. Sen lisäksi ennen facebookia on Internetissä ollut erilaisia chat, blogi ym. keskustelupalstoja, joissa ihmiset ovat voineet keskustella anonyymisti. Tuon anonyymiyden myötä voi helposti unohtua vastuu kirjoittamisestaan sekä kriittisyys toisen kirjoittamaa tekstiä kohtaan. Facebookin tilapäivitykset osoittavat myös sen, että ihmisiltä on hämärtyneessä ymmärrys siitä, että kaikki kirjoitettu voi jäädä ainiaaksi Internetiin. Kirjoitukset voivat olla hyvinkin avoimia ja kertoa henkilökohtaisesta elämästä.

Identiteettiään kehittävä nuori on haavoittuvassa vaiheessa ja hänellä voi olla paljon kysymyksiä, joihin hän pyrkii etsimään vastauksia. Niiden kysyminen kasvotusten aikuisilta voi tuntua hankalalta ja keskustelupalsta tarjoaakin helpon väylän. Keskustelupalstat voivat antaa nuorille tukea, mutta samalla ne voivat välittää väärää tietoa. Siksi kriittinen lähestymismalli on turvallinen tapa käsitellä keskusteluja.

Draama pähkinäkuoressa:

Nuori kirjoittaa kysymyksensä nuortenpalstalle Internetissä. Hän kirjoittaa arasta aiheesta, johon haluaisi vastauksen aikuiselta. Kysymys käsittelee unta, jossa hänellä on ollut seksuaalinen kokemus samaa sukupuolta olevan kanssa. Nuori pohtii onko hän homoseksuaali, vaikka kuitenkin tuntee hereillä ollessaan vetoa vastakkaiseen sukupuoleen. Kuitenkaan hän ei uskalla avata keskustelua tuttujen aikuisten kanssa. Näytelmä voi olla esimerkiksi seuraavanlainen:

Näytelmä:

Poika **lukee ääneen kirjoittamansa tekstin*:*

-Oonkohan homo, kun näin unta miehistä? Tykkään ja himoitsen kumminkin meidän luokan tyttöjä, eikä mulla ole mitään kiinnostusta poikiin.

Henkilöt, jotka hänelle vastaavat: **lukevat ääneen kirjoittamansa tekstit*:*

Poikajoukko vastaa vitsinä:

- Joo sinusta on tulossa ihan umpihomo. Ei kukaan muu voi tuollaisia unia nähdä kuin homo.

Kiihkoilija:

-Ajatukset, jotka mielessäsi pyörivät ovat syntisiä. Sinun tulee rukoilla Jumalaa armahdamaan sinun ajatuksesi ja eheyttämään paremmaksi ihmiseksi. Voit tulla sellaisena kuin olet, mutta lähteä muuttuneena. Tärkeintä on, että teet nopeasti jotain kieltääksesi ja taistellaksesi tuollaisia ajatuksia kohtaan.

Homoseksuaalihenkilö:

- Jokaisessa ihmisessä asuu homoseksuaali, joka haluaa esiin. Älä turhaan pelkää ajatuksia vaan anna niille tilaa kasvaa ja kukkia itsessäsi. Meistä voi kaikista tulla homoseksuaaleja!

Terveysalan opiskelija:

- Nuoruusikään kuuluu useanlaisia pohdintoja ja ajatuksia. Kaikki nuo kysymykset ovat oman identiteetin muokkautumista. Sinusta on kasvamassa nuori mies/nainen. Seksuaalisuuteen liittyvät kysymykset voivat olla esillä hyvin vahvasti. Unissamme me pohdimme ja käsittelemme monenlaisia asioita. Myös tunteet samaa sukupuolta kuuluvat identiteetin kasvamiseen. Nuori voi usein tuntea samaa sukupuolta kohtaan mielenkiintoa, joka vaikuttaa seksuaaliseltakin, mutta myöhemmin hän huomaa, että kyseessä on ennemmin ihailun tunteita. Yhden unen perusteella sinun ei tarvitse aikaila ja miettiä

oletko hetero vai homoseksuaali. Löydät itse vastauksen parhaiten kuuntelemalla itseäsi ja omia pohdintojasi.

Tavoitteet:

- Antaa nuorille mahdollisuus ymmärtää, että kriittinen ajattelu on turvallista
- Kertoa nuorille, että mielipide-eroja löytyy jokaisesta asiasta
- Herättää nuorissa mediakriittisyyttä ja medianlukutaitoa sekä lähdekritiikkiä
- Saada aikaan keskustelua siitä, mihin/kehen kannattaisi uskoa ja mihin/kehen ei

Kysymyksiä:

- Millainen olo kysyjälle saattoi jäädä kyseisistä vastauksista?
- Millaisen vastauksen itse antaisitte kyseiselle pojalle?
- Millaisen vastauksen uskoisitte Raamatun pojalle antavan?

Lausuttuja lauseita:

NYKYPÄIVÄN SITOUTUMINEN

Perinteinen kirkon käsitys tukee avioliittoa varsinaisena perheenä. Kirkkohallituksen mukaan kirkon avioliittokäsitys liittyy elimellisesti kirkon uskoon ja eettiseen opetukseen. Avioliittomyönteisellä ajattelulla kirkko ajaa myös yhteiskunnan etua, sillä avioliittoon pohjautuva perhe on maan tulevaisuuden tärkeimpiä rakennuskiviä. Kirkon korostama aviollinen sitoutuminen ja vastuullisuus ovat paitsi yhteiskunnan, myös yksittäisten perheiden lasten ja nuorten edun mukaista. Se pitää sisällään myös käsityksen avioliiton elinikäisyydestä sekä sen julkisesta solmimisesta, joka luo perheelle turvallisen kasvualustan.

Kirkko määrittää avosuhteeksi sellaisen suhteen, jossa mies ja nainen elävät yhdessä avioliittomaisissa oloissa olematta kuitenkaan vihittyjä aviopuolisoiksi. Kirkko puhuukin mieluummin avosuhteesta kuin – liitosta, koska sen mukaan liitto vaatii aina pohjalleen vihkimisen. Piispat korostavat myös sitä, että avosuhte, jossa ollaan valmiita menemään avioliittoon, on kirkon piirissä hyväksyttävämpää kuin muut esiaviolliset ja irralliset seksuaalisen yhdyselämän muodot.

On huomioitavaa, että Raamatun aikana ei edellytetty vihkimistä, vaan avioliitto alkoi siitä, kun nainen meni miehelle. Suomeen avioliiton vihkiminen säädettiin pakolliseksi vasta vuonna 1734. Avioliiton vihkiminen ei siis suoranaisesti perustu Raamattuun, vaan kirkon yleiseen käsitykseen, mikä on muotoutunut aikojen saatossa yhdessä yhteiskunnan muutoksen kanssa.

Nykyään avoliittoja ja erilaisia irtosuhteita sekä sinkkuna pysymistä voidaan pitää eräänlaisina muoti-ilmiöinä etenkin nuorten aikuisten parissa. Avoliitot ovatkin yleistyneet etenkin nuorten, koulutettujen ja kaupunkilaisten parissa. Monet tekevät tietoisin valinnan siitä, etteivät halua yhteiselle suhteelleen vihkimistä. Yhteiskunta ja kirkko suhtautuvat avioliittoon ja etenkin avoliittoon osittain eri tavoin. Kirkolliskokoukset ja piispojen kannanotot vuosien varrelta ovat muun muassa ottaneet usein kantaa siihen, kuinka yhteiskunta tukee avoliittoja muun muassa taloudellisilla tuilla, joita avioliitossa elävät parit eivät saa.

Kirjallisuutta:

Hytönen Maarit 2003. Kirkko ja nykyajan eettiset kysymykset. Kirkon tutkimuskeskus julkaisuja 80. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Kiiski, Jouko 2006. Rajallinen rakkaus: suomalaisten teologien käsitykset parisuhteesta. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Avio- vai avoliitto?

Pohjaa:

Nykyään avoliittoja ja sinkkuutta voidaan pitää eräänlaisena muotivillityksenä etenkin hyvin koulutettujen kaupungissa asuvien nuorten aikuisten keskuudessa.

Perinteinen kirkon käsitys tukee kuitenkin avoliittoa varsinaisena perheenä. Kirkkohallituksen mukaan kirkon avoliittokäsitys liittyy elimellisesti kirkon uskoon ja eettiseen opetukseen. Avoliittomyönteisellä ajattelulla kirkko ajaa myös yhteiskunnan etua, sillä avoliittoon pohjautuva perhe on maan tulevaisuuden tärkeimpiä rakennuskiviä. Kirkon korostama aviollinen sitoutuminen ja vastuullisuus ovat paitsi yhteiskunnan, myös yksittäisten perheiden lasten ja nuorten edun mukaista. Se pitää sisällään myös käsityksen avoliiton elinikäisyydestä sekä sen julkisesta solmimisesta, joka luo perheelle turvallisen kasvualustan.

Kirkko määrittää avosuhteeksi sellaisen suhteen, jossa mies ja nainen elävät yhdessä avoliittomaisissa oloissa olematta kuitenkaan vihittyjä aviopuolisoiksi. Kirkko puhuuakin mieluummin avosuhteesta kuin – liitosta, koska sen mukaan liitto vaatii aina pohjalleen vihkimisen. Piispat korostavat myös sitä, että avosuhte, jossa ollaan valmiita menemään avoliittoon, on kirkon piirissä hyväksyttävämpää kuin muut esiaviolliset ja irralliset seksuaalisen yhdyselämän muodot.

Draama pähkinäkuoressa:

Nuoret juttelevat keskenään omista perheistään. Kaikkien heidän perheensä ovat kristittyjä. Yksi heistä alkaa kysellä toisilta, että ovatko heidän vanhempansa naimisissa vai avoliitossa. Erään nuoren vanhemmat eivät ole naimisissa, vaan elävät avoliitossa. Kyselevä nuori alkaa tuomita kyseisiä vanhempia sekä heidän lapsiaan. Näytelmä voi olla esimerkiksi seuraavanlainen:

Näytelmä:

NUORI 1: Hei eikö ollu aika mielenkiintoista ku koulussa puhuttiin tänään erilaisista perheistä?

NUORI 3: Oli joo!

NUORI 2: No enmä tiiä, musta ainakin oli outoa kuulla et perheitä on muka erilaisia.

NUORI 1: Hei millaisia perheitä teillä on? Onhan teidän vanhemmat naimisissa?

NUORI 2: Joo mulla on vanhemmat ollu naimisissa jo varmaan sata vuotta. Ne meni heti nuorena ku ne tapasi jo yläasteella toisensa.

NUORI 3: Meidän vanhemmat ei oo naimisissa, ne asuu avoliitossa. Ei ne oo koskaan naimisissa ollutkaan.

NUORI 2: Mut sun vanhemmathan käy kirkossa ja seurakunnan parisuhdeilloissakin? Eihän ne voi olla uskovaisia ku ei ne oo naimisissakaan!

NUORI 3: No kyllä ne uskovaisia on silti...

NUORI 1: Eikai sillä voi olla väliä onko naimisissa vai ei. Vai onko?

NUORI 2: Ei se oo oikein! Uskovaiset on aina naimisissa! Ne ei todellakaan oo yhtä hyviä ihmisiä tai ainakaan yhtä hyviä uskovia, jos ne kerran vaan asuu yhdessä! Ei ne välttämättä ees rakasta toisiaan jos ei ne oo menny naimisiin! Ja niillä on vielä lapsiakin! Hyi yök, sä oot joku syntisen toiminnan hedelmä! Hei kattokaa tota, toi on synnin tuotos! Äpärä!

Tavoitteet:

- Opettaa nuorelle, että toisen tuomitseminen on väärin
- Kristillisen avioliiton käsitteen esittelemine sekä kristinuskon suhtautumisen avioliittoon
- Rakkauden lahjan arvokkuuden korostaminen: tärkeintä on rakastaa.
- Tukea toiseen ihmiseen sitoutumista, olipa avioliittoon kuuluvia juridista oikeutta asiaa suhteen tai ei

Kysymyksiä:

- Mikä ero avio- ja avoliitolla on?
- Kumman näette paremmaksi vaihtoehdoksi nykypäivänä? Miksi?
- Onko rakkaus heikompaa avoliitossa kuin avioliitossa?
- Miksi avoliitosta on nykypäivänä tullut yleisempää? (Avoliiton syitä?)
- Mitä hyviä puolia avoliitossa / avoliitossa on? Entä huonoja?

Lausuttuja lauseita:

Pettäminen

Pohjaa:

Draama pähkinänkuoressa:

Tyttö ja poika ovat kaveriporukassa viettämässä kosteaa iltaa. Seurusteleva pari riitelee. Riidan jälkeen tyttö saa lohdutusta pussaamalla toista poikaa. Näytelmä voi olla esimerkiksi seuraavanlainen:

NÄYTELMÄ:

Näyttämöllä tyttö- ja poikaporukat nauravat pullot kädessä. Tyttö 1 tulee itkien poikaporukan luota tyttökavereidensa luo.

Tyttö 2: Miksi sä itket? Mikä on?

Tyttö 1: Me riideltiin Patun kanssa. Mä en tajuu miten mä oon voinu olla sen kaa jo melkee puoli vuotta, se on iha ääliö!

Tyttö 2: Elähän ny, ei se voi niin ääliö olla. Jospa se vaa on niin kannissä tai jotai. Huomenna sä kumminki taas lepyt sille.

Tyttö 1: No en varmaa, mä en enää ikinä halua ees nähä sitä tyyppiä! (lähtee paikalta kauemmas, häntä seuraa yksi poika poikajoukosta)

Poika: Hei Tiia, mitä sä täällä yksinäs?

Tyttö 1: En jaksa enää noita likkojakaan. Neki on iha yhtä ääliöitä ku Patu. On vaa aina sen puolella vaik muahan niitten pitäis puolustaa...

Poika: No mä oon ainaki iha satasella sun puolella! (lähestyy tyttöä)

Tyttö 1: Elähä nyt, ei tää taida olla oikein ku mä oon kumminki Patun kaa.

Poika: No ethän sä ees tykkää siitä. Elä nyt, ei kukaan nää.

Tyttö 1: No niin, oikeessa oot. Meinasin mä kumminki sen jossai vaihees jättää. (suutelevat)

Tavoitteet:

- Kertoa nuorille, ettei ole oikein pettää toista
- Korostaa parisuhteeseen sitoutumista ja toisen kunnioittamista
- Saada aikaan keskustelua pettämisen rajoista

Kysymyksiä:

- Mitä pettäminen on, mikä luokitellaan pettämiseksi?
- Miksi ihmiset pettävät toisiaan?
- Peukkuäänestys (onko samaa mieltä vai ei) aiheesta ONKO PETTÄMISTÄ JOS
 - ajattelee jotain ulkopuolista henkilöä seksuaalisesti
 - haluaa jotain ulkopuolista henkilöä
 - suutelee jotain ulkopuolista henkilöä
 - katsoo pornoa netistä
 - menee sänkyyn jonkun ulkopuolisen henkilön kanssa

- nukkuu samassa sängyssä jonkun ulkopuolisen henkilön kanssa
 - ajattelee, että haluaisi pettää, mutta ei toteuta sitä
- Molempien parisuhteen osapuolten tulisi tietää, mitä toinen kumppaniltaan sietää. Jos toinen osapuoli sietää toiselta kaiken, onko suhde silloin vakaalla pohjalta?
- Voiko vapaa suhde toimia? Mikä on vapaan suhteen tarkoitus? Miksi sitä halutaan?

Lausuttuja lauseita:

AKTIIVINEN JA VARHAINEN SEKSUAALINEN KÄYT- TÄYTYMINEN

Nuorten sukupuolisuhteet alkavat entistä aiemmin ja ne ovat tulleet aiempaa hyväksyt-
tävämmäksi. Seksualisoitunut ja kaupallistunut kasvuympäristö houkuttelee varhaisiin
seksuaalisiin kokeiluihin. Paitsi mainos- ja ohjelmatarjonta, myös Internet luovat ympä-
ristön, jossa oman seksuaalisuuden tunnustelu tulee kiehtovaksi ja altistaa samalla eri-
laisille riskeille.

Kuitenkin asia on nostanut esille kriittisiä ääniä, etenkin siitä näkökulmasta millaisia
malleja nuorille annetaan. Asiaa on tarkasteltu nuoren fyysisen sekä psyykkisen kehi-
tyksen näkökulmasta. Ammattilaisilla on herännyt huoli nuorten ja etenkin tyttöjen kas-
vurauhasta. Kaupallisuus ja seksuaalisuuteen liittyvistä aiheista suoraan puhuminen
leimaavat seksuaalisuuteen liittyvää viestintää.

Useiden asiantuntijoiden mukaan seksi tunkeutuu lasten kokemusmaailmaan liian aikai-
sin. Seksiä pidetään itsestään selvyytenä, joka nostaa esiin kysymyksen onko nuorella
mahdollisuutta tai oikeutta halutessaan kieltäytyä seksistä. Lisäksi nuoret kokevat sek-
suaalisia paineita. Alle 18-vuotiaat nuoret pohtivat keskustelupalstoilla, että ovatko he
hankkineet seksuaalikokemuksia riittävän aikaisin ja ovatko he riittävän hyviä sängyssä.

Kirjallisuutta:

Näre, Sari & Lähteenmaa, Jaana (toim.) 1992. Letit liehumaan. Tyttökulttuuri mur-
roksessa. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Näre, Sari 1999. Sukupuolten tunnekulttuuri ja julkisuuden intimisoituminen. Teoksessa:
Näre, Sari (toim.) 1999. Tunteiden sosiologiaa 1: elämyksiä ja läheisyyttä.
Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Näre, Sari 2006. Julkinen, intiimi ja nettijulkisuus nuorten sukupuolikulttuurissa. Teok-
sessa: Asikainen, Eija 2006. Pysäytyskuvia. Sukupuoli ja seksuaalisuus
nuorten elämässä ja koulun arjessa. Joensuu: Joensuun yliopisto. 67–80.

Salomäki, Hanna 2006. Rakkaus, media ja nuoret modernissa seksuaalietiikassa. Teoksessa Ahola, Minna; Antikainen, Marjo-Riitta & Salmesvuori, Päivi (toim.) 2006. Taivaallista seksiä: kristinusko ja seksuaalisuus. Helsinki: Tammi. 302–317.

Kokkonen, Jarmo i.a. Seksuaalikasvatus rippikoulussa. Viitattu 14.10.2010. sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/.../Seksuaalikasvatus%20rippikoulussa.doc.

Panopäiväkirja

Pohjaa:

Nuorille löytyy useanlaisia oppaita, jotka käsittelevät sitä, miten tulisi käyttäytyä seksuaalisuuden suhteen. Osa on kirjoitettu nuoren kehitystä silmällä pitäen, asiallisen opastavasti. Kaikki oppaat eivät kuitenkaan anna seksistä sen arvoista kuvaa. Yhtenä esimerkkinä nostettakoon kirja, jonka kohderyhmä ei suoranaisesti ole nuoret, mutta tavoittaa heidät hyvin helposti. Kirjakauppoihin on joku aika sitten ilmestynyt teos nimeltään Panopäiväkirja, johon kirjan omistaja voi merkitä kenen kanssa, miten ja missä on harrastanut seksiä. Kyseessä on huumorimielessä aikuisille kirjoitettu kirja, mutta nuoren käsissä se voi aiheuttaa harmejä. Ilmiö ei muutenkaan ole aivan vieras, sillä nuorten parissa työskennellessä esiin on tullut seikka siitä, että monet tytöt merkitsevät päiväkirjoihinsa seksikokemuksensa vertailtaviksi ystävien kesken. Päiväkirja itsessään on henkilökohtainen kirja, johon nuorella on oikeus kirjoittaa omia tuntojaan asiasta kuin asiasta. Seksikokemusten vertaileminen ja niillä kilpaileminen eivät kuitenkaan aja tuota asiaa.

Draama pähkinäkuoressa:

Poika ja tyttö alkavat tapailemaan. Aika tapaamisten lopussa tyttö kirjoittaa pieneen kirjaseen jotain. Poikaa kiinnostaisi tietää mitä tyttö kirjoittaa. Tyttö ei kuitenkaan kerro. Jokaisen tapaamisen kohdalla tyttö tuntuu kirjaseensa jotain merkitsemään. Hiljalleen pojan kiinnostus voittaa ja tytön käydessä ruokailussa poika päättää tutkia tytön repun. Poika löytää panopäiväkirjan. Hän huomaa miten tyttö on merkannut hänen luonteenpiirteitään ylös kohtaan nörttipano. Muutamia rukseja puuttuu, joten tyttö on kirjoittanut alakulmaan. Turha tapaus tästä en saa pisteitä. Näytelmä voi olla esimerkiksi seuraavanlainen:

Näytelmä:

Tyttö: Hei! Alaks sä olee mun kaa?

Poika: **ujosti** Joo-oo.. ai siis minäkö?

Tyttö: **merkkää päiväkirjaansa jotakin.**

Poika: **ujosti** öö mitä sinä haluaisit tehdä?

Tyttö: Mennään vaikka jätskille?

Poika: Minulla on laktoosi-intoleranssi.. **nolostuu** tai siis, että voin mä ottaa mehu-jätskin

Tavoitteet:

- Saada viestitettyä nuorille, että seksi on kahden ihmisen välinen henkilökohtainen asia, jota ei kuulu pisteyttää.
- Seksin merkitys ihmisten elämässä vääristyy erilaisten "laadukasta seksiä" tai "miten usein harrastat seksiä" testien kautta. Seksin ei pidä hallita elämää.
- Tukea nuoren kasvua ehjäksi ihmiseksi lisäämällä ymmärrystä, että statuksen hakeminen aktiivisella seksielämällä ja siitä kertomisella ei anna nuoresta hyvää kuvaa.

Kysymyksiä:

- Miltä pojasta tuntuu?
- Miksi tyttö täyttää kirjaa?
- Ketä varten tyttö täyttää kirjaa?
- Mitä ohjeita antaisit tytölle?
- Kuuluuko seksille antaa pisteitä?
- Millaisen kuvan tämä antaa tytöstä?

Lausuttuja lauseita:

Internetin vaarat

Pohjaa:

Internet on osa nuorten jokapäiväistä toimintaa. Se on täynnä erilaisia sivustoja, joissa nuori voi ilmaista itseään tuoden esille omia mielipiteitään sekä kuviaan. Oikein käytet-

tynä Internet mahdollistaa uusia ihmiskontakteja ja keinon tuoda esiin omia ajatuksiaan. Laajalle levinneessä virtuaaliympäristössä on kuitenkin valitettavasti liikkeellä myös epärehellisiä ihmisiä.

Draama pähkinäkuoressa:

Nuori tyttö luulee keskustelewansa internetissä nuoren pojan kanssa. He sopivat treffit. Todellisuudessa kyseessä on vanha pedofiili. Näytelmä voi olla esimerkiksi seuraavanlainen:

Näytelmä:

Nuori tyttö keskustelee "pojan" kanssa Internetissä. Suluissa "pojan" oikeat ajatukset. Näyttelijät lukevat ääneen mitä koneelle kirjoittavat. Alussa tyttö pohtii, minkä nimimerkin itselleen ottaisi. Sitten hän ääneen huomaa pojan houkuttelevan nimimerkin.

JERE69: Moi!

Lissu15: Hei ☺

JERE69: Mistä sä oot?

Lissu15: Kuopiosta, Petoselta

JERE69: Niin minäkin

(no en ihan oikeestaan, mutta aina mä pääsen ajaen sinne)

Lissu15: Vau. Ollaankohan me sitten joskus jo tavattu.

JERE69: ööö en usko kun siis mä asun siellä mut käyn koulua muualla kun mun isä asuu toisella paikkakunnalla

(Huh liikkaha meinas pistää vaikeen, mut onneks mä osaan tän homman)

Lissu15: harmi ☹ Ois kiva tietää kuka sä oot ☺

JERE69: Mä oon Jere ja oon 17v. Ja mun lempinumero on 69 tiiäks miks ;)

(heh.. 17+ 30 on minun ikäni oikeasti)

Lissu15: hih, no arvaan ;)

JERE69: Voitaisko me nähä?

Lissu15: Joo. Missä?

JERE69: Mun veli lähtee viikonlopuks tyttöystävänsä luo. Sen kämppä ois tyhjillään niin saatais sit ihan privaattia aikaa ;)

(ei me mitään kämppää tarvita kun tuut vaan mun autoon ja sitten hahahahhaa..)

Lissu15: Mikä on sen osoite?

JERE69: en mä muista. mut jos mun iskä vaikka hakis sut?

(ELI MÄ!!!)

Lissu15: ok. täs on mun puh. numero niin voit soittaa: 044-123456789

JERE69: Ok.

(helpottaakin minua löytämään teille paremmin.)

Lissu15: Täs on mun kuva: pdf:sexyposetus/jfsjksjreukhrsou/kuvake.net

JERE69: Vähän sä oot hyvännäkönen

(ja nuori.. nam.)

Lissu15: kiitti. Nähään <3

JERE69: joo<3

(JES JES JES !)

Tavoitteet:

- Muistuttaa nuorta siitä, että kaikki hänen Internetiin laittamansa materiaali voi jäädä sinne ikuisiksi ajoiksi ja sitä ei saa koskaan pois.
- Muistuttaa siitä, että omien henkilökohtaisten tietojen antamisen suhteen kannattaa toimia harkiten, sillä kaikki ei aina ole sitä miltä näyttää.

Kysymyksiä:

- Voisiko olla todellinen tapaus?
- Mitä ohjeita antaisitte tälle tytölle?
- Tunnistetaanko ihmiset helposti Internetin kautta?
- Mitä hyötyä ja mitä haittaa Internetistä on?

Lausuttuja lauseita:

Kenellä on vastuu?

Pohjaa:

Nuorten seksuaalikäyttäytymisen tutkijat ovatkin kiinnittäneet huomiota välinpitämättömyyteen seksuaalikäytännöissä. Yhdyntäkokemusten ja kumppanien määrä on lisääntynyt, mutta ehkäisymenetelmien käyttö ei. Vuosien 1994–2000 välillä alle 20-vuotiaiden abortit lisääntyivät aiempaan 50 prosentilla. Tästä erityisesti suuri nousu oli alaikäisten kohdalla tehdyissä raskaudenkeskeytyksissä.

Draama pähkinäkuoressa:

Tyttö menee ison mahan kanssa terapeutin puheille. Hän kertoo terapeutille, miten oli vahingossa tullut raskaaksi yhden yön jutussa, ja nyt poika on jättänyt hänet eikä hän tiedä, mitä tehdä. Näytelmä voi olla esimerkiksi seuraavanlainen:

Näytelmä:

Terapeutti: Ja seuraava sisään, kiitos! Jaahas, mikäs teidän mieltänne painaa?
suuntaa katseensa tytön mahaan

Tyttö: No tämä maha. Kun mä oon siis raskaana.

Terapeutti: Minkäs ikäinen sinä olet ja miten näin pääsi käymään?

Tyttö: 16... No kun mä olin juhlimassa mun kaverin synttäreitä ja sit mä tapasin yhden Markun. Se oli ihana ja se osas puhua mulle niin nätisti. Sit me menttiin sillee enkä mä ollu koskaan ennen ollu sillai. En mä oikee muista miltä se tuntu ku me oltiin otettu siideriä. Se Markku oli siis 19 ja se kävi mulle ostamassa lisää.

Terapeutti: No mitäs sitten tapahtui kun sinä tajusit, mitä tuli tehtyä ja että olet raskaana?

Tyttö: Totta kai mä yritin piilotella sitä kaikilta. En mä kertonu siitä ees sille mun parhaalle kaverille. Mut eihän tätä voi enää piilottaa. Sit se Markkukin sai tietää ja...
purskahtaa itkuun

Terapeutti: Niin..?

Tyttö: **itkien** No se huus että "hyi hitto" ja et "enkö mä muka käyttäny pillereitä tai jotai" ja lähti vaa pois siitä mun luonta sen kavereiden luokse. Sitse vielä sano tä "mee kotiis itkemää siitä pentu eläkä pilaa mun elämää". Enkä mä oo sen jälkeen nähny sitä enää missään.

Tavoitteet:

- Saada nuori ymmärtämään vastuullisuuden käsite
- Vastuu teoistaan pitää kantaa kunnialla – ajatuksen välittäminen nuorille
- Seksin ja rakkauden käsitteiden eroavaisuuden pohtiminen

Kysymyksiä:

- Mitä seksi on?
- Onko seksi yhtä kuin rakkaus?
- Kuka tytön tilanteessa on vastuussa?
- Mitä vastuu seksissä tarkoittaa?
- Milloin voi mielestänne harrastaa seksiä? Onko olemassa oikea aika aloittaa seksuaalinen kanssakäyminen toisen ihmisen kanssa?

Lausuttuja lauseita:**Kehuskelija**

Pohjaa: Nuoruusiässä roolit ovat osa-arkipäivää. Rooleihin vaikuttaa ympäröivät ihanteet ja se millaisena nuoret olettavat toisten hänen näkevän tai oikeastaan millaisesta ihmisestä toiset pitäisivät. Monet nuoret elävät tänä päivänä noita roolejaan yhä useammin seksuaalisuutensa ja seksuaalisen käyttäytymisen kautta. Joku voi kokea, että sänkykumppaneiden lukumäärä ja niistä ääneen puhuminen toisi jonkinlaista statusasemaa. Nuoret satuilevat toisilleen ja esittävät jotakuta muuta kuin ovat. Samalla he luovat paineet itselleen sekä lähipiirilleen käyttäytyä aina roolin mukaisesti.

Draama pähkinänkuoressa:

Poikajoukko kehuskelee olemattomilla seksikokemuksillaan. Kotona yksi pojista, sisimmiltään ns. "äidinpoika", katuu ja ihmettelee sitä, miksi pitää aina kehuskella. Hän haluaisi olla vaan oma itsensä. Näytelmä voi olla esimerkiksi seuraavanlainen:

Näytelmä:

Poikajoukko keskustelelee ja kehuskelee tyttö-saavutuksillaan.

Poika: Mä oon nussinu muuten meidän luokalta ainaki neljää tyttöä ja b:ltäkin Riikkaa ja Niinaa.

Muut pojat: Wau! Aika kova äijä! Ai niin montaa? Jätkä on kunnon panokone!

Poikajoukko hajoaa ja kehuskelijapoika lähtee kotiinsa. Matkalla hänen olemuksensa lysähtää ja hän huokaa syvään.

Kotona äiti on poikaa vastassa.

Äiti: **iloisesti** No mitäs äidin Seppo, miten meni koulussa? **halaa poikaansa**

Poika: Ihan hyvin meni, kiitti äiti! **halaa takaisin**

Poika menee omaan huoneeseensa ja lysähtää sängylleen.

Poika: Miks mun pitää aina valehdella ja kerskailla. En mä jaksakaan sitä enää. Enhän mä oo ees uskaltanu pussata ketää tyttöä...

Tavoitteet:

- Nuori uskaltaisi olla oma itsensä ja olisi tyytyväinen siihen, mitä on
- Opettaa, ettei kaikkea kannata uskoa, vaan osa ihmisten puheista voi olla keksittyä kehuskelua

Kysymyksiä:

- Miksi pitää kehuskella?
- Saavuttaako kehumisella oikeasti toisilta ihmisiltä kunniaa ja mainetta?
- Kolkuttaako joskus teidän omatuntonne, jos olette kehuskelleen?
- Miten kyseinen poika olisi esimerkiksi voinut toimia tilanteessa, jossa muut ympärillä kehuvat?
- Mitä olisitte itse pojan asemassa tehneet?

Lausuttuja lauseita:

Lupa sanoa ei! (Raakaversio)

Pohjaa: Ympäröivä media ja nuorten elinpiiri on vahvasti seksuaalisviritteinen. Nuorille luodaan kuva, että varhainen seksuaalinen käyttäytyminen on enemmänkin sääntö kuin poikkeus. Tytöille sallitaan vielä jossain määrin siveyden ihanne, mutta pojilla pidetään karkeasti sanottuna itsestään selvänä, että pojan halu seksiin herää siemensyöksyjen alkamisen myötä. Voidaan unohtaa, että pojalle voi olla vaikeaa sanoa ei en olekaan valmis, sillä häneen ympärilleen on luotu olettaus: Eihän poika seksistä kieltäytyisi.

Draama pähkinänkuoressa:

Tyttö ja poika alkavat seurustelemaan. Tyttö alkaa ehdotella, että he etenisivät seuraavalle tasolle eli sänkyyn. Poika on sitä mieltä, että vaikka kuinka hänen tekisikin mieli, niin hän ei ole valmis. Lopulta tyttö saa pojan suostuteltua sänkyyn ja pojan vehkeet

eivät toimikaan. Tyttö loukkaantuu ja jättää pojan ja alkaa levitellä pojasta inhottavia juoruja.

Näytelmä

Poika ja tyttö istuvat sängynreunalla halailemassa.

Tyttö: Mä oon miettiny et kun me ollaan oltu jo puoli vuotta yhdessä, että voitais tehdä sitä

Poika: Ööö.. mun vanhemmat on kotona ja sisko saattaa tulla milloin tahansa.

Tyttö: Etkö sä halua mua?

Poika: Tottakai Ei se sitä ole...kun.. öö..ei oo hyvä hetki.

Tyttö: Sä et siis rakasta mua?

Poika: Eleiei.. en minä sitä tarkoittanut. Tottakai mä sinusta pidän ja öö rakastan, mutta ei vaan oo hyvä hetki.

Tyttö: Mä oon siis ruma. Voidaan me erotakin.

Poika: Ei ole siitä kyse. Kun öö.. mä en taida olla vielä.. valmis.

Tyttö: Ainahan te pojat ootte valmiita. Kyl mä tiedän, et sulla seisoo kun me pussaillaan.

Poika: Niin mut ei ole kyse siitä.

Tyttö: Hei, me rakastetaan toisiamme ja ollaan yhdessä ja ollaan edetty jo tähän asti niin mikä mättää..

Poika: En tiedä. Ei kai mikään.

Tyttö: Mä suljen oven. Odota.

Tyttö ja poika pujahtavat peiton alle.

Tyttö: No niin. Tehdään se.

Poika: Öö.. tuota odota hetki.

Tyttö: No niin. Mikä siinä on vikana. Voi... Sä et siis oikeesti halua mua. Mä en halua olla enää sun kaa.

Poika: Mitä ihmettä..

Tyttö ryntää pois.

Koulussa tytöt tirskevat.

Jussi on ihan tuhkis kun ei sillä ees seisoo.

Tavoitteet

*Kertoa nuorelle, että seksi ei ole keskeisin asia yhdessä olemisessä. Muistuttaa nuorta, että media muokkaa meille kuvaa miten tulisi edetä. Tarkoitus on kertoa nuorelle, että jokaisella on oikeus sanoa ei, ellei ole valmis etenemään asioiden suhteen. Seksin asema on noussut niin keskeiseksi, että nuorelle on hyvä muistuttaa, että mennään sängyn ei tarkoita sitä, että rakastaisi. Rakkaus ei ole yhtä kuin seksi.

Kysymyksiä?

*Miltä pojasta tuntui?

*Miksi tyttö käyttäytyi noin?

* Mitä neuvoja antaisit tytölle ja pojalle?

Lausuttuja lauseita

Lopuksi

Kiitos, että olet ottanut materiaalimme käyttöösi. Toivomme, että materiaalista on ollut hyötyä nuorten kanssa työskennellessä. Materiaalia voit vapaasti jatko kehittää oman seurakuntasi nuorisotyön tai tahon, jonka kanssa työskentelet näköiseksi. Kiitämme, Riihimäen, Mikkelin ja Pieksämäen seurakuntaa siitä, että olemme saaneet käyttää näiden seurakuntien leiriltä nousseita ideoita ja palautteita. Lisäksi kiitokset Varpaisjärven ja Kurikan seurakunnalle, jossa materiaalia on kokeiltu isosten kanssa.